

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО
ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НАПНУ

Серія
«Видатні педагоги світу»

Випуск 5

**Ідеї К. Д. Ушинського
в контексті сучасної педагогічної науки
та освіти: 1991-2009 рр.
(до 185-річчя від дня народження)**

**БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ
ПОКАЖЧИК**

Одеса

2010

УДК 016:929 Ушинський
ББК 91.9:74
І 29

*Рекомендовано до друку Вченою радою Державної науково-педагогічної
бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського
(Протокол № 9 від 6 жовтня 2009 р.)*

Упорядники:

Доркену А. М., зав. філії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Іванова І. О., зав. відділу науково-документного забезпечення філії
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
Лога Т. В., зав. відділу наукової організації та зберігання фондів філії
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Вступна стаття

Березівська Л. Д., д-р. пед. наук, ст. наук. співроб., доцент, пров. наук. співроб.
Ін-ту педагогіки АПН України

Наукові редактори:

Рогова П. І., канд. іст. наук, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
Доркену А. М., зав. філії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Бібліографічний редактор

Іванова І. О., зав. відділу науково-документного забезпечення філії
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Наукові консультанти:

Сухомлинська О. В., д-р пед. наук, професор, академік НАПН України, академік-секретар
Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України,
Чебикін О. Я., д-р психолог. наук, професор, академік НАПН України, ректор
Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського

Рецензенти: *Березівська Л. Д.*, д-р пед. наук, ст. наук. співроб., доцент, пров. наук. співроб.

Ін-ту педагогіки НАПН України
Яценко О. М., канд. іст. наук, ст. наук. співроб. Національної бібліотеки України
ім. В. І. Вернадського

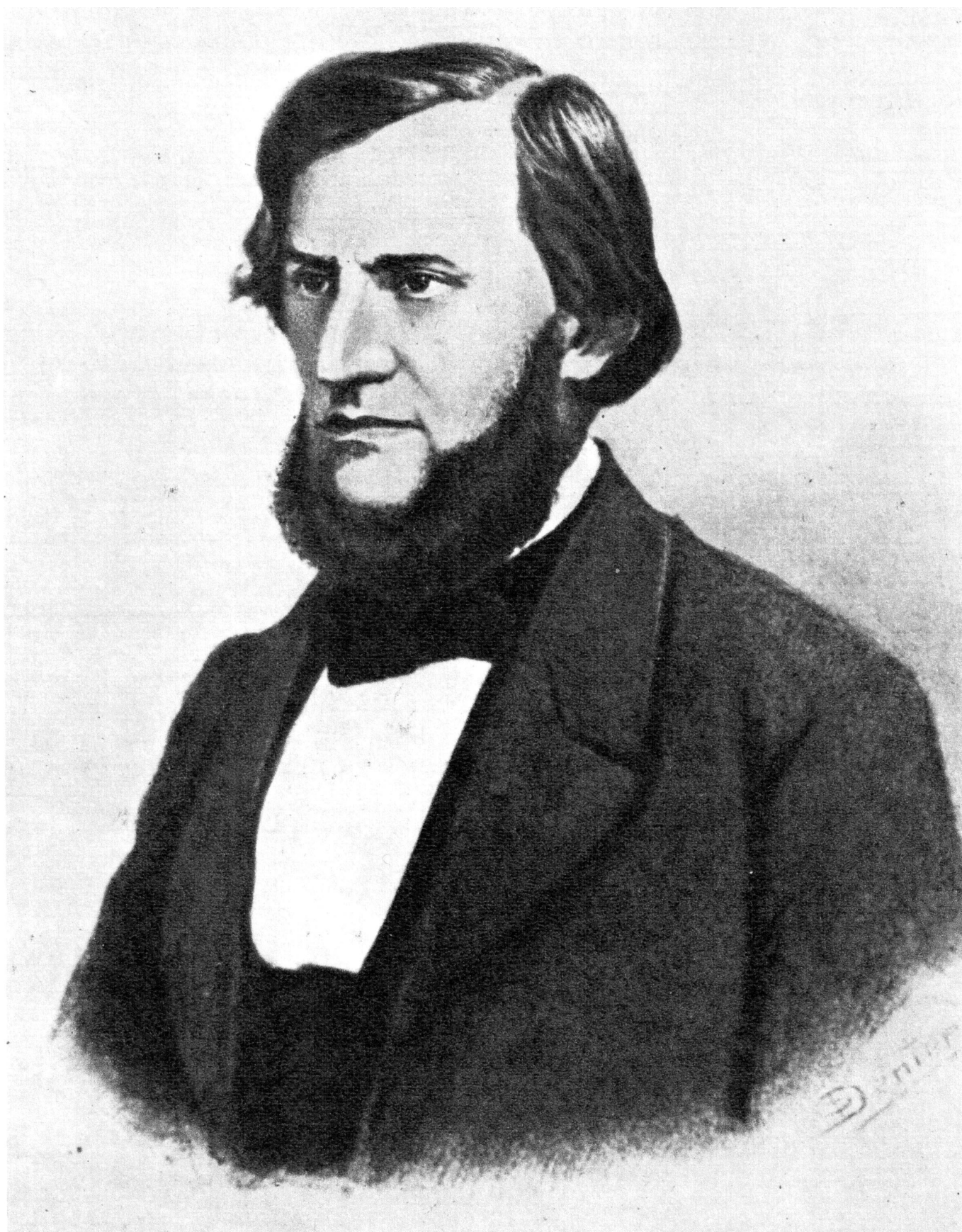
Ідеї К. Д. Ушинського в контексті сучасної педагогічної освіти та науки: 1991-2010 рр. : до 185-річчя від дня народж. : біобібліогр. показч. / Акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: А. М. Доркену, І. О. Іванова, Т. В. Лога ; авт. вступ. ст. Л. Д. Березівська ; наук. ред.: П. І. Рогова, А. М. Доркену ; бібліогр. ред. І. О. Іванова ; наук. консультанти: О. В. Сухомлинська, О. Я. Чебикін ; рецензенти: Л. Д. Березівська, О. М. Яценко. — Одеса, 2010. — 124 с. — (Сер. „Видатні педагоги світу”; Вип. 5).

Даний біобібліографічний показчик із серії „Видатні педагоги світу” присвячено життю і педагогічній діяльності Костянтина Дмитровича Ушинського (1824-1871) — найавторитетнішого педагога XIX століття, основоположника наукової педагогіки й народної школи, автора праць з теорії та історії педагогіки, який першим поставив виховання на наукове підґрунтя, поєднавши педагогіку з психологією та іншими науками про людину, розвинувши та вдосконаливши методику початкового навчання.

У показчику представлено бібліографію праць К. Д. Ушинського, що видані з 80-х років XX століття до 2009 року та дослідження науковців про життя і творчу діяльність великого педагога-демократа, його погляди на зміст виховання і навчання, що вийшли на традиційних та електронних носіях впродовж 1991-2009 рр. в Україні та світі.

Біобібліографічний показчик рекомендовано науково-педагогічним і педагогічним кадрам, аспірантам, студентам, бібліотечним працівникам, усім, кого цікавить життя та педагогічні погляди К. Д. Ушинського в контексті сучасної педагогічної науки й освіти.

© Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського, 2010

**Костянтин Дмитрович Ушинський
(1824-1871)**

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Сучасний світ переживає докорінну зміну підходів до освіти в цілому, що пов'язано з переорієнтацією суспільства на розвиток людини, її особистісних та культурних якостей. Для створення нової парадигми освіти в Україні надзвичайно велика увага приділяється її гуманізації, що зумовлює змінення авторитарної моделі навчання підростаючого покоління на особистісно орієнтовану. У вирішенні проблем гуманізації виховання і навчання в Україні, сучасна педагогічна наука звертається до різних джерел, зокрема, до прогресивного досвіду педагогів минулого, без глибокого осмислення і конструктивного застосування якого неможливе успішне розв'язання поставлених завдань в сучасній вітчизняній освіті.

З метою інформаційного забезпечення розвитку вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики, а також популяризації творчої спадщини видатних педагогів Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) продовжує готувати й видавати біобібліографічні покажчики з серії „Видатні педагоги світу”, в яких відображається педагогічна спадщина та творче використання ідей видатних педагогів України та зарубіжжя. З початку заснування цієї серії вже вийшло друком чотири видання, що висвітлюють життя і діяльність В. О. Сухомлинського (2001 р., 2008 р.), Я. Корчака (2003 р.) та А. С. Макаренка (2008 р.). П'ятий випуск серії присвячений Костянтину Дмитровичу Ушинському (1823/1824–1870), чий ювілей – 185-ту річницю від дня народження – відзначила у 2009 р. вся педагогічна громадськість України і світу.

К. Д. Ушинський – найавторитетніший педагог XIX століття, основоположник наукової педагогіки й народної школи, автор праць з теорії та історії педагогіки, який першим поставив виховання на наукове підґрунтя, поєднавши педагогіку з психологією й іншими науками про людину, створив підручники для початкового навчання „Рідне слово” та „Дитячий світ”, розробив програму педагогічної освіти, проект учительської семінарії, розвинув і вдосконалив методику початкового навчання, високо підніс суспільне значення вчительської праці. Його ім'я настільки ввійшло у вітчизняний історико-педагогічний контекст, що сьогодні не можливо собі уявити історію педагогічної науки без цієї постаті.

Костянтин Ушинський залишив по собі велику й різноманітну спадщину, яка стосується надзвичайно широкого спектру педагогічних проблем освітньо-виховного характеру, спрямованих на формування „нової людини”. Його улюбленим жанром була публіцистика, написання статей, де він проявився як журналіст, публіцист, критик і просвітитель, але є у нього й велика кількість праць практико-орієнтованого характеру. Досліджуючи історичні аспекти розвитку освіти, він відзначав важливість бібліотек як осередків забезпечення навчально-виховного процесу та підвищення кваліфікації вчителів. Оприлюднена педагогічна спадщина К. Д. Ушинського відображала нову суспільно-політичну, ідеологічну й педагогічну ситуацію в Російській імперії під час підготовки і проведення реформи 1861 р., яка спонукала до перетворень і поліпшень у післяреформений період, коли виникло поняття „національна свідомість”, а синонімами нації стали держава і державність. Нагадаємо, що К. Ушинський прожив дуже мало – лише 47 років, з них тільки 15 займався педагогічною діяльністю (7 років практичною, 8 – теоретичною). Зі своєї скромної посади викладача у Ярославському Демидівському юридичному ліцеї (1846–1849), у Гатчинському сирітському інституті (1854–1859) та Смольному інституті шляхетних дівчат (1859–1862), або інспектора цих закладів він змусив говорити про себе всю інтелігенцію, всіх освічених людей, що жили на просторах Російської імперії, внаслідок чого, став відомим царському двору, де до нього дослухались та звертались за порадами. У нього була велика кількість прихильників і послідовників.

Найзначнішим і найсуттєвішим внеском К. Д. Ушинського в освіту є підхід до педагогіки як антропологічної науки, обґрунтування її психологічних засад. Завдяки праці „Людина як предмет виховання” (1869) він став засновником наукової педагогіки в східнослов'янському вимірі. Особлива роль належить йому у поглибленні розуміння

принципів свідомості, активності, науковості і наочності у навчанні. Мету виховання педагог визначив як розвиток моральних, фізичних і розумових сил людини, формування її характеру на гуманістичних ідеалах християнства. Важливою заслугою Костянтина Дмитровича є те, що він сформулював ідею народності в педагогіці, визначив її як основну складову системи виховання. Наголошуючи, що основою народності є мова, вчений розробив єдину систему побудови навчання і виховання рідною мовою і наполягав у запровадженні в педагогічній практиці рідномовної початкової освіти. Костянтин Ушинський також обстоював думку про те, що загальна освіта повинна бути пронизана ідеями гуманності й патріотизму.

Виховний досвід і літературно-педагогічна спадщина К. Д. Ушинського склали не лише яскраву сторінку вітчизняної історії педагогіки, але й стали феноменом світового освітньо-виховного процесу. На його ідеях зросли такі видатні педагоги, як Х. Д. Алчевська, Г. Г. Ващенко, Б. Д. Грінченко, М. І. Демков, О. В. Духнович, Я. Корчак, Т. Г. Лубенець, А. С. Макаренко, С. Ф. Русова, В. О. Сухомлинський, Я. Ф. Чепіга та ін. Творчий доробок видатного педагога безперервно вивчався й інтегрувався як ученими-співвітчизниками, так і російськими дослідниками, такими, як М. М. Грищенко, М. С. Гриценко, М. Ф. Даденков, С. А. Литвинов, О. Р. Мазуркевич, М. Л. Рibaкова, С. Х. Чавдаров.

Необхідно зазначити, що за радянських часів у Москві вийшли друком всього три бібліографічних покажчики, присвячені діяльності К. Д. Ушинського: перший у 1946 р., другий у 1952 р. видавництвом Академії педагогічних наук РРФСР, а останній покажчик, який містив бібліографічні описи документів з 1848 по 1984 рр., був виданий у 1985 р. Державною науковою педагогічною бібліотекою ім. К. Д. Ушинського Академії педагогічних наук СРСР.

Потреба в більш пильному й прискіпливому розгляді та об'єктивному осмисленні педагогічної спадщини великого педагога в сучасний період, а також відзначення його ювілейної дати спонукало колектив науковців ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготувати біобібліографічний покажчик *„Ідеї К. Д. Ушинського в контексті сучасної педагогічної науки та освіти: 1991–2009 рр.” (до 185-річчя від дня народження К. Д. Ушинського)*, випуск 5.

Вперше створений та виданий на Україні сучасний біобібліографічний покажчик про К. Д. Ушинського поповнить національні, державні та провідні освітянські книгозбірні. Він допоможе науковцям і практикам проаналізувати й глибше розкрити історію педагогічної науки через постать видатного педагога-демократа К. Д. Ушинського та сприятиме впровадженню нових форм, підходів щодо вирішення сучасних проблем навчання й виховання підростаючого покоління шляхом творчого використання елементів його педагогічної концепції. Необхідно зазначити, що з метою найкращого висвітлення творчого доробку педагога до покажчика було включено бібліографічні описи праць К. Д. Ушинського, які були опубліковані з початку 80-х років XX століття по 2009 рік, це пояснюється невеликою кількістю їх перевидань за часів незалежності України. Посібник також містить відомості про дослідження науковців, присвячені життєвому шляху та педагогічній діяльності К. Д. Ушинського, його методам навчально-виховної роботи з дітьми та молоддю і творчій реалізації ідей відомого педагога в сучасній педагогічній практиці, що публікувались окремими виданнями, статтями у наукових збірниках та періодичній пресі в Україні та за рубежом упродовж 1991–2009 рр.

Покажчик відкриває ґрунтовна стаття Л. Д. Березівської, д-ра пед. наук, ст. наук. співробітника, доцента, провідного науковця лабораторії історії педагогіки Ін-ту педагогіки АПН України *„До портретної галереї видатних вітчизняних педагогів: Костянтин Дмитрович Ушинський (1823/1824-1870/1871)”*, в якій висвітлено життя й педагогічну діяльність К. Д. Ушинського його погляди на процес навчання й виховання підростаючого покоління.

Доповнює біографію педагога-гуманіста перелік його основних дат життя й діяльності, складений за прямою хронологією. Після зазначеного року йде короткий запис основної події.

Видання налічує 904 позиції бібліографічних записів, що мають суцільну нумерацію.

Складається покажчик з п'яти розділів.

Розділ 1 – „Твори К. Д. Ушинського” – містить бібліографічні описи праць педагога, видані з 80-х років ХХ століття до 2009 року включно. Їх згруповано й розміщено в хронологічному порядку – за прямою хронологією з виділенням років видання, а в межах року – за алфавітом назв. Розділ складається з семи підрозділів: *„Зібрання творів”, „Вибрані педагогічні твори”, „Збірки творів”, „Окремі праці”, „Статті з наукових збірників та періодичних видань”, „Література для дітей” та „Переклади праць К. Д. Ушинського іноземними мовами в зарубіжних країнах”*. Останній підрозділ згруповано в хронологічному порядку за алфавітом назв країн. Якщо не має відомостей про перекладачів, редакторів та інших відповідальних осіб, їхні прізвища не згадуються. Назви творів подано мовою оригіналу.

Документи одного виду перших шести підрозділів згруповано за зведеним українсько-російським алфавітом, сьомий – складений за латинським алфавітом.

Розділ 2 – „Література про життя й діяльність К. Д. Ушинського” – відображає публікації праць науковців, про життєвий й творчий шлях визначного педагога-демократа К. Д. Ушинського, що друкувались упродовж 1991–2009 рр. Їх згруповано у чотири підрозділи:

- біографія К. Д. Ушинського у дослідженнях науковців України і світу;
- дисертації та автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук;
- дисертації та автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук;
- науково-практичні конференції, семінари, педагогічні читання, присвячені творчому використанню педагогічної спадщини К. Д. Ушинського.

У підрозділах документи розміщено у хронологічному порядку, а в межах року – за зведеним українсько-російським алфавітом прізвищ авторів та назв праць.

Розділ 3 – „Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського і сучасна освіта” – охоплює публікації дослідників упродовж 1991–2009 рр., у яких висвітлюється педагогічна концепція К. Д. Ушинського, його погляди на зміст виховання й навчання дітей і молоді, на формування особистості вчителя та питання підручникотворення, що друкувались як окремими виданнями, так і статтями з наукових збірників та періодичних видань. Матеріал згруповано в шість підрозділів:

- К. Д. Ушинський – основоположник сучасної педагогічної науки;
- психологія та антропологія в педагогічній системі К. Д. Ушинського;
- наукові засади навчання і виховання дітей та молоді за К. Д. Ушинським;
- формування особистості вчителя у творчому доробку К. Д. Ушинського;
- питання підручникотворення за К. Д. Ушинським;
- творча реалізація ідей К. Д. Ушинського в сучасній педагогічній практиці.

У підрозділах документи розміщено у хронологічному порядку, а в межах року – за зведеним українсько-російським алфавітом прізвищ авторів та назв праць.

Розділ 4 – „Увічнення пам’яті К. Д. Ушинського в Україні та світі” – має три підрозділи, в яких представлено документи, що вийшли друком упродовж 1991–2009 рр. У першому підрозділі: *„Діяльність установ, навчальних закладів, яким присвоєно ім’я видатного педагога”* вміщено матеріали, що розкривають діяльність і внесок у вивчення й дослідження спадщини К. Д. Ушинського установ та закладів освіти, що носять ім’я видатного педагога. Документи розміщено за алфавітом установ і навчальних закладів, а в межах установи та закладу – за хронологією.

Другий підрозділ представляє бібліографічні записи про *„Документи, які засвідчують випуск ювілейних медалей, присвячених К. Д. Ушинському”*. Окремо згруповано публікації та перелік наказів Академії педагогічних наук України про нагородження відомчою золотою медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” відомих й заслужених діячів науки та освіти України і світу, додатком в кінці покажчика представлено текст „Положення про медаль Академії педагогічних наук України „Ушинський К. Д.”

У третьому підрозділі „*Послідовники педагогічних ідей К. Д. Ушинського*” вміщено інформацію про послідовників ідей великого педагога, їхній досвід діяльності та матеріали про них. Документи двох останніх підрозділів згруповано в хронологічному порядку, а в межах року за алфавітом прізвищ авторів публікацій.

Розділ 5 — „Творча спадщина К. Д. Ушинського в електронних ресурсах” — представляє інформацію про К. Д. Ушинського в мережі *Інтернет*. Матеріали згруповано за алфавітом назв електронних ресурсів, розміщених на сайтах з даного питання. До бібліографічних записів цього розділу буде надано посилання з інших розділів покажчика, що сприяє більш повному розкриттю теми не лише в документах у традиційній формі, а й у електронній. У розділі відображено найзмістовніші та безплатні для користувачів Інтернет-ресурси.

Для зручного й ефективного користування посібником розроблено **допоміжний апарат**, який представлено:

- *бібліографічними посібниками*, присвяченими спадщині К. Д. Ушинського, виданими раніше, ще у ХХ столітті;

- *алфавітним покажчиком назв праць К. Д. Ушинського*, згрупованим за зведеним українсько-російським алфавітом, а переклади праць видатного педагога іноземними мовами — за латинським алфавітом;

- *іменним покажчиком авторів праць про К. Д. Ушинського*, в якому наведено прізвища всіх осіб, причетних до створення опублікованих праць К. Д. Ушинського, літератури про нього та його педагогічну діяльність. Після окремих позицій у круглих дужках подаються ідентифікуючі знаки: упорядник (упоряд.), редактор (ред.), автор вступної статті (авт. вступ. ст.), перекладач (пер.), підготував (підгот.) та ін., а також уточнюються номери томів. Без позначок наведені позиції, під якими виступають автори публікацій. Прізвища авторів згруповано за зведеним українсько-російським алфавітом;

- *предметним покажчиком*, складеним українською мовою за працями К. Д. Ушинського та публікаціями про його творчість;

- *статтею від упорядників*;

- *схемою згрупування* (зміст).

Виходячи з читацького призначення біобібліографічного покажчика, основними принципами відбору матеріалу для бібліографування були: науковість, повнота (оптимальна), достовірність.

Бібліографічний опис і скорочення слів здійснено за чинними в Україні стандартами, зокрема, ДСТУ ГОСТ 7,1: 2006. Квадратні дужки застосовано тоді, коли або не було заголовка до матеріалу, або необхідно було для розкриття змісту доповнити назву певної статті чи навести інші важливі відомості. Анотування документів здійснювалось лише в окремих випадках, наприклад, якщо назва не розкриває змісту.

При підготовці покажчика було використано фонди Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної парламентської бібліотеки України, бібліотеки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, електронні каталоги Державної наукової педагогічної бібліотеки імені К. Д. Ушинського (Росія), Національної бібліотеки Білорусі, Інтернет-ресурси.

Кожну позицію було переглянуто *de visu*. У тих випадках, коли це зробити було неможливо, описи здійснювались за допомогою інших джерел і відмічалися знаком астериск (*). Підбір документів закінчено 20 жовтня 2009 року.

Біобібліографічний покажчик рекомендовано науково-педагогічним і педагогічним кадрам, аспірантам, пошукувачам, студентам, бібліотечним працівникам — усім, кого цікавить життя та педагогічні погляди К. Д. Ушинського.

ДО ПОРТРЕТНОЇ ГАЛЕРЕЇ ВИДАТНИХ ВІТЧИЗНЯНИХ ПЕДАГОГІВ: КОСТЯНТИН ДМИТРОВИЧ УШИНСЬКИЙ (1823/1824–1870/1871)

Серед когорти видатних непересічних вітчизняних педагогів — Костянтин Дмитрович Ушинський займає особливе місце. Його життя, педагогічна спадщина, яка є невичерпним джерелом із різноманітних питань освіти й виховання, привертала і привертатимуть багатьох дослідників різних поколінь. Праця К. Д. Ушинського на педагогічній ниві заслуговує найглибшу шану.

Костянтин Дмитрович Ушинський народився 18 або 19 лютого 1824 р. (за іншими даними, 1823 р.) у с. Богданка на Новгород-Сіверщині (за іншими даними, в Тулі) в родині дрібномаєткового дворянина, ветерана Вітчизняної війни 1812 р. Сім'я не мала великих матеріальних достатків, оскільки Дмитро Ушинський відпустив селян на волю ще до реформи 1861 р. Мати, Любов Степанівна Гусак-Капніст, яка походила з родини відомого українського письменника В. В. Капніста, померла, коли синові було 11 років. Але його початковою освітою й вихованням опікувалася саме вона. Прищеплену нею любов до української мови й культури педагог проніс через усе своє життя. Середню освіту Ушинський здобув у Новгород-Сіверській гімназії, яка, на його думку, була однією з найкращих на той час. Після закінчення гімназії (1840) він вступив на юридичний факультет Московського університету і закінчив його в 1844 р. з відзнакою. Під час навчання захоплювався лекціями історика Т. М. Грановського та професора-юриста П. Г. Редкіна. Студент Костянтин давав приватні уроки, оскільки на той час батько збіднів і не міг надсилати йому грошей. Юнак багато читав, вивчав сучасну філософію, захоплювався літературою, мистецтвом, прагнув бути в курсі політичних подій у Росії та за кордоном. Збереглися окремі уривки з його щоденника, з яких постає образ людини великого розуму, міцної волі, відданої своїй вітчизні, народові.

Після закінчення університету К. Д. Ушинського призначають виконувачем обов'язків професора в Ярославський Демидовський юридичний ліцей на кафедрі камеральних (економіко-юридичних) наук, де він працював у 1846–1849 рр. Як викладач він був надзвичайно популярний серед студентів, оскільки його лекції вирізнялися самостійністю мислення, майстерністю викладу. Але царський режим під впливом революційних подій 1848 р. на Заході посилив реакцію в Росії; юридичні й політичні науки перебували під особливим контролем. З цим не міг змиритися Костянтин Дмитрович, і за рішучий протест проти принизливого поліційного нагляду над вищою школою його звільнили з роботи. Скрутне матеріальне становище змусило його погодитися обійняти посаду дрібного урядовця в одному з департаментів Міністерства внутрішніх справ у Петербурзі (1849–1855). За різкий відзив про начальника, графа Д. А. Толстого, його звільнили і звідси. Певний час він присвятив журналістській діяльності, зокрема працював у журналі „Современник”: писав статті, перекладав наукову й художню літературу.

У 1851 р. К. Д. Ушинський одружився з подругою свого дитинства Надією Семенівною Дорошенко (походила зі славного українського роду Дорошенків, донька українського дворянина), якій належав хутір Богданка в Глухівському повіті Чернігівської губернії (тепер Шосткинського району Сумської області). Подружжя мало п'ятьох дітей.

Після років безробіття, журнальної праці Костянтин Дмитрович влаштувався в 1854 р. викладачем, а згодом інспектором Гатчинського сирітського інституту, де він істотно покращив навчально-виховний процес. Тут він долучився до практичної педагогічної діяльності й розробки основних проблем педагогічної науки.

Наприкінці 50-х років XIX ст. побачила світ праця М. І. Пирогова „Вопросы жизни”, в якій педагог закликав перебудувати справу виховання й освіти. Вона справила велике враження на К. Д. Ушинського і в 1857 р. з'явилася його перша педагогічна стаття „Про користь педагогічної літератури”, де він порушив питання про значення педагогічної літератури в поширенні педагогічної теорії серед учителів. Це була не лише перша, а й по суті програмна педагогічна праця К. Д. Ушинського. Він підняв у ній такі важливі соціально-

педагогічні проблеми, як народність виховання, залежність школи від умов суспільного розвитку, значення громадської ініціативи в розвитку народної освіти й відповідальності педагогічної науки перед суспільством; а також низку теоретичних проблем: наукові основи педагогіки, співвідношення педагогічної теорії і практики, місце й роль виховання в педагогічному процесі, педагогічна майстерність тощо.

Згодом були опубліковані інші праці вченого: „Три елементи школи” (1857), „Про народність у громадському вихованні” (1857), „Про заходи поширення освіти через грамотність” (1857) та ін. Ці статті зробили К. Д. Ушинського відомим і популярним педагогом.

Наприкінці 1859 р. Костянтина Дмитровича призначили інспектором Смольного інституту, заснованого ще за Катерини II. Це був становий закритий жіночий привілейований навчальний заклад, який мав два відділення: для дітей дворян і для дітей міщан. Інститут жив традиціями ще XVIII ст., основна увага приділялася вивченню французької мови, а інші предмети викладалися на дуже низькому рівні. Жінок виховували в дусі християнської моралі, прививали їм світські манери. Педагог виступив справжнім реформатором: знищив поділ на „благородний” і „міщанський” відділи, запровадив семирічний термін навчання, нові навчальні плани, ввів нові предмети — природознавство й фізику, відкрив школу грамоти для покоївок, запросив на роботу нових учителів, започаткував викладання предметів рідною мовою тощо. Але всі ці починання розцінили як зневагу до традицій Росії. До речі, переслідувань учений зазнавав практично впродовж усього життя, оскільки офіційна влада не сприйняла його демократичних педагогічних ідей.

Зазначимо, в 1861 р. учений видав свій перший підручник для початкової школи „Дитячий світ” у двох частинах. У 1860—1861 рр. він редагував „Журнал Министерства народного просвещения”, де опублікував статті: „Праця в її психічному і виховному значенні”, „Рідне слово”, „Проект учительської семінарії”. Костянтин Дмитрович перетворив журнал із сухого збірника офіційних розпоряджень і наукових статей у педагогічний журнал.

За сфабрикованим доносом законовчителя Гречулевича в січні 1862 р. Ушинського звільнили з посади. Педагог два дні готував відповіді на звинувачення. Усе пережите призвело до того, що він захворів, кров ринула у нього з горла, а на другий день він устав з ліжка посивілим. Проте, завдяки підтримці імператриці Марії Олександрівни К. Д. Ушинський як член Учбового комітету при IV відділенні Власної Його Імператорської Величності канцелярії одержав довгострокове відрядження за кордон до Швейцарії із збереженням заробітної плати відповідно до посади інспектора класів, а також — доручення оглянути найкращі закордонні училища і подати їх детальний опис. Завдяки підтримці імператриці Марії Олександрівни закордонне відрядження за бажанням К. Д. Ушинського збільшилося з одного до п’яти років. Після цих подій Костянтин Дмитрович займався тільки науково-методичною діяльністю.

Протягом п’яти років перебування за кордоном він вивчав народну школу, вчительські семінарії, жіночі навчальні заклади. Саме там написав основні педагогічні твори: „Людина як предмет виховання” (перший том вийшов у Петербурзі в 1868 р., другий — у 1869 р.), „Листи із Швейцарії”, загальновідомі підручники „Рідне слово” (три частини), „Керівництво до викладання за „Рідним словом” (дві частини) та кілька десятків статей, присвячених проблемам педагогічної психології.

На жаль, завершити працю „Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології” К. Д. Ушинському не вдалася. Смерть обірвала життя вченого, коли він розпочав роботу над третім томом „Педагогічна антропологія”.

„Педагогічна антропологія” складається з двох великих частин: „Частина фізіологічна” і „Частина психологічна”. В ній Костянтин Дмитрович обґрунтував предмет педагогіки, її закономірності, принципи. Він також дослідив фізіологічні закони діяльності людського організму і психічні явища, ними зумовлені, з чіткою педагогічною метою — знайти резерви виховання й розширити сферу його впливу. Ця фундаментальна праця стала підсумком попередніх педагогічних шукань ученого й мала велике значення для подальшого розвитку педагогічної науки.

Серед учителів Російської імперії популярність К. Д. Ушинського була великою. Невипадково його називали „учителем учителів”. У нього вчилися педагоги українські, російські, інших народів. Педагогічній діяльності він присвятив 15 років (1855–1870), з них практичний – сім, теоретичний – вісім. Повернувшись до Росії (1867), Костянтин Дмитрович знову потрапив в атмосферу несприйняття. Міністерство народної освіти очолював його особистий ворог граф Д. А. Толстой. До речі, саме з ініціативи графа була заборонена книжка К. Д. Ушинського „Дитячий світ”.

Постійні переслідування остаточно підірвали здоров'я видатного педагога. За порадою лікарів він поїхав до Криму лікувати хворі легені. Згодом вирішив остаточно оселитися в Києві. Але невдовзі його спіткало тяжке горе. На полюванні через нещасний випадок загинув старший син, вісімнадцятирічний Павло. Після тяжких страждань здоров'я Костянтина Дмитровича знову погіршало. Лікарі наполягали на ще одній поїзді до Криму. По дорозі він змушений був через хворобу зупинитися в Одесі, де й помер на сорок сьомому році життя о другій годині ночі 23 (за іншими даними, 24) грудня 1870 р., правлячи рукопис „Педагогічної антропології”. Смерть великого педагога схвилювала освітянську громадськість Одеси. Народні вчителі, учні народних шкіл провели труну з його тілом до залізничної станції. К. Д. Ушинського поховали в Києві, над Дніпром, на території Видубецького монастиря. Нащадки виконали його бажання.

Доньки Костянтина Дмитровича Віра (1855–1920) і Надія (1856–1944) продовжили просвітницьку справу батька. Віра Костянтинівна домоглася відкриття на власні кошти двох шкіл у Києві і присвоєння їм імені К. Д. Ушинського та викладання в них за підручниками „Рідне слово”, „Дитячий світ”.

Недовгим, але яскравим був життєвий шлях цієї людини, яка залишила творчу спадщину, що переживе віки. На ідеях „учителя учителів” ґрунтується сучасна, в тому числі й українська, педагогіка. Його світогляд формувався під впливом російської та європейської філософської думки, революційних подій у Європі 40–50-х років XIX ст. Окрім російської та української, він володів грецькою, латинською, англійською, французькою, німецькою мовами.

Квінтесенцією педагогічної концепції К. Д. Ушинського є положення про нерозривний зв'язок філософських поглядів і теоретичних педагогічних положень. Як зазначає академік О. В. Сухомлинська, „найвизначнішим і найсуттєвішим внеском Ушинського є підхід до педагогіки як антропологічної науки, обґрунтування її психологічних засад”; побудова ним педагогічної концепції на чотирьох засадах: „народність, у тому числі націоналізм; християнство, а точніше православ'я; суспільний характер освіти, що спирається на ту ж народність; наука, якій він, до речі, надавав останнє місце серед інших”. [333, с. 38].

Великою заслугою Костянтина Дмитровича є те, що він одним із перших сформулював ідею народності в педагогіці, подав її як основну складову виховної системи. Така ідея базується на переконаності в тому, що кожен народ має право на школу рідною мовою, побудовану на народних традиціях. І хоча педагог не заперечував значення історичного досвіду інших народів, проте вимагав, щоб засвоєння його було підпорядковане принципам народності. Це питання він глибоко дослідив у статті „Про народність у громадському вихованні” (1857).

Аналізуючи загальні основи європейського, а також американського виховання, учений дійшов висновку:

- немає ні в теорії, ні на практиці загальної системи народного виховання для всіх народів;
- кожний народ має свою особливу національну систему виховання, тому неможливо, щоб один народ запозичав в іншого виховні системи;
- досвід у справі виховання є дорогоцінною спадщиною для всіх народів, але в тому розумінні, в якому досвід всесвітньої історії належить усім народам;
- науку не треба плутати з вихованням, адже вона є спільною для всіх народів, але не для всіх народів і не для всіх людей є метою і результатом життя;
- громадське виховання не може самостійно розв'язувати питання життя, не веде за собою історію, але йде слідом за нею;

- громадське виховання тільки тоді буде дієвим, коли його питання стануть громадськими питаннями для всіх і сімейними для кожного;
- збудження громадської думки у справі виховання — це основа його розвитку.

Ідея народності освіти й виховання яскраво висвітлена у статті „Рідне слово” (1861), в якій автор уперше виступив із цілком сформованим філософсько-психологічним поглядом на рідну мову. Рідна мова за К. Д. Ушинським має бути основним предметом початкового навчання, аби діти навчилися свідомо використовувати її скарби, розвинули в собі дар слова, засвоїли граматичні закони в логічній системі.

Ідея народності, яку розробив К. Д. Ушинський, знайшла відображення у створених ним підручниках для початкової народної школи „Дитячий світ” і „Рідне слово”.

Учений розробляв дидактичну науку, зробив вагомий внесок у розвиток теорії навчання в загальноосвітній школі. Він розкрив загальні умови навчання й виховання дітей, був прихильником класно-урочної системи і вважав урок основною ланкою навчально-виховного процесу.

К. Д. Ушинський уперше теоретично й практично довів ефективність звукового, аналітико-синтетичного методу навчання грамоти; розробив і науково обґрунтував основи початкового навчання та виховання дітей. Педагог був прихильником виховного навчання. У статті „Три елементи школи” (1857) він дослідив співвідношення виховання й навчання. Аналізуючи досвід шкіл Великобританії, Німеччини і Франції, Ушинський дійшов висновку, що розрив між вихованням і навчанням призводить до суперечливості педагогічного процесу, позбавляє його цілісності й ефективності.

Костянтин Дмитрович виступав проти позбавлення школи її виховних функцій і завдань. Зокрема критикував практику російського Міністерства народної освіти, яке прагнуло впроваджувати педагогічні новації з Німеччини. А причиною цього було те, що німецька педагогіка обмежувала діяльність школи тільки навчанням. Водночас учений акцентував увагу на досвіді англійської школи, яка на перший план висувала саме виховання. Хоча й цей приклад не був ідеальний, оскільки, на його думку, у своїй основі англійське виховання було антидемократичним і консервативним.

Приводом до написання статті „Про засоби поширення освіти через грамотність” (1858) стала гостра дискусія про роль грамотності для народу. Виникла вона після виходу допису відомого письменника В. І. Даля, який доводив, що поширення грамотності веде до зниження моральності народу. Костянтин Дмитрович заперечував це твердження, посиляючись на досвід Північно-Американських Штатів, як тоді називали США. Ідеї про переваги американської демократичної системи освіти він розвинув також у працях „Шкільні реформи в Північній Америці”, „Внутрішній устрій північноамериканських шкіл”.

Педагог великого значення надавав вивченню історії, географії батьківщини як важливим засобам повернення школи до народності. Він вважав, що початкове навчання має бути ближчим до життя, тоді успішно розвиваються розум і свідомість дитини. А от схоластичне навчання не приносить користі; раціональна організація шкільних занять має базуватися на постійній розумовій діяльності учнів. Учений аналізував проблеми наочності викладання, порядку й систематичності знань учнів. Він обстоював думку про те, що загальна освіта має бути пройнята ідеями гуманності, патріотизму.

На переконання Костянтина Дмитровича, праця є важливим чинником морального виховання, тому необхідно прищеплювати любов і серйозне ставлення до неї. У статті „Праця в її психічному і виховному значенні” (1860) вперше порушується й усебічно обґрунтовується одна з провідних ідей К. Д. Ушинського — про працю як про головний фактор, основний засіб виховання. Ця думка не втратила своєї актуальності й сьогодні.

Цінними є думки вченого про роль і статус учителя в суспільстві, його професійну майстерність. Вплив його на учнів сильніший від підручників, моральних сентенцій, системи покарань і нагород. Педагогічна професія вимагає тривалої спеціальної та практичної підготовки. Костянтин Дмитрович розробив проект організації в Росії вчительських семінарій, склав програми з педагогіки для спеціальних класів жіночих навчальних закладів.

Він обґрунтував правила побудови уроку: вчитель має залучати до уроку всіх учнів, добиватися від них уважності; урізноманітнювати методи викладання, тримати в полі зору не тільки клас у цілому, а й кожного окремого учня. Критикуючи так звану німецьку рецептурну педагогіку, К. Д. Ушинський стверджував, що вчитель повинен знати основи дидактичної і психологічної теорії, але застосування їх залежить від нього самого.

Як бачимо, учений, спираючись на практичний досвід, розробляв різноманітні питання освіти й виховання на наукових засадах і ввійшов в історію як основоположник наукової педагогіки.

Протягом багатьох років у наукових колах не припиняються дискусії з приводу того, український чи російський педагог К. Д. Ушинський. І. Васкович у праці „Шкільництво в Україні (1905-1920)” зазначав: „К. Ушинський найбільший педагог української національності, справжній основоположник педагогічної науки в дореволюційній Росії...” [100, с. 209]. В Українському педагогічному словнику можемо прочитати, що К. Д. Ушинський – російський педагог [105, с. 342]. Цікаво, що в дореволюційний період такі характеристики, як „великий російський педагог”, „батько російських педагогів”, „учитель російських педагогів”, не вживались, а з 1945 р. почали експлуатуватися активно. Сучасні педагоги О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко переконані, що „хоча К. Ушинський писав свої праці російською мовою, бо так склалися обставини його життя, та й українська мова була під суворою царською забороною, але він відноситься до плеяди славетних українських педагогів і належить Україні, з якою завжди був кровно і духовно зв’язаний” [155, с. 161].

У приватному листі до відомого педагога і свого приятеля Л. М. Модзалевського від 9 грудня 1863 р. Костянтин Дмитрович називає себе українцем. А пізніше в іншому листі до нього ж пише: „В наступному році думаю переїхати до себе на батьківщину – до Києва” [1(т. 2), с. 375]. Майже половину свого життя вчений прожив в Україні, добре знав українську мову та її діалектичні форми, добивався відкриття українських шкіл.

О. В. Сухомлинська характеризує К. Д. Ушинського як видатного слов’янського педагога, який „критикував існуючу школу, і говорив про значення праці у психічному розвитку людини, підходив до дитини як матеріаліст” і водночас ставив народність як принцип організації освіти на найперше місце, не мислив виховання без духовно-православного наповнення. Ольга Василівна називає його великим педагогом, який зміг „охопити всю систему соціальних і культурних впливів на розвиток дитини й самостійно, оригінально підійти до його бачення” [333, с. 38].

К. Д. Ушинський – це педагог світових масштабів, основоположник вітчизняної педагогічної науки. Він постає перед нами як педагог-філософ і теоретик виховання, як дидакт і методист, як педагог-психолог, як історик педагогіки. На його ідеях будувалася й розвивалася педагогіка не тільки російська й українська, а й багатьох країн. Творча спадщина вченого посіла вагоме місце у світовому педагогічному просторі. Ми, звісно, маємо пишатися тим, що українця-чернігівчанина було визнано „учителем російських учителів”, що його підручник „Рідне слово” перевидався 150, а „Дитячий світ” – 70 разів і ними користувалися учні й учителі не лише Росії та України, а й Болгарії, Чехії, Словаччини, Польщі.

Науково-педагогічний доробок К. Д. Ушинського протягом багатьох років не втрачає своєї актуальності. Твори К. Д. Ушинського неодноразово перевидувалися до 1917 р., а з 1917 до початку 40-х років вони не видавалися взагалі. За радянських часів найбільш повними зібраннями стали одинадцятитомник загальним тиражем 25 тис. примірників (1948–1952 рр.), виданий у Москві російською мовою, та шеститомник – 50 тис. примірників (1952–1955 рр.), виданий у Києві українською мовою. Проте, як повідомляють дослідники, багато його творів утрачено або стали частиною приватних колекцій, а з виданих за радянських часів вилучено деякі фрагменти, особливо ті, що стосувалися місця і значення релігійного виховання дітей і молоді. А видавалися, цитувалися й пропагувалися ті ідеї, які були необхідні для виховання підростаючого покоління за умов соціалістичної системи. Цю прогалину нині намагаються заповнити українські вчені.

Зокрема, у 2007 р. Ю. М. Корнейко захистила кандидатську дисертацію на тему „Висвітлення зарубіжного педагогічного досвіду в творчій спадщині К.Д. Ушинського” [222]. Під новим кутом зору розглядають у своїх статтях життя та педагогічну діяльність Костянтина Дмитровича вчені Н. Б. Антонєць, О. В. Сухомлинська (2008). Вивчення педагогічної спадщини К. Д. Ушинського з особливою гостротою актуалізується й нині, бо життєвонеобхідним є знання про міркування педагога щодо значення вивчення рідної мови, щодо принципів християнського виховання, про роль учителя у розвитку суспільства, про зв’язок школи з життям та ін. У Російській Федерації перевидаються різними тиражами оповідання і казки К. Д. Ушинського (2004, 2008), у 2005 р. побачило світ видання „Избранные труды в 4 томах. Ушинский К. Д.”, підготовлене відомим істориком педагогіки Е. Д. Днепровим [4]. Зважаючи на такі обставини, нам, дослідникам, ще належить підготувати і опублікувати праці великого вітчизняного педагога, відкрити багато невідомого у його спадщині, донести її таким чином не лише до науковців, а й до широких кіл громадськості.

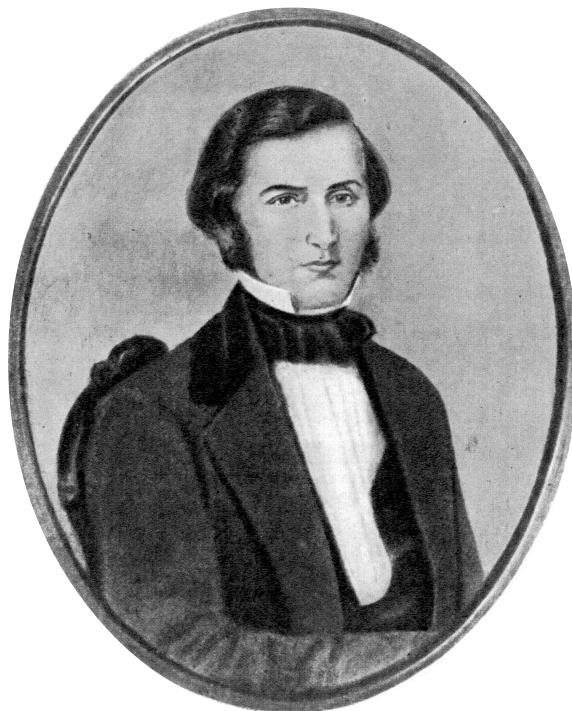
Березівська Л. Д., доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник, доцент,
провідний науковий співробітник Інституту
педагогіки АПН України

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ К. Д. УШИНСЬКОГО

18-19 лютого 1824 р. (за ін. даними, 1823 р.)	— народився у с. Богданка на Новгород-Сіверщині (за ін. даними, в Тулі)
1833-1840 рр.	— здобув середню освіту в Новгород-Сіверській гімназії
1840-1844 рр.	— навчався на юридичному факультеті Московського університету, який закінчив з відзнакою
1844-1846 рр.	— здобуття ступеня магістра в Московському університеті
1846-1849 рр.	— призначений виконувачем обов'язків професора Ярославського Демидовського юридичного ліцею на кафедрі камеральних (історико-юридичних) наук
1849-1855 рр.	— служба в департаменті Міністерства внутрішніх справ у Петербурзі
1851 р.	— одружився з Надією Семенівною Дорошенко
1852-1854 рр.	— співробітництво з журналом „Современник”
1854-1859 рр.	— працював викладачем, а згодом інспектором Гатчинського сирітського інституту
1854-1856 рр.	— співробітництво з журналом „Библиотека для чтения”
1857 р.	— вийшла друком перша педагогічна стаття К. Д. Ушинського „Про користь педагогічної літератури”, опубліковані такі праці вченого „Три елементи школи”, „Про народність у громадському вихованні”, „Про засоби поширення освіти через грамотність” та ін.
1857-1858 рр.	— співробітництво з журналом „Журнал для воспитания”
1859-1862 рр.	— призначений інспектором та викладачем Смольного інституту
1860-1861 рр.	— редактор „Журнала Министерства народного просвещения”, де публікує власну статтю „Праця в її психічному і виховному значенні”
1861 р.	— видав свій перший підручник для початкової школи „Дитячий світ”
1862-1867 рр.	— перебував за кордоном
1864 р.	— виходить друком перше видання „Рідного слова” для 1 та 2-го року навчання з вказівками до викладання
1867–1869 рр.	— виходить друком перше видання „Педагогічної антропології”, т. 1, 2.
1867 р.	— К. Д. Ушинський повернувся до Росії
1868-1869 рр.	— в Петербурзі надруковано два томи праці „Людина як предмет виховання”
1870 р.	— перше видання „Рідного слова” для 3-го року навчання з вказівками до викладання
23 (за ін. даними, 24) грудня 1870 р. (за новим стилем 3.01.1871)	— помер в Одесі на 47 році життя під час поїздки до Криму на лікування. Похований в м. Києві на території Видубицького монастиря.

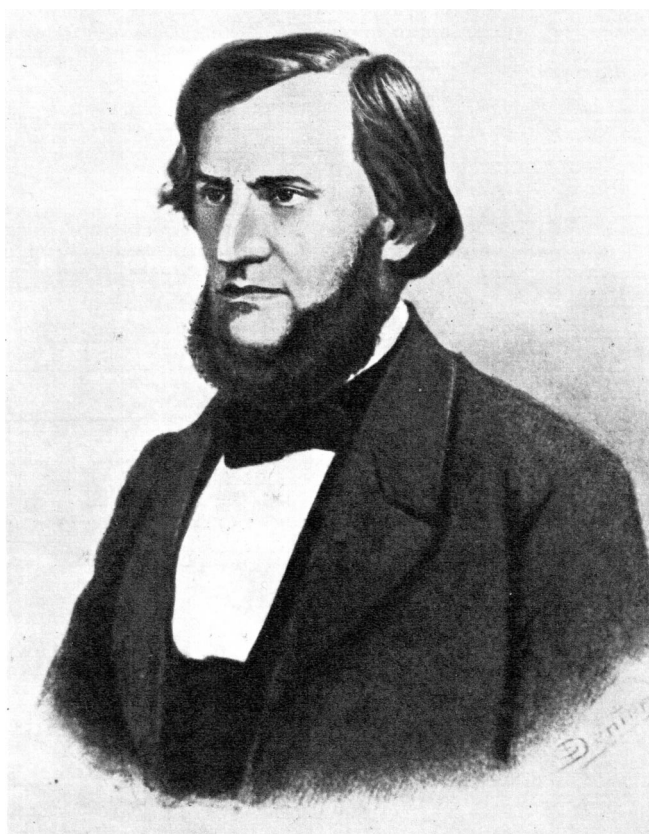
**Молодий К. Д. Ушинський — випускник
Новгород-Сіверської гімназії
початок 1840-х років**

**К. Д. Ушинський — студент
Московського університету**

**К. Д. Ушинський — професор
Ярославського ліцею
(1847-1848 роках)**

**К. Д. Ушинський — інспектор класів
Гатчинського інституту (1855 р.)**

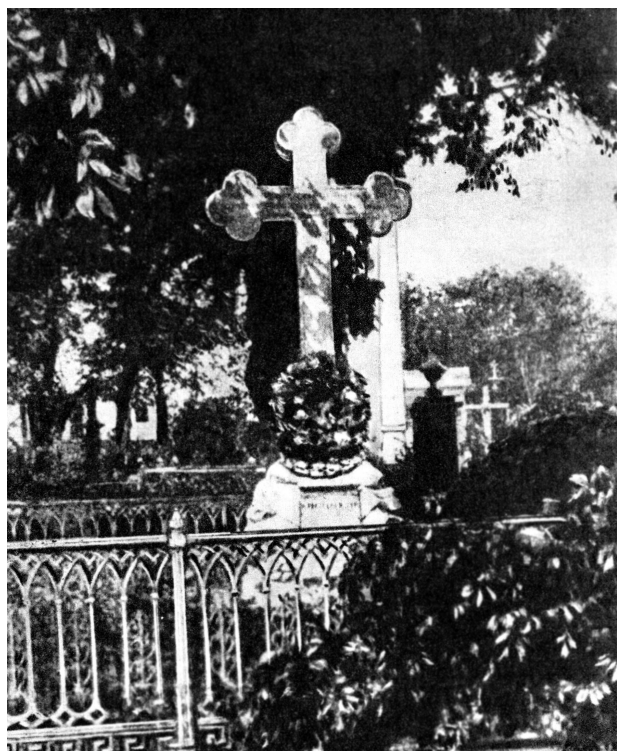

**Надія Семенівна
Дорошенко-Ушинська
(дружина К. Д. Ушинського)**

**Сімейний портрет.
К. Д. Ушинський, Н. С. Дорошенко
(Ушинська), діти (зліва направо):
Павло, Володимир, Костянтин, Віра,
Надія**

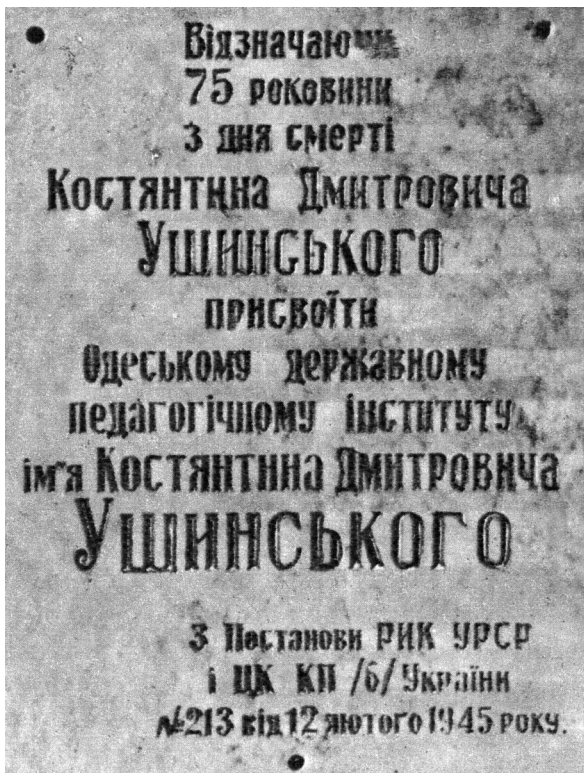

**Пам'ятник на могилі К. Д. Ушинського
(м. Київ, Видубицький монастир)**

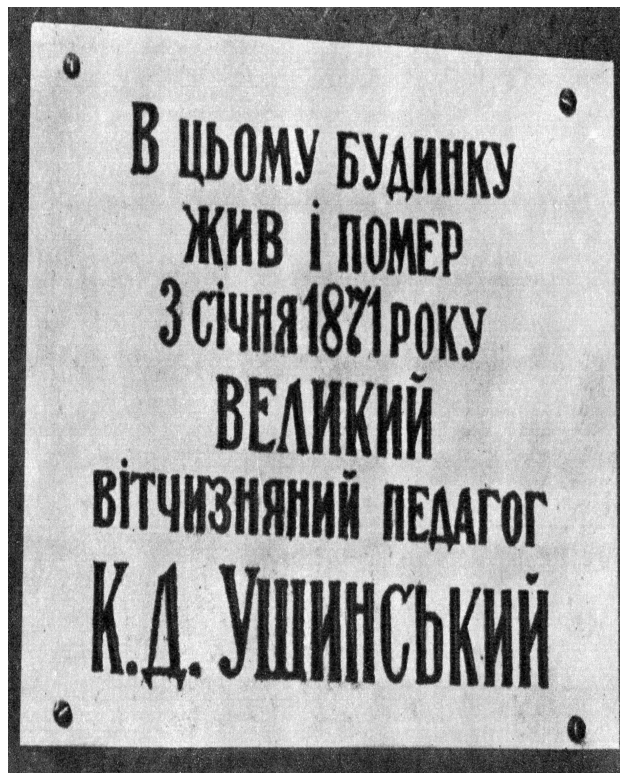

**Напис на хартії, що прикрашає
пам'ятник на могилі
К. Д. Ушинського**

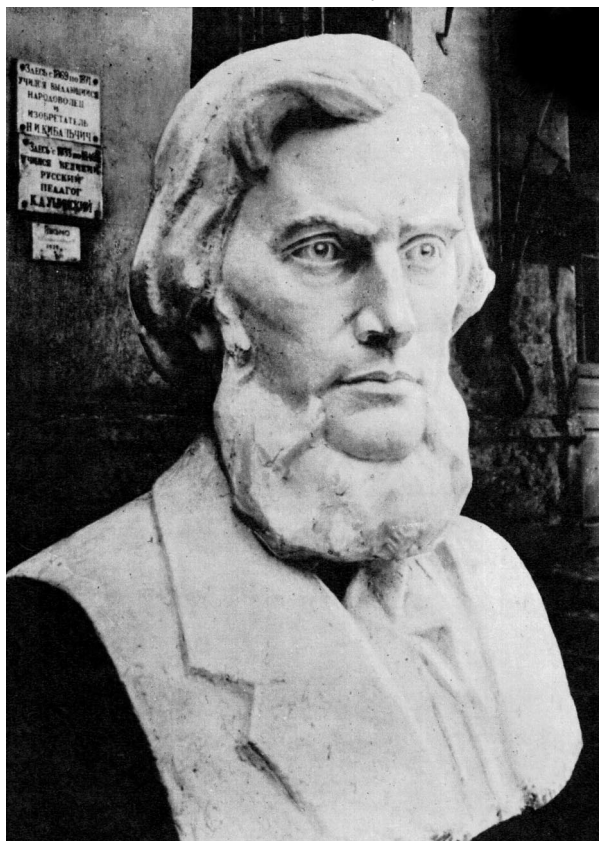
Меморіальна дошка на учбовому корпусі
Одеського педагогічного інституту
ім. К. Д. Ушинського

Меморіальна дошка
(пров. Чайковського, буд. № 12,
м. Одеса)

К. Д. Ушинський, скульптура
невідомого майстра

Пам'ятник-бюст К. Д. Ушинському у
Новгород-Сіверській школі-інтернаті

**Сквер імені К. Д. Ушинського
у м. Києві (Чоколівський бульвар)**

**Пам'ятник К. Д. Ушинському
в м. Києві (Чоколівський бульвар)**

**Срібна медаль
„К. Д. Ушинський” для
нагородження вчителів
та діячів в області
педагогічних наук,
заснована Раднарком
СРСР у 1945 р.**

**Відомча медаль
„К. Д. Ушинський”
Міністерства освіти і
науки Російської
Федерації, заснована
у січні 1999 р.**

**Золота медаль Академії
педагогічних наук
України
„Ушинський К. Д.”,
заснована
15 вересня 2005 р.**

Розділ І. Твори К. Д. Ушинського

І.І. Зібрання творів

1. **Педагогические сочинения** : в 6 т. / сост. С. Ф. Егоров. — М. : Педагогика, 1988—1990. : ил.

Т. 1 / сост. С. Ф. Егоров. — М. : Педагогика, 1988. — 416 с.

Содерж.: Лекции в Ярославском лицее ; О камеральном образовании ; Поездка за Волхов ; О пользе педагогической литературы ; Три элемента школы ; О народности в общественном воспитании ; Школьные реформы в Северной Америке ; Внутреннее устройство североамериканских школ ; О средствах распространения образования посредством грамотности ; Воспоминания об обучении в Новгород-Северской гимназии ; Письма о воспитании наследника русского престола ; Психологические монографии ; Объяснительная записка к проектам программ учебного курса.

Т. 2 / сост. С. Ф. Егоров. — М. : Педагогика, 1988. — 496 с. : ил.

Содерж.: Труд в его психическом и воспитательном значении ; О нравственном элементе в русском воспитании ; Проект учительской семинарии ; Родное слово ; Педагогическая поездка по Швейцарии ; Чего хотят московские педагоги ; Одна из темных сторон германского воспитания ; Вопрос о душе в его современном состоянии ; Отчет командированного для осмотра заграничных женских учебных заведений коллежского советника К. Ушинского ; Системы образования, принятые в наших министерствах — военном и народного просвещения ; О необходимости сделать русские школы русскими ; Что нам делать со своими детьми ; Необходимость ремесленных школ в столицах ; Программа педагогики для специальных классов женских учебных заведений ; Общий взгляд на возникновение наших народных школ ; Рецензии ; Письма : М. И. Семевскому ; Л. Н. Модзалевскому ; Н. А. Корфу.

Т. 3 / сост. С. Ф. Егоров. — М. : Педагогика, 1989. — 512 с. : ил.

Содерж.: Детский мир и Хрестоматия. Ч. 1—2.

Т. 4 / сост. С. Ф. Егоров. — М. : Педагогика, 1989. — 528 с. : ил.

Содерж.: О первоначальном преподавании русского языка ; Родное слово : книга для учащихся. Год первый. Год второй ; Родное слово : для детей младшего возраста. Год первый : азбука. Год второй : вторая после азбуки книга для чтения. Год третий : первоначальная практическая грамматика с хрестоматией ; Грамматическая хрестоматия ; Руководство к преподаванию по „Родному слову”.

Приложения : Из материалов 3-го тома „Педагогической антропологии”.

Т. 5 / сост. С. Ф. Егоров. — М. : Педагогика, 1990. — 528 с. : ил.

Содерж.: Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии. Часть физиологическая, часть психологическая.

Приложения : Варианты к первому тому „Педагогической антропологии”.

Т. 6 / сост. С. Ф. Егоров. — М. : Педагогика, 1990. — 528 с. : ил.

Содерж.: Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии. Том второй ; Материалы к третьему тому „Педагогической антропологии”.

І.2. Вибрані педагогічні твори

1983

2. **Вибрані педагогічні твори** : в 2 т. : пер. з рос. / редкол.: В. М. Столетов [та ін.]. — К. : Рад. шк, 1983.

Т. 1 : Теоретичні проблеми педагогіки / склав і підгот. до друку Е. Д. Днепров ; за ред. О. І. Пискунова [та ін.]. — 1983. — 488 с.

Зміст: Ч. 1.: Теоретичні проблеми виховання і освіти : Про користь педагогічної літератури ; Три елементи школи ; Про народність у громадському вихованні ; Праця в її

психічному і виховному значенні ; Рідне слово ; Педагогічні твори М. І. Пирогова ; Одна з темних сторін німецького виховання ;

Ч. 2.: Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : Передмова ; Нервова система ; Звички ; Увага ; Пам'ять ; Уява ; Мислення ; Почування ; Воля.

Т. 2 : Проблеми російської школи / склав і підгот. до друку Е. Д. Дніпров ; за ред. О. І. Пискунова [та ін.]. — 1983. — 359 с.

Зміст: Ч. 1.: Проблеми розвитку народної освіти : Про засоби поширення освіти через письменність ; Недільні школи ; Проект учительської семінарії ; Питання про народні школи ; Педагогічна подорож до Швейцарії ; Системи освіти, прийняті в наших міністерствах — військовому і народної освіти ; Про необхідність зробити російські школи російськими ; Необхідність ремісничих шкіл у столиці ; Загальний погляд на виникнення наших народних шкіл ;

Ч. 2.: Питання виховання і навчання в початковій школі : Передмова до першого видання „Дитячого світу” ; Про початкове викладання російської мови ; Рідне слово : книжка для тих, хто навчає ; Рідне слово : книжка для початкового читання.

1994

3. *Избранные труды / вступ. ст., сост. и коммент. С. Ф. Егорова. — М. : Образование и бизнес, 1994. — 207 с. — (Сер. „Педагогическое наследие”).

2005

4. Избранные труды : в 4 кн. / сост., вступ. ст., примеч. и коммент. Э. Д. Днепров. — М. : Дрофа, 2005. — (Сер. „Высшее педагогическое образование”).

Кн. 1: Проблемы педагогики / сост., вступ. ст., примеч. и коммент. Э. Д. Днепров. — М. : Дрофа, 2005. — 638 с.

Содерж.: О пользе педагогической литературы ; Три элемента школы ; О народности в общественном воспитании ; Письма о воспитании наследника русского престола ; Новая программа „Журнала Министерства народного просвещения” ; Труд в его психическом и воспитательном значении ; О нравственном элементе в русском воспитании ; Родное слово ; Педагогические сочинения Н. И. Пирогова ; Педагогическая поездка по Швейцарии ; Отчет командированного для осмотра заграничных женских учебных заведений коллежского советника К. Ушинского ; Одна из темных сторон германского воспитания.

Кн. 2: Русская школа / сост., статьи, примеч. и коммент. Э. Д. Днепров. — М. : Дрофа, 2005. — 447 с.

Содерж.: О средствах распространения образования посредством грамотности ; Воскресные школы : письмо в провинцию ; Вопросы о народных школах ; Проект учительской семинарии ; Прием воспитанников в сиротское заведение ; Системы образования, принятые в наших министерствах — военном и народного просвещения ; Защитникам классических гимназий ; О необходимости сделать русские школы русскими ; Что нам делать со своими детьми ; Необходимость ремесленных школ в столицах ; Общий взгляд на возникновение наших народных школ ; Предисловие к первому изданию „Детского мира” ; Ответ на рецензию г-на Толля ; О первоначальном преподавании русского языка ; Цветы московской педагогики на петербургской почве ; О „Детском мире” ; Родное слово : книга для учащихся ; Советы родителям и наставникам о преподавании родного языка по учебнику „Родное слово”.

Кн. 3: Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии / сост., статьи, примеч. и коммент. Э. Д. Днепров. — М. : Дрофа, 2005. — 557 с.

Содерж.: Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии, том первый.

Кн. 4: Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии : том второй : (продолжение) / сост. статьи, примеч. и коммент. Э. Д. Днепров. — М. : Дрофа, 2005. — 541 с.

Содерж.: Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии : том второй : (продолжение) ; Материалы к третьему тому ; Программы педагогического курса для женских учебных заведений.

1.3. Збірки творів

1994

5. **Наука и искусство воспитания** : [сб. работ] / вступ. ст., сост. и коммент. С. Ф. Егорова. — М. : Образование и бизнес, 1994. — 205, [2] с. — (Сер. „Педагогическое наследие”).

1997

6. ***Букварь** : для подготовки к школе и обучения в 1 кл. / Л. Толстой, К. Ушинский, Д. и Е. Тихомировы ; под ред. В. Бутромеева. — М. : Деконт, 1997. — 94 с. : ил. — (Сер. „Наследие знаменитых букварей”).

2004

7. ***Школа Ушинского** : учеб.-метод. пособие : для чтения взрослыми детям / К. Д. Ушинский, тексты для чтения ; С. А. Сущевская, уроки. — М. : Карапуз, 2004. — 18 с. : ил. — (Сер. „Классики”) (Б-чка сер. „Чтение с увлечением”). — Крупный шрифт.

1.4. Окремі праці

1990

8. **О народности в общественном воспитании** : (отрывки). **Научно-практическое назначение педагогики** : (отрывок). **Труд в его психическом и воспитательном значении** : (в сокращении). **Родное слово** : (в сокращении). **Предисловие к первому тому „Педагогической антропологии”** : (в сокращении). **Положение о педагогических курсах** : (в сокращении) // Антология педагогической мысли России второй половины XIX — начала XX в. / сост. П. А. Лебедев. — М. : Педагогика, 1990. — С. 41—70.

2001

9. **Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии** : [произведения в отрывках и сокращениях] // Аксакова В. И. Педагогическая антропология : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / В. И. Аксакова. — М. : Академия, 2001. — С. 76—196.

2002

10. ***Педагогическая антропология. Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии**. — М. : УРАО, 2002.

Ч. 1 : Часть физиологическая. Часть психологическая : Сознание. Чувствования. — 2002. — 511 с. — (Сер. „Новая педагогическая библиотека”).

Ч. 2 : Часть психологическая : Воля ; Материалы к 3-му т. — 2002. — 495 с. — (Сер. „Новая педагогическая библиотека”).

11. **Проблемы педагогики** / сост., отв. ред., авт. ст., коммент. и примеч. Є. Д. Днепров. — М. : УРАО, 2002. — 591, [1] с. : ил., табл. — (Сер. „Новая педагогическая библиотека”). — Библиогр. в подстроч. примеч. — Указ.: с. 576—591.

12. **Русская школа** / сост., отв. ред. Є. Д. Днепров. — М. : УРАО, 2002. — 414, [2] с. : ил., табл. — (Сер. „Новая педагогическая библиотека”). — Библиогр.: с. 383—405. — Указ.: с. 406—416.

2003

13. **Людина як предмет виховання** : [твір скорочено]. **Про народність у громадському вихованні** : (уривок). **Рідне слово** : [твір скорочено] // Хрестоматія з історії педагогіки. Ч. 1.: Вітчизняна школа і педагогіка / упоряд. та авт. вступ. ст.: М. Ю. Рисіна, А. А. Сбруєва ; наук. ред. та авт. передм. А. А. Сбруєва. — Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. — С. 104—135.

2004

14. **Про народність у громадському вихованні. Рідне слово. Людина як предмет виховання. Педагогічна подорож до Швейцарії. Звіт відрядженого для огляду закордонних жіночих навчальних закладів колезького радника К. Ушинського** : [твори в уривках і скорочено] // Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навч. посіб. / вступ. нариси та упорядкув. З. Н. Борисової, В. У. Кузьменко ; за заг. ред. З. Н. Борисової. — К. : Вища шк., 2004. — С. 185—208.

15. **Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии.** — М. : Гранд: Фаир-Пресс, 2004. — 574, [1] с. : портр. — Библиогр. в примеч.: с. 536—557. — (Сер. „Из классического наследия педагогики”).

2006

16. **Людина як предмет виховання** : [урив. передм.] // Педагогічна майстерність : хрестоматія / за ред. І. А. Зязюна. — К. : Вища шк., 2006. — С. 275—276.

17. **Про користь педагогічної літератури** : [твір скорочено] // Педагогічна майстерність : хрестоматія / за ред. І. А. Зязюна. — К. : Вища шк., 2006. — С. 569—570.

1.5. Статті з наукових збірників та періодичних видань

1993

18. **Воспитание и характер. Какую роль играет народность в воспитании?** // Дошк. воспитание. — 1993. — № 3. — С. 58—61.

1994

19. **Прагнення свободи** // Почат. шк. — 1994. — № 11. — С. 41—45.

1998

20. **Родное слово** : [в сокращении] // Відродження. — 1998. — № 1. — С. 58—59.

1999

21. Две главы из „Педагогической антропологии” // Нар. образование. — 1999. — № 10. — С. 243–254.
22. Письма о воспитании наследника русского престола // Педагогика. — 1999. — № 5. — С. 82–88 ; № 6. — С. 62–74.
23. Рідне слово : [скорочено] // Дит. садок. — 1999. — Жовт. (№ 38). — Вкладка. — С. 1–4.

2001

24. Труд в его психологическом и воспитательном значении // Нар. образование. — 2001. — № 10. — С. 227–238.

2002

25. Из педагогических сочинений К. Д. Ушинского: нервная система // Сиб. учитель. — 2002. — № 5. — С. 17–19.

2003

26. Про користь педагогічної літератури // Освіт. дайджест: акцент-панорама. — 2003. — № 4. — С. 28–36.

2004

27. Труд в его психическом и воспитательном значении // Домаш. воспитание. — 2004. — № 3. — С. 11–13.
28. Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии : [в сокращении] // Воспитат. работа в шк. — 2004. — № 1. — С. 5–14.

2006

29. О нравственном элементе в русском воспитании : (в сокращении) : до 125-річчя з дня смерті К. Д. Ушинського // Вісн. православ. педагогіки. — 2006. — № 3. — С. 15–18.

2008

30. Грехи воспитания вообще и русского в особенности в отношении нервного организма детей // Воспитат. работа в шк. — 2008. — № 7. — С. 5–9.

1.6. Література для дітей

1983

31. *Два плуга : рассказы для детей млад. школ. возраста. — М. : Дет. лит., 1983. — 31 с.
32. *Рассказы : для детей млад. школ. возраста. — М. : Дет. лит., 1983. — 31 с.

33. **Играй гармошка** : рус. нар. песенки : кн.-игрушка / обраб.: К. Ушинского, И. Карпауховой, А. Терещенко. — М. : Малыш, 1983. — 16 с. : ил.

1984

34. **Вместе тесно, а врозь скучно. Бишка. Умей обождать. Четыре желания. Как рубашка в поле выросла. Наше отечество** : [рассказы] // Хрестоматия по детской литературе : учеб. пособие для пед. училищ спец. № 2002 „Дошк. воспитание” и № 2010 „Воспитание в дошк. учреждениях” / сост.: М. К. Боголюбовская, А. Л. Табелкина ; под ред. Е. Е. Зубаревой. — 9-е изд., перераб. — М. : Просвещение, 1984. — С. 126—129.

1986

35. ***Рассказы и сказки**. — М. : Дет. лит., 1986. — 159 с. : ил.

1987

36. ***Бишка**. — М. : Дет. лит., 1987. — 14 с.

37. **Две сказки** : рус. нар. сказки : для дошк. возраста / обраб.: К. Ушинского, О. Капицы. — М. : Малыш, 1987. — 20 с.

38. **Колобок** : рус. нар. сказки : кн.-панорамка / обраб. К. Ушинского. — К. : Веселка, 1987. — 12 с.

1988

39. **Курочка Ряба. Колобок** : рус. народ. сказки : фотоальбом для детей дошк. возраста / пересказ.: М. Булатов, К. Ушинский. — М. : Планета, 1988. — 28 с. : цв. фотоил.

40. ***Рассказы и сказки**. — М. : Дет. лит., 1988. — 27 с. : ил.

1990

41. **Гадюка** : [рассказ] // Хрестоматия для детей дошкольного возраста : кн. для воспитателя дет. сада / сост.: З. Я. Рез, Л. М. Гурович, Л. Б. Береговая ; ред. В. И. Логинова. — М. : Просвещение, 1990. — С. 300—301.

42. **Лиса и кувшин** / обраб. К. Д. Ушинского // Хрестоматия для детей дошкольного возраста : кн. для воспитателя дет. сада / сост.: З. Я. Рез, Л. М. Гурович, Л. Б. Береговая ; ред. В. И. Логинова. — М. : Просвещение, 1990. — С. 15—16.

43. **Четыре желания. Играющие собаки. Ветер и Солнце** : [рассказы] // Хрестоматия для детей дошкольного возраста : кн. для воспитателя дет. сада / сост.: З. Я. Рез, Л. М. Гурович, Л. Б. Береговая ; ред. В. И. Логинова. — М. : Просвещение, 1990. — С. 95—97.

1991

44. ***Родное слово** : для детей младшего возраста. Год первый. Первая после азбуки книга для чтения / Межресп. правосл. пед. о-во, Православ. клас. гимназия о-ва „Радонеж” ; сост. К. Ушинский. — М. : Радонеж, 1991. — 67 с.

45. ***Родное слово : для детей младшего возраста. Год второй. Вторая после азбуки книга для чтения : Вокруг да около /** Межреспублик. православ. пед. о-во, Православ. клас. гимназия о-ва „Радонеж” ; сост. К. Ушинский. — М. : Радонеж, 1991. — 72 с.

46. ***Родное слово : для детей младшего возраста. Год третий : первоначальная практическая грамматика с хрестоматией /** Межреспублик. православ. пед. о-во, Православ. клас. гимназия о-ва „Радонеж” ; сост. К. Ушинский. — М. : Радонеж, 1991. — 144 с.

1993

47. ***Сказки России : сказки рус. писателей /** сост. Д. В. Розанов. — М. : Россия молодая, 1993. — 319 с.

Содерж.: авт.: Н. М. Карамзин, П. П. Ершов, В. А. Жуковский, Ф. Ф. Одоевский, В. И. Даль, К. Д. Ушинский, С. Т. Аксаков, А. Погорельский, Л. Н. Толстой, А. Н. Толстой, В. М. Гаршин, Д. Н. Мамин-Сибиряк, А. С. Пушкин.

1994

48. **Детский мир и хрестоматия.** — СПб. : Комета, 1994. — 350 с. : ил.

49. **Родное слово : кн. для детей и родителей /** сост. предисл., подгот. текста Н. Г. Ермолиной. — Новосибирск : Дет. лит., 1994. — 420 с.

1995

50. ***Повести и рассказы русских писателей : [сборник] :** для мл. шк. возраста / сост. М. Поздняков ; худож. В. Тарасов. — Мн. : Юнацтва, 1995. — 573 с. — (Библиотека отечественной и зарубежной классики).

Содерж.: авт.: И. С. Тургенев, Д. В. Григорович, Л. Н. Толстой, К. Д. Ушинский, Н. С. Лесков, Д. Н. Мамин-Сибиряк, А. П. Чехов, М. Горький, А. И. Куприн, И. А. Бунин, К. М. Станюкович, М. М. Пришвин, Б. С. Житков, А. С. Серафимович.

1996

51. ***Волк и лиса : [сказка] :** для дошк. возраста / К. Д. Ушинский ; худож. И. В. Пустовалова. — Мн. : Сказ, 1996. — [14] с.

52. ***Сказки русских писателей : [сборник] :** для мл. шк. возраста / худож.: Ю. Алисевич [и др.]. — Мн. : Крыніца, 1996. — 399 с. — (Сер. „Школьная библиотека”).

Содерж.: авт.: А. С. Пушкин, В. А. Жуковский, С. Т. Аксаков, В. Ф. Одоевский, А. Погорельский, В. И. Даль, К. Д. Ушинский, М. Л. Михайлов, М. Е. Салтыков-Щедрин, В. М. Гаршин, Л. Н. Толстой и др.

1997

53. ***Умей обождать : [сказка] :** для дошк. возраста / К. Д. Ушинский ; худож. И. В. Пустовалова. — Мн. : Сказ, 1997. — [14] с.

54. ***Утренние лучи : [сказка] :** для дошк. возраста / К. Д. Ушинский ; худож. В. А. Рульков. — Мн. : Сказ, 1997. — 14 с.

55. ***Чужое яичко** : [сказка] : для дошк. возраста / К. Д. Ушинский ; худож. С. А. Самсоненко. — Мн. : Сказ, 1997. — 14 с.

1998

56. ***Волк и лиса** : [сказка] : для дошк. возраста / К. Д. Ушинский ; худож. И. В. Пустовалова. — Мн. : Сказ, 1998. — [14] с., включ. обл.

57. ***Петушок с семьей** : для детей / К. Д. Ушинский ; худож. Е. Стапулева. — Гродно : Обл. укрупн. тип., 1998. — [6] с., включ. обл.

1999

58. **Витівки бабусі зими** : казки // Розкажіть онуку. — 1999. — Січ. (№ 1). — С. 12.

59. ***Умей обождаць** : [сказка] : для дошк. возраста / К. Д. Ушинский ; [худож. И. Пустовалова]. — Мн. : Сказ, 1999. — [14] с., включ. обл. — (Сер. „Скатерть-самобранка”).

2000

60. ***Бабушкин скворец** : рассказы: для детей дошк. и мл. шк. возраста / Л. Н. Толстой, К. Д. Ушинский, А. М. Горький, М. М. Пришвин ; [худож. В. П. Исаченко]. — Мн. : Юнацтва, 2000. — 93, [1] с.

61. ***Воспитание человека** : статьи. **Произведения для детей** : [рассказы и сказки] / сост. и авт. вступ. ст. С. Ф. Егоров. — М. : Карапуз, 2000. — 255, [1] с. — (Сер. „Педагогика детства”).

62. ***Детский мир и хрестоматия** : учеб. пособие и сб. произведений классич. лит. для шк. и домаш. чтения. — М. : Лествица, 2000.

Кн. 1. — 2000. — 367 с. : портр. — (Сер. „Русская школа”).

Кн. 2. — 2000. — 461 с. : ил. — (Сер. „Русская школа”).

63. ***Родное слово** : кн. для детей и родителей. — М. : Лествица, 2000. — 494 с. : ил. — (Сер. „Русская школа”).

2002

64. ***Умей обождаць** : [сказка] : для дошк. и мл. шк. возраста / худож. К. В. Остахов. — Мн. : Сказ, 2002. — [10] с., включ. обл.

65. ***Ученый медведь** : рассказы и сказки: для мл. шк. возраста / сост. И. А. Гимпель ; худож. А. Г. Звонарев. — Мн. : Маст. літ., 2002. — 269, [1] с. — (Сер. „Школьная библиотека”).

2003

66. ***Конёк-горбунок** : сказка в стихах. **Рассказы. Русские народные потешки** : [сб. произведений для мл. шк. возраста] / авт.: П. П. Ершов, К. Д. Ушинский ; худож.: О. Крупенкова, Л. Михайленко. — Смоленск : Русич, 2003. — 207, [1] с. — (Сер. „Книжная радуга”).

2004

67. ***Конёк-горбунок : сказки русских писателей для детей** / ил. А. М. Елисеева. — М. : АСТ : Ермак, 2004. — 270, [1] с. — (Сер. „Любимое чтение”).

Содерж.: авт.: П. П. Ершов, А. С. Пушкин, С. Т. Аксаков, В. М. Гаршин, К. Д. Ушинский, Д. Н. Мамин-Сибиряк, Л. Н. Толстой, В. Ф. Одоевский, А. Погорельский.

68. **Олень и его друзья : рассказы о природе** : для дошк. и детей мл. шк. возраста / худож.: П. В. Мирончик, Е. В. Дегтярёва. — Х. : Синтекс, 2004. — 63 с. : ил. — (Сер. „Солнышко”).

Содерж.: авт.: К. Ушинский, Ю. Ярмиш, В. Росин, И. Прокопенко, В. Бианки, А. Зима, Д. Тарджеманов, Н. Трублаини, М. Слабошпицкий.

69. **Олень та його друзі : оповідання про природу** : для дошк. та дітей мол. шк. віку / худож.: П. В. Мірончик, К. В. Дегтярьова. — Х. : Сінтекс, 2004. — 63 с. : іл.

Зміст: авт.: К. Ушинський, Ю. Ярмиш, В. Росін, І. Прокопенко, В. Біанкі, А. Зима, Д. Тарджеманов, Н. Трублаїні, М. Слабошпицький.

2005

70. ***Проказы старухи-зимы : сказка** : для дошк. и мл. шк. возраста / худож.: В. Пустовалов, А. Ткачук. — Мн. : Кн. дом, 2005. — [16] с. — (Сер. „Любимые сказки”).

71. ***Читаем по слогам** : [рус. нар. сказки для дошк. и мл. шк. возраста] / обраб. Е. Добрынкиной, П. Бессонова, К. Ушинского, А. Афанасьева. — М. : Мир „Искателя”, 2005. — 60, [3] с. : ил. — (Сер. „Мой первый учебник”).

2006

72. ***Городок в табакерке : сказки русских писателей** : для младшего школьного возраста. — М. : Астрель [и др.], 2006. — 270, [1] с. — (Сер. „Внеклассное чтение”).

Содерж.: авт.: А. С. Пушкин, С. Т. Аксаков, В. М. Гаршин, К. Д. Ушинский, Д. Н. Мамин-Сибиряк, Л. Н. Толстой, В. Ф. Одоевский, А. Погорельский, М. Горький.

73. ***Жалобы зайки : рассказы и сказки** : [для мл. шк. возраста] / К. Д. Ушинский. — М. : Стрекоза-Пресс, 2006. — 60, [1] с. — (Сер. „Внеклассное чтение”).

74. ***Конёк-горбунок : сказки русских писателей** / ил. А. М. Елисеева. — М. : Астрель [и др.], 2006. — 270, [1] с. — (Сер. „Любимое чтение”).

Содерж.: авт.: П. П. Ершов, А. С. Пушкин, С. Т. Аксаков, В. М. Гаршин, К. Д. Ушинский, Д. Н. Мамин-Сибиряк, Л. Н. Толстой, В. Ф. Одоевский, А. Погорельский.

75. ***Сказки русских писателей** : [сб. : для нач. шк.] / предисл. и сост. Н. Сидориной. — М. : Астрель. — Тверь : АСТ, 2006. — 169, [2] с.

Содерж.: авт.: А. Погорельский, В. Ф. Одоевский, М. Ю. Лермонтов, С. Т. Аксаков, В. И. Даль, К. Д. Ушинский, В. М. Гаршин, Л. Н. Толстой, Н. Г. Гарин-Михайловский, Д. Н. Мамин-Сибиряк.

76. ***Сказки русских писателей** : [сборник] : для детей / сост. В. М. Стрельчenea. — Мн. : Универсал Пресс, 2006. — 382 с., [8] л. : цв. ил. — (Сер. „Мои любимые сказки”).

Содерж.: авт.: А. С. Пушкин, С. Т. Аксаков, В. И. Даль, В. Ф. Одоевский, М. Ю. Лермонтов, П. П. Ершов, К. Д. Ушинский, М. Е. Салтыков-Щедрин, Л. Н. Толстой, М. Л. Михайлов и др.

77. ***Умей обождать** : [сказка] : для дошк. и мл. шк. возраста / худож. К. В. Остахов. — Мн. : Сказ, печ. 2006 — 10 с., вклоч. обл. — (Сер. „Моя любимая сказка”).

2007

78. ***Конёк-горбунок** : сказки русских писателей : [для мл. шк. возраста] / ил. А. М. Елисеева. — М. : Хранитель [и др.], 2007. — 270, [1] с. — (Сер. „Любимое чтение”).
Содерж. : авт.: П. П. Ершов, А. С. Пушкин, С. Т. Аксаков, В. М. Гаршин, К. Д. Ушинский, Д. Н. Мамин-Сибиряк, Л. Н. Толстой, В. Ф. Одоевский, А. Погорельский.

79. **12 місяців** : [зб. оповідань та віршів : для дітей мол. шк. віку] / уклад. Г. С. Тетельман ; іл. Л. А. Бутенко. — Х. : Кн. клуб „Клуб сімейного дозвілля”, 2007. — 124 с. : кольор. іл.

Зміст: авт.: О. Пчілка, В. Верховень, О. Майборода, К. Ушинський, В. Васильченко, І. Франко, Л. Михайленко, П. Куліш, С. Руданський, М. Коцюбинський та ін.

80. ***Ребятам о зверятах** : рассказы русских писателей : [для сред. шк. возраста] / сост. и предисл. В. Славиной. — М. : Астрель. — Тверь : АСТ, 2007. — 218, [1] с. — (Сер. „Хрестоматия школьника”).

Содерж. : авт.: К. Ушинский, Л. Толстой, С. Аксаков, И. Тургенев, М. Богданов, Д. Мамин-Сибиряк, К. Коровин, А. Чехов, И. Соколов-Микитов, М. Пришвин и др.

2008

81. ***Городок в табакерке** : сказки русских писателей : [для мл. шк. возраста] / худож. А. Клепаков. — М. : АСТ : Астрель, 2008. — 270, [1] с. — (Сер. „Внеклассное чтение”).

Содерж. : авт.: А. С. Пушкин, А. С. Аксаков, В. М. Гаршин, К. Д. Ушинский, Д. Н. Мамин-Сибиряк, Л. Н. Толстой, В. Ф. Одоевский, А. Погорельский, М. Горький.

82. ***Лягушка-путешественница** : сказки русских писателей : [для дошк. и мл. шк. возраста] / сост. С. Кузьмина ; худож.: Ирина и Владимир Пустоваловы. — Мн. : Книжный Дом, 2008. — 62, [1] с. — (Сер. „Сказки”).

Содерж. : Лягушка-путешественница / В. Гаршин ; Плутишка кот / К. Ушинский ; Еж и заяц / Л. Толстой ; Воробышко / М. Горький.

83. ***Пори року** : [оповід., вірші, казки, загадки : для дітей мол. шк. віку] / упоряд. Г. М. Кирпа ; худож.: К. В. Самойлов [та ін.]. — Х. Белкар-книга, 2008. — 62, [2] с. : кольор. іл.

Зміст: авт.: Л. Дяченко, К. Ушинський, С. Майданська, В. Багірова, М. Підгірянка, Є. Гуцало, С. Вангелі, Л. Цілик, С. Цушко, І. Складаний та ін.

84. ***Сказки русских писателей** : [сборник] / сост., предисл., прим. Н. Сидориной ; худож.: С. Бордюг [и др.]. — М. : Астрель. — Щелково : АСТ, 2008. — 555, [1] с., [8] л. : цв. ил. — (Сер. „Всемирная детская библиотека”).

Содерж. : авт.: А. С. Пушкин, В. А. Жуковский, М. Ю. Лермонтов, П. П. Ершов, С. Т. Аксаков, В. Ф. Одоевский, А. Погорельский, В. И. Даль, К. Д. Ушинский, М. Л. Михайлов и др.

1.7. Переклади праць К. Д. Ушинського іноземними мовами за рубежом

США

1983

85. ***On a seashore far a green oak towers : a book of tales** / Konstantin Ushinsky ; transl. from the Russ. ; drawings by Oleg Korovin. — Moscow : Raduga Publishers, 1983. — 125 p.

86. ***Stories for children** / Konstantin Ushinsky ; drawings by Nikolai Grishin ; transl. from the Russ. by Eve Manning. — Moscow : Raduga Publishers, 1983. — 32 p.

1992

87. ***How a shirt grew in the field** / Konstantin Ushinsky ; adopted from the Russ. by Marguerita Rudolpf ; illustrated by Erika Weihs. — New York : Clarion Books, 1992. — 31 p.

Див. також № 892.

Розділ 2. Література про життя та діяльність К. Д. Ушинського

2.1. Біографія К. Д. Ушинського у дослідженнях науковців України і світу

1994

88. **Вавилова, Н. С. К. Д. Ушинский в Ярославле (1846–1848 гг.)** / Н. С. Вавилова // Нач. шк. — 1994. — № 3. — С. 10–12.

89. **Дунай, В. З історії Педагогічного товариства : [К. Д. Ушинський — член товариства]** / В. Дунай // Нова пед. думка. — 1994. — № 1. — С. 32–34.

90. **Ермолаев, В. Войди под каменные своды : [чествование памяти на могиле К. Д. Ушинского в Выдубецком монастыре г. Киева]** / В. Ермолаев // Встреча. — 1994. — № 5/6. — С. 47–49.

91. **Меньшиков, В. Сначала надо очнуться : [к 170-летию со дня рождения К. Д. Ушинского]** / Владимир Меньшиков // Нар. образование. — 1994. — № 9/10. — С. 103–111.

92. **Олійник, М. Зламаний квіт : [фрагменти з повісті „Ностальгія” про К. Д. Ушинського]** / Микола Олійник // Рід. шк. — 1994. — № 8. — С. 16–17.

93. **Соловков, И. А. Великий русский педагог К. Д. Ушинский** / И. А. Соловков // Нач. шк. — 1994. — № 3. — С. 4–9.

94. **Тригубенко, В. В. „...Після хліба перша потреба — освіта” : до 170-річчя від дня народж. К. Д. Ушинського** / В. В. Тригубенко // Почат. шк. — 1994. — № 3. — С. 26–27.

95. **К. Д. Ушинский** : [о жизни и творчестве педагога] / сост. С. Ф. Егоров. — М. : Образование и бизнес, 1994. — 205 с.

96. **Ушинський Костянтин Дмитрович** : [коротка біограф. довідка] // Короткий довідник з історії України / І. Ф. Курас, М. О. Багмет, І. І. Федьков [та ін.]. — К. : Вища шк., 1994. — С. 225.

97. **Щербань, П. М.** З приводу земляків наших...: **К. Д. Ушинський і Україна** / П. М. Щербань // Рід. шк. — 1994. — № 12. — С. 17–18.

1996

98. **Марценюк, С.** Гордість нашої педагогіки: **К. Д. Ушинський** / С. Марценюк // Сіверян. літопис. — 1996. — № 2/3. — С. 78–81.

99. **Терлецький, В.** Костянтин Ушинський і „Основа” : [К. Д. Ушинський — редактор журн. „Основа”] / Віктор Терлецький // Основа. — 1996. — № 30. — С. 157–159.

100. **Костянтин Ушинський (1824–1870)** : [життя і пед. діяльн.] // Васькович Г. Шкільництво в Україні (1905–1920) : з супровід. словом проф., д-ра пед. наук Анатолія Алексюка / Григорій Васькович ; Укр. вільний ун-т. — К., 1996. — С. 209–210. — (Сер. „Габілітації ; ч. 2”).

1997

101. **Вяземский, Е. Е.** „Страдать и умереть за истину” : вклад выпускника Московского университета **К. Д. Ушинского** в развитие образования и духовности / Е. Е. Вяземский, Е. Б. Евладова // Дидакт. — 1997. — № 3/4. — С. 16–20.

102. **Закалюжний, М. М.** **К. Д. Ушинський — один з найвизначніших українських педагогів-мислителів ХІХ ст. : до 125-річчя з дня смерті** / М. М. Закалюжний // Матеріали наукової конференції „Україна і світова наука” : зб. пр. / Терноп. держ. мед. акад. ім. І. Я. Горбачевського, Ін-т нац. відродж. України. — Т. : Оріон, 1997. — Вип. 2. — С. 20–24.

103. **Люріна, Т.** Велетні педагогічної думки: **Константин Ушинський (1824–1871)** / Т. Люріна // Освіта України. — 1997. — 15 серп. (№ 33). — С. 6.

104. ***Песковский, М. Л.** Барон Николай Корф. Его жизнь и общественная деятельность. Песталоцци. Новиков. Каразин. Ушинский : биографии повествования. — Челябинск : Урал, 1997. — С. 396–500.

105. **Ушинський Костянтин Дмитрович** : [біограф. довідка про життєвий і творч. шлях] // Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. — К. : Либідь, 1997. — С. 342.

106. **Щербань, П.** Національна гордість українського народу : до 175-річчя від дня народж. **К. Д. Ушинського** / П. Щербань // Укр. вчений. — 1997. — № 7/8. — С. 5 ; Освіта. — 1997. — 12–19 листоп. (№ 78/79). — С. 10–11.

1998

107. Антология гуманной педагогики: Ушинский К. Д. / сост. и авт. предисл. П. А. Лебедев. — М. : Изд. дом Шалвы Амонашвили, 1998. — 222 с.
108. Антоненць, М. Славетний український педагог : до 175-річчя від дня народж. К. Д. Ушинського / М. Антоненць // Пед. газ. — 1998. — Берез. (№ 3). — С. 1.
109. Антонова, Л. Г. Юношеский дневник К. Д. Ушинского / Л. Г. Антонова // Педагогический дневник и личность учителя / Л. Г. Антонова. — М., 1998. — С. 18—21.
110. Бобир, О. В. Дитячі роки К. Д. Ушинського на Сіверській землі / О. В. Бобир // Вісник Чернігівського університету. Сер. Психол.-пед. науки. — Чернігів, 1998. — Вип. 1. — С. 8—10.
111. Воїнов, С. Дещо нове до біографії К. Д. Ушинського / С. Воїнов // Сіверян. літопис. — 1998. — № 1. — С. 46—53.
112. Мороз, О. Педагог, який прагнув порятунку нації : [про Костянтина Ушинського] / О. Мороз // Нескорена нація. — 1998. — № 7/8. — С. 4—5.
113. Непознанный Ушинский : хрестоматия науч.-христиан. педагогики / сост.: В. И. Ильченко, К. В. Деревянко. — Луганськ : Пресса, 1998. — 302 с.
114. Сіверянин, В. Нестор вітчизняної педагогіки. Ювілей К. Д. Ушинського на Шосткинщині / В. Сіверянин // Освіта. — 1998. — 25 берез. — 1 квіт. (№ 23/24). — С. 16.
115. Терлецький, В. Сторінки життяпису Костянтина Ушинського / В. Терлецький // Сіверян. літопис. — 1998. — № 1. — С. 32—45.
116. Терлецький, В. Костянтин Ушинський і Сумщина / В. Терлецький. — Суми : Собор, 1998. — 102 с.
117. Константин Дмитриевич Ушинский : [жизнь и пед. деятельность великого педагога] // Русская литература для детей : учеб. пособие для студентов сред. пед. учеб. заведений. — М., 1998. — С. 182—189.

1999

118. Архипенко, Л. М. Світоч української педагогіки : [про визначного педагога К. Д. Ушинського] / Л. М. Архипенко // Джерело. — 1999. — 15 січ. (№ 1). — С. 4.
119. Видатний український педагог К. Д. Ушинський // Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. для студентів пед. навч. закл. / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. І. Федоренко ; ред. М. Г. Стельмахович. — К. : Ін-т змісту і методів навчання МО України, 1999. — С. 161—173.
120. Комарова, Т. „Учитель русских учителей” : [о К. Д. Ушинском] / Т. Комарова // Дошк. воспитание. — 1999. — № 9. — С. 101—103.
121. Коротов, В. М. К. Д. Ушинский (1824—1870) / В. М. Коротов // Введение в педагогику / В. М. Коротов. — М., 1999. — С. 18—23.

122. Кумарин, В. Кто ставит на — ставит на победу : [о К. Д. Ушинском] / В. Кумарин // Нар. образование. — 1999. — № 10. — С. 241—243.

123. Ушинский Константин Дмитриевич : [биограф. справка] // Российская педагогическая энциклопедия : в 2 т. / глав. ред. В. В. Давыдов. — М. : Большая Рос. энцикл., 1999. — Т. 2. — С. 497—498.

124. Чернецов, П. И. Учитель всех учителей : к 175-летию со дня рождения К. Д. Ушинского / П. И. Чернецов // Вестн. Челябин. ун-та. Сер. 5, Педагогика. Психология. — 1999. — № 1. — С. 122—124.

2000

125. Боровков, И. Великий педагог — замечательный экономист: памяти К. Д. Ушинского / И. Боровков // Открытый урок. — 2000. — 26 окт. (№ 43). — С. 2.

126. Вяземский, Е. Е. Творец чудного здания: страницы жизни и творчества К. Д. Ушинского / Е. Е. Вяземский, Е. Б. Евладова // Нач. шк. — 2000. — № 3. — С. 109—114.

127. Засновник вітчизняної педагогічної науки Костянтин Дмитрович Ушинський (1824—1870) // Сбруєва А. А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна. — Суми : СумДПУ, 2000. — С. 102—107.

128. Кузичина, Н. Соціально-філософські аспекти творчості К. Д. Ушинського / Н. Кузичина // Філософ. обрії. — 2000. — С. 76—104.

129. Песковский, М. К. Д. Ушинский / М. Песковский // Нар. образование. — 2000. — № 10. — С. 200—212.

130. Костянтин Дмитрович Ушинський : [життя і пед. діяльн.] // Все для вчителя. — 2000. — № 28/29. — С. 10.

131. Халабузарь, П. Христианские мотивы в „Родном слове” К. Д. Ушинского / П. Халабузарь // Искусство в шк. — 2000. — № 2. — С. 67—71.

2001

132. Бакаленко, І. М. Становлення та розвиток вітчизняної лінгводидактики як самостійної дисципліни (Ф. І. Буєлаєв, К. Д. Ушинський, І. І. Срезневський) : навч. посіб. / І. М. Бакаленко / Запоріж. держ. ун-т ; [відп. ред. Т. О. Пахомова]. — Запоріжжя, 2001. — 114 с. : іл. — Бібліогр.: с. 110—114.

133. Беседа с классиком: воображаемая беседа с К. Ушинским / вела О. Барчук // Шк. психолог. — 2001. — № 4. — С. 4—5.

134. Видатні українські педагоги XIX — початку XX ст. : [про К. Д. Ушинського] // Волкова Н. П. Педагогіка : посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Н. П. Волкова. — К. : Академія, 2001. — С. 511—513.

135. Воїнов, С. Костянтин Ушинський — перекладач „Слова о полку Ігоревім” / С. Воїнов // Бібл. планета. — 2001. — № 4. — С. 34—35.

136. **З історії вікової і педагогічної психології** : [про укр. та рос. педагога і психолога К. Д. Ушинського] // Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук [та ін.]. — К. : Просвіта, 2001. — С. 16–18.

137. **Зеньковский, В. В. К. Д. Ушинский** : к 120-летию со дня рождения В. В. Зеньковского : [эссе об К. Ушинском и преемственности его идей] / публ. подгот.: Е. Г. Оссовский, Е. В. Кирдяшова // Педагогика. — 2001. — № 6. — С. 67–71.

138. **Козирський, В. Костянтин Ушинський: „Я Українець”** / В. Козирський, В. Шендеровський // Уряд. кур'єр. — 2001. — 18 серп. (№ 151). — С. 9.

139. **Мартинкова, Е. Учитель учителей** : [о К. Д. Ушинском] / Е. Мартинкова // Первоклашка. — 2001. — Апр. (№ 2). — С. 20.

140. **Терлецький, В. В. Роде наш красний: Ушинські крізь призму століть** / В. В. Терлецький. — Суми : Собор, 2001. — 215 с. : іл., [8] арк. фотоіл. — Бібліогр. в кінці ст.

141. **Ушинський Костянтин** : [життя і пед. діяльн.] // Геник С. 150 великих українців / Степан Геник. — Івано-Франків. : Лілея-НВ, 2001. — С. 246–248.

142. **Ушинський Костянтин Дмитрович** : [біограф. довідка] // Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. — К. : Пед. думка, 2001. — С. 458. : портр.

143. **Шендеровський, В. „Ні, Я Українець”. Великий педагог світової слави Костянтин Ушинський** / В. Шендеровський // Укр. слово. — 2001. — 14–20 черв. (№ 25). — С. 13.

2002

144. **Богуславский, М. Испытание для классика: известный и неизвестный Ушинский** / М. Богуславский // Учит. газ. — 2002. — 30 июля (№ 31). — С. 20.

145. **Визначні особи в історії української педагогіки** : [про видат. педагога К. Д. Ушинського] / підгот. Вадим Тригубенко // Шлях освіти. — 2002. — № 2. — С. 55.

146. **Демков, М. И. Костянтин Дмитрович Ушинський (1824–1870)** / М. И. Демков // Український педагогічний календар. — К., 2002. — С. 54–62.

147. **Довбня, В. Життя як світове явище у філософії Костянтина Ушинського** / В. Довбня // Сіверян. літопис. — 2002. — № 5. — С. 97–102.

148. **Довбня, В. Праці К. Ушинського як предмет історико-філософського дослідження** / В. Довбня // Сіверян. літопис. — 2002. — № 4. — С. 99–105.

149. **Российское образование в лицах: К. Д. Ушинский** // Вестн. образования России. — 2002. — № 10. — С. 3–7.

150. **Терлецький, В. „Моя ідея Кавказу”: К. Д. Ушинський і Грузія** / В. Терлецький // Хроніка 2000 : укр. культуролог. альм. — К., 2002. — Вип. 47/48. — С. 248–258. — Бібліогр. в кінці ст.

151. **Чумаков, В. Время К. Д. Ушинского** : [К. Ушинский — ред. журн. „Нар. образование”] / Виктор Чумаков, Арсений Замостьянов // Нар. образование. — 2002. — № 5. — С. 245–251.

152. **Чумаков, В.** Вычёркивания из К. Д. Ушинского : [о цензуре в произведениях Ушинского] / Виктор Чумаков // Нар. образование. — 2002. — № 7. — С. 246—250.

153. **Чумаков, В.** Редакторы журнала середины XIX века: писатели Сербинович, Никитенко и великий русский педагог Ушинский / Виктор Чумаков // Нар. образование. — 2002. — № 4. — С. 239—246.

154. **Щербань, П.** Справа нашої честі і гідності, або Щоб не червоніти перед світом : [про К. Д. Ушинського] / П. Щербань // Освіта. — 2002. — 13—20 лют. (№ 10/11). — С. 4.

2003

155. **Видатний український педагог К. Д. Ушинський** // Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. І. Федоренко ; ред. О. О. Любар. — К. : Знання, КОО, 2003. — С. 202—217.

156. ***Медянцев, И. П.** Дорога к свету : из жизни великого педагога Константина Ушинского : драма в 4 д., 8 карт. / И. Медянцев. — Ярославль : ЯГПУ, 2003. — 93 с.

157. **„Ні, я українець!”** : [про Костянтина Ушинського] // Шендеровський В. Нехай не згасне світ науки / В. Шендеровський ; за ред. Е. Бабчук. — К. : Рада, 2003. — С. 349—357.

158. **Педагог-новатор** : [до 180-річчя від дня народж. К. Д. Ушинського] // Календар знаменних та пам'ятних дат : I квартал / авт.-укл.: О. В. Булгак, Л. А. Кухар, В. М. Лой [та ін.]. — К. : Друкар, 2003. — С. 58—63. — Бібліогр.: с. 63—64.

159. **Руденко, Ю.** Чи знаємо і шануємо геній Костянтина Ушинського : [до 180-річчя від дня народж. видат. педагога] / Ю. Руденко // Освіта. — 2003. — 5—12 берез. (№ 11). — С. 4—5.

160. **Сисоєва, С. О.** Константин Ушинський / С. О. Сисоєва // Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навч. посіб. / Світлана Сисоєва, Ірина Соколова. — К. : Центр навч. л-ри, 2003. — С. 116—121.

161. **Ушинский Константин Дмитриевич** : [биограф. справка] // Педагогический энциклопедический словарь / глав. ред. Б. М. Бим-Бад ; редкол.: М. М. Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебова [и др.]. — М. : Большая Рос. энцикл., 2003. — С. 414—415.

162. **Ушинський Константин Дмитрович** : [біограф. довідка] // Педагогічний словник для молодих батьків. — К. : ДЦССМ, 2003. — С. 324.

163. **Константин Дмитрович Ушинський** : [нарис життя й творчості] // Хрестоматія з історії педагогіки : Част. 1.: Вітчизняна школа і педагогіка / упоряд.: М. Ю. Рисіна, А. А. Сбруєва ; наук. ред., авт. передм. А. А. Сбруєва. — Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. — С. 103—135.

2004

164. **Гриневич, В.** „Не без суму згадав я...” : [про визначного педагога К. Д. Ушинського] / В. Гриневич // Голос України. — 2004. — 3 берез. (№ 41). — С. 5.

165. **Замостьянов, А.** Служение Ушинского: к 180-летию со дня рождения великого рус. педагога / А. Замостьянов // Нар. образование. — 2004. — № 1. — С. 225–230.

166. **Замостьянов, А.** Константин Дмитриевич Ушинский, (1824–1870/1871 гг.) : [о жизни и деятелн. педагога] / А. Замостьянов // Одаренный ребёнок. — 2004. — № 6. — С. 110–121.

167. **Романюк, Л. В.** Константин Дмитриевич Ушинский: к юбилею педагога / Л. В. Романюк // Дошк. педагогика. — 2004. — № 3. — С. 60–63.

168. **Тхоржевська, Т. Д.** К. Д. Ушинський як вчений-християнин / Т. Д. Тхоржевська // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. — К., 2004. — Вип. 26. — С. 21–24. — Бібліогр.: с. 23–24.

169. **Ушинський Константин Дмитрович** // Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги : підручник : [для студентів вищ. навч. закл.] / авт. колектив: А. М. Бойко, В. Д. Бардінова [та ін.] ; заг. ред. А. М. Бойко. — К. : Професіонал, 2004. — С. 149–179.

170. **Шевченко, В.** „До себе на батьківщину — в Київ...” : [про життя К. Д. Ушинського в Україні] / В. Шевченко // Культура і життя. — 2004. — Квіт. (№ 14). — С. 2.

171. **Шлин, Е. Г.** Дата рождження К. Д. Ушинського / Е. Г. Шлин // Педагогика. — 2004. — № 4. — С. 63–64.

172. **Щербань, П.** Хто ж ми такі, чийх батьків діти? : [до 180-річчя від дня народж. К. Д. Ушинського] / П. Щербань // Рід. шк. — 2004. — № 3. — С. 10–11.

173. **Щербань, П.** Як зберегти українців українцями? : до 180-річчя від дня народж. К. Д. Ушинського / П. Щербань, М. Щербань // Освіта. — 2004. — 7–14 квіт. (№ 18). — С. 11.

174. **Янченко, Т.** Благодійно-педагогічна діяльність родини Ушинських / Т. Янченко // Українознавство. — 2004. — Чис. 1/2. — С. 73–75.

2005

175. **Березівська, Л. Д.** Ушинський Костянтин Дмитрович (1823/1824–1870) / Л. Д. Березівська // Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. : у 2-х кн. / ред. О. В. Сухомлинська. — К. : Либідь, 2005. — Кн. 1. — С. 284–292. — Бібліогр.: с. 292.

176. **Богуславский, М. В.** Константин Дмитриевич Ушинский / М. В. Богуславский // Перемены. — 2005. — № 3. — С. 77–103.

177. **Ирина Хале о своей семье** : [воспоминания об Ушинском и его потомках] // Образование. — 2005. — № 2. — С. 61–63.

178. ***Мосіяшенко, В. А.** Костянтин Дмитрович Ушинський // Мосіяшенко В. А. Історія педагогіки України в особах / В. А. Мосіяшенко, О. І. Курок, Л. В. Задорожна. — Суми, 2005. — С. 79–93.

179. Терлецький, В. Ушинський — наш, і за походженням, і за духом! / В. Терлецький // Слово Провісти. — 2005. — 6—12 жовт. (Ч. 40). — С. 7.

2006

180. Бондарь, Ф. Т. О вологодском периоде биографии К. Д. Ушинского : [юн. годы] / Ф. Т. Бондарь // Духовно-нравственное воспитание студентов и школьников : материалы науч.-практ. конф., 20—21 апр. 2005 г. / Вологод. гос. пед. ун-т. — Вологда : Русь, 2006. — С. 11—15.

181. Бурбан, В. Якби нас вчили так, як треба... : [про відомого педагога К. Д. Ушинського] / В. Бурбан // Дзеркало тижня. — 2006. — 4 лют. (№ 4). — С. 13.

182. Видатний український педагог К. Д. Ушинський // Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. І. Федоренко. — К. : Знання, 2006. — С. 199—214.

183. Довбня, В. Освіта як спосіб соціокультурного розвитку людини у філософії Костянтина Ушинського / Віктор Довбня // Сіверян. літопис. — 2006. — № 5. — С. 111—116. — Бібліогр.: с. 115—116.

184. Флёрв, А. П. Константин Дмитриевич Ушинский / А. П. Флёрв // Педагогика. — 2006. — № 2. — С. 71—76.

2007

185. *Бондарь, Ф. Т. Биография К. Д. Ушинского с новыми фактами вологодского периода жизни семьи Ушинских : учеб. и науч.-исслед. материал по истории образования и пед. мысли / Ф. Т. Бондарь ; Гос. образоват. учреждение высш. проф. образования „Вологод. гос. пед. ун-т”. — Вологда : ВГПУ, 2007. — 92 с.: портр. — Библиогр.: с. 64—65, 86—91.

186. Березівська, Л. „Учитель учителів” : [біограф. довідка про Константина Дмитровича] / Лариса Березівська // Пед. газ. — 2007. — Берез. (№ 3). — С. 2.

187. Днепров, Э. Д. Ушинский и современность / Э. Д. Днепров ; Гос. ун-т Высш. шк. экономики. — М. : ГУ ВШЭ, 2007. — 232 с.

188. Корнейко, Ю. М. Поширення компаративістських ідей К. Д. Ушинського на сторінках вітчизняної педагогічної преси / Ю. М. Корнейко // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х. : ХНПУ, 2007. — Вип. 18. — С. 93—99. — Бібліогр.: с. 99.

189. Константин Дмитриевич Ушинский (1824—1870) : [життєвий і творчий шлях педагога] // Почат. освіта. — 2007. — Берез. (№ 12). — Вкладка. — С. 1—16.

190. Масловська, М. К. Д. Ушинський як літератор / М. Масловська, Ю. Дубовик // Укр. л-ра в загальноосвіт. шк. — 2007. — № 2. — С. 47.

191. Педагогічний музей: Константин Ушинський (1824—1870) // Директор шк. Україна. — 2007. — № 11. — С. 4—5.

192. **Ступак, Ю. К. Д. Ушинський і Україна** / Ю. Ступак // Хроніка 2000 : Український культурологічний альманах / редкол. Ю. Буряк (голов. ред.) [та ін.]. — К. : Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2007. — Вип. 71 : Україна освітня: історія, персоналії, поступ. — С. 611–615.

193. **Ушинський Константин** : [життя і пед. діяльн.] // Відкритий урок. Плеяди. — 2007. — № 9/10. — С. 55–59.

194. **Ушинский Константин Дмитриевич** // Глоссарий выдающихся деятелей отечественного образования : в 2 ч. / ред. Л. С. Гребнёва. — М. : Про-Пресс, 2007. — Ч. 2. — С. 59–62. — (Б-ка журн. „Вестник образования России”).

2008

195. **Березівська, Л. Д. Ушинський Константин Дмитрович** / Л. Д. Березівська // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — С. 952.

196. **Носко, М. О. Педагог-демократ, патріот, учений, науково-громадський діяч** : [життєвий та творч. шлях К. Д. Ушинського] / М. О. Носко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 5–7.

197. **Ушинський Константин Дмитрович** : [біограф. довідка] // Українські мовознавці та письменники-мовотворці : довідник / за ред. С. Я. Єрмоленко. — К. : НДІУ, 2008. — С. 297–300.

198. **Хрестоматія з української класичної педагогіки: К. Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, Г. Ващенко, В. Сухомлинський** : [життя та пед. діяльн. педагогів] : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / уклад.: В. П. Кравець, О. І. Мешко. — К. : Грамота, 2008. — 765, [2] с. : іл.

199. **Чиренко, Н. Учитель учителей: Константин Дмитриевич Ушинский (1824–1870)** / Н. Чиренко // Шкіл. світ. — 2008. — Січ. (№ 4). — С. 20.

Див. також № 861, 864, 870, 886, 887, 888, 889, 895, 898, 900, 903.

2.2. Дисертації та автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук

1995

200. ***Грищенко, М. В. К. Д. Ушинский о воспитательных функциях права** : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Грищенко Михаил Владимирович ; Санкт-Петербург. юрид. ин-т МВД России. — СПб., 1995.

201. ***Грищенко, М. В. К. Д. Ушинский о воспитательных функциях права** : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Грищенко Михаил Владимирович ; Санкт-Петербург. юрид. ин-т МВД России. — СПб., 1995.

2000

202. *Бакаленко, І. М. Використання спадщини Ф. І. Буслаєва, К. Д. Ушинського та І. І. Срезневського у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників : дис. ... канд. пед. наук / Бакаленко Ірина Миколаївна. — Запоріжжя, 2000. — 280 арк.

203. *Бакаленко, І. М. Використання спадщини Ф. І. Буслаєва, К. Д. Ушинського та І. І. Срезневського у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників : автореф. дис. ... канд. пед. наук / І. М. Бакаленко. — О., 2000. — 20 с.

2001

204. *Бороздин, Ю. А. Трудовое воспитание в педагогической системе К. Д. Ушинского : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Бороздин Юрий Афанасьевич ; Кур. гос. пед. ун-т. — Курск, 2001.

205. *Бороздин, Ю. А. Трудовое воспитание в педагогической системе К. Д. Ушинского : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Бороздин Юрий Афанасьевич ; Кур. гос. пед. ун-т. — Курск, 2001. — 20 с. — Библиогр.: с. 19–20.

206. *Терещенко, Л. А. Педагогические основы эстетического воспитания младших школьников в учебных книгах К. Д. Ушинского: („Детский мир” и „Родное слово”) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. / Терещенко Лариса Александровна ; Кур. гос. пед. ун-т. — Курск, 2001.

207. *Терещенко, Л. А. Педагогические основы эстетического воспитания младших школьников в учебных книгах К. Д. Ушинского: („Детский мир” и „Родное слово”) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. / Терещенко Лариса Александровна ; Кур. гос. пед. ун-т. — Курск, 2001. — 20 с. — Библиогр.: с. 19–20.

2002

208. *Дадеркина, Н. М. Реализация К. Д. Ушинским идеи народности воспитания в учебных книгах для детей : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дадеркина Наталья Михайловна ; Нижневарт. гос. пед. ин-т. — М., 2002.

209. *Дадеркина, Н. М. Реализация К. Д. Ушинским идеи народности воспитания в учебных книгах для детей : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дадеркина Наталья Михайловна ; Нижневарт. гос. пед. ин-т. — М., 2002. — 31 с. — Библиогр.: с. 30–31.

210. *Дементьева, М. Н. Методологические основания наследия К. Д. Ушинского и их роль в становлении отечественной научной педагогики XIX века : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дементьева Маргарита Николаевна. — Рязань, 2002.

211. *Дементьева, М. Н. Методологические основания наследия К. Д. Ушинского и их роль в становлении отечественной научной педагогики XIX века : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дементьева Маргарита Николаевна. — Рязань, 2002. — 17 с. — Библиогр.: с. 16–17.

2003

212. Довбня, В. М. Проблема людини у філософській антропології Констянтина Ушинського : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.05 / Довбня Віктор Миколайович ; Чернігів. держ. ін-т економіки і упр. — Чернігів, 2003. — 185 арк.

213. Довбня, В. М. Проблема людини у філософській антропології Констянтина Ушинського : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.05 / Довбня Віктор Миколайович ; Дніпропетр. нац. ун-т. — Д., 2003. — 18 с.

214. *Зими́на, Л. В. К. Д. Ушинский в литературно-общественном движении 40-х — 60-х годов XIX века : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 / Л. В. Зими́на. — Саратов, 2003.

215. *Зими́на, Л. В. К. Д. Ушинский в литературно-общественном движении 40-х — 60-х годов XIX века : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 / Л. В. Зими́на. — Саратов, 2003. — 22 с. — Библиогр.: с. 21—22.

2005

216. *Тюкова, Е. В. Система развивающего обучения в трудах К. Д. Ушинского : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Тюкова Елена Викторовна. — СПб., 2005.

217. *Тюкова, Е. В. Система развивающего обучения в трудах К. Д. Ушинского : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Тюкова Елена Викторовна. — СПб., 2005. — 22 с. — Библиогр.: с. 22.

2006

218. *Лю, Сяофань. Идеи развития народной школы и образования в педагогических трудах К. Д. Ушинского и Тао Синчжи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Лю Сяофань. — М., 2006.

219. *Лю, Сяофань. Идеи развития народной школы и образования в педагогических трудах К. Д. Ушинского и Тао Синчжи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Лю Сяофань. — М., 2006. — 20 с. — Библиогр.: с. 20.

220. *Шевчук, С. В. Развитие идей православной педагогики в наследии К. Д. Ушинского : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Шевчук Сергей Васильевич. — Ярославль, 2006.

221. *Шевчук, С. В. Развитие идей православной педагогики в наследии К. Д. Ушинского : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Шевчук Сергей Васильевич. — Ярославль, 2006. — 19 с. — Библиогр.: с. 18—19.

2007

222. *Корнейко, Ю. М. Висвітлення зарубіжного педагогічного досвіду в творчій спадщині К. Д. Ушинського : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Корнейко Юлія Миколаївна ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х., 2007.

223. Корнейко, Ю. М. Висвітлення зарубіжного педагогічного досвіду в творчій спадщині К. Д. Ушинського : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Корнейко Юлія Миколаївна ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х., 2007. — 22 с.

224. *Шашков, А. В. „Педагогическая антропология” в контексте мировоззренческой парадигмы педагогических взглядов К. Д. Ушинского : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Шашков Александр Владимирович. — Майкоп, 2007.

225. *Шашков, А. В. „Педагогическая антропология” в контексте мировоззренческой парадигмы педагогических взглядов К. Д. Ушинского : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Шашков Александр Владимирович. — Майкоп, 2007. — 22 с.

2008

226. *Пікінер, В. А. Розвиток педагогічних ідей К. Д. Ушинського у практиці сучасного дошкільного закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Пікінер Вікторія Анатоліївна ; Слов'ян. держ. пед. ун-т. — О., 2008.

227. Пікінер, В. А. Розвиток педагогічних ідей К. Д. Ушинського у практиці сучасного дошкільного закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Пікінер Вікторія Анатоліївна ; Слов'ян. держ. пед. ун-т. — О., 2008. — 21 с.

2009

228. *Ваховський, М. Л. Педагогічні ідеї Г. Манн та К. Ушинського: порівняльний аналіз : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ваховський Максим Леонідович ; Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Луганськ, 2009.

229. Ваховський, М. Л. Педагогічні ідеї Г. Манн та К. Ушинського: порівняльний аналіз : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ваховський Максим Леонідович ; Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Луганськ, 2009. — 20 с.

Див. також № 857.

2.3. Дисертації та автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук

2001

230. *Исаев, Л. Н. К. Д. Ушинский — основатель русской дидактической и методической школы : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Исаев Леонид Никитич ; Пятиг. гос. лингвист. ун-т. — Пятигорск, 2001.

231. *Исаев, Л. Н. К. Д. Ушинский — основатель русской дидактической и методической школы : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Исаев Леонид Никитич ; Пятиг. гос. лингвист. ун-т. — Пятигорск, 2001. — 28 с. — Библиогр.: с. 27—28.

2004

232. *Бельский, В. Ю. Философия образования К. Д. Ушинского : дис. ... д-ра филос. наук : 09.00.03 / Виталий Юрьевич Бельский ; МГУ им. М. В. Ломоносова, Дис. совет Д. 501.001.38. — М., 2004.

233. *Бельский, В. Ю. Философия образования К. Д. Ушинского : автореф. дис. ... д-ра филос. наук : 09.00.03 / Виталий Юрьевич Бельский ; МГУ им. М. В. Ломоносова, Дис. совет Д. 501.001.38. — М., 2004. — 49 с. — Библиогр.: с. 48—49.

2.4. Науково-практичні конференції, семінари, педагогічні читання, присвячені творчому використанню педагогічної спадщини К. Д. Ушинського

1994

234. Кутыкина, Л. Возвращение на круги своя : [по материалам конф., посвящ. 170-летию К. Д. Ушинского, февр. 1994 г., г. Курск] / Л. Кутыкина // Нар. образование. — 1994. — № 9/10. — С. 133—135.

235. *Наследие К. Д. Ушинского и современные проблемы гуманитаризации образования в России : материалы межвуз. науч.-практ. конф., 19—20 мая 1994 г., посвящ. 170-летию со дня рождения К. Д. Ушинского / Балашов. пед. ин-т ; редкол.: С. А. Пуйман, С. Ю. Варнаев. — Балашов, 1994. — 120 с.

236. *Научно-теоретическое наследие К.Д.Ушинского и современные проблемы развития педагогической науки : материалы респ. конф. — Витебск, 1994. — 96 с. — В надзаг.: Витеб. пед. ин-т. — Библиогр. в подстроч. примеч. — Алф. указ.: с. 95—96.

237. *Педагогический мир Константина Дмитриевича Ушинского : материалы пед. чтений, посвящ. 170-летию со дня рождения К. Д. Ушинского / отв. ред. Л. А. Силук. — Брест : БГПИ, 1994. — 25 с. — В надзаг.: М-во образования Респ. Беларусь, Брест. гос. пед. ин-т им. А. С. Пушкина.

238. Создатель русской школы : конф., посвящённая 170-летию со дня рождения К. Д. Ушинского : [всерос. науч.-практич. конф. „К. Д. Ушинский и современ. шк.“, 23—25 февр. 1994 г., г. Курск] // Нар. образование. — 1994. — № 9/10. — С. 115—123.

239. К. Д. Ушинский и современная школа : тезисы докл. науч.-практ. конф., 30 марта 1994 г. / Ряз. обл. отделение пед. о-ва Рос. Федерации, Ряз. гос. пед. ун-т; ред. В. А. Фадеева. — Рязань, 1994. — 172 с.

1995

240. *Человек в педагогической системе К. Д. Ушинского : тезисы докл. и выступлений всерос. науч.-практ. конф., 22—24 февр. 1995 г., г. Курск / Курск. пед. ин-т ; отв. ред. А. Г. Пашков. — Курск, 1995. — 306 с.

1998

241. *Общество, образование, человек : сб. тезисов междунар. пед. чтений, посвящённых 90-летию ЯГПУ и 175-летию К. Д. Ушинского, 8—9 дек. 1998 г., г. Ярославль / Ярослав. гос. пед. ун-т. — Ярославль : ЯГПУ, 1998.

Ч. 1. — 335 с. — Библиогр. в конце ст.

Ч. 2. — 239 с. — Библиогр. в конце ст.

2000

242. *К. Д. Ушинский и проблемы современного образования : сб. материалов межрегион. науч.-практ. конф., посвящ. 175-летию со дня рождения К. Д. Ушинского. — Челябинск : Образование, 2000.

Ч. 1. — 149 с. : ил. — Библиогр. в конце отд. ст.

Ч. 2. — 112 с. : ил. — Библиогр. в конце отд. ст.

2001

243. ***Принципы народности и православия в педагогической системе К. Д. Ушинского и развитие современного образования** : материалы V Всерос. науч.-практ. конф., 20–21 февр. 2001 г., г. Курск : в 2 ч. — Курск : Кур. гос. пед. ун-т, 2001.

Ч. 1. Принципы народности и православия в педагогической системе К.Д. Ушинского и развитие современного образования ; Кур. гос. пед. ун-т. — 2001. — 178 с. — Библиогр. в конце ст.

2003

244. ***Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського, 20–21 трав. 2003 р.** / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2003. — 240 с.

2004

245. ***Духовные смыслы отечественной педагогики : к 180-летию со дня рождения К. Д. Ушинского** : материалы междунар. пед. чтений, 5-6 мая 2004 г., г. Минск / М-во образования Республики Беларусь, Акад. последиплом. образования ; редкол.: С. А. Пуйман (отв. ред.), М. В. Павлова, Н. Н. Яковлева. — Мн. : АПО, 2004. — 134, [1] с.

246. **К. Д. Ушинский и развитие современной педагогической науки и практики** : материалы регион. межвуз. конф., посвящ. 180-летию со дня рождения К. Д. Ушинского / Гос. образоват. учреждение высш. проф. образования „Челябинский гос. пед. ун-т”, Южно-Урал. науч. образоват. центр Рос. акад. образования. — Челябинск : ГОУ ВПО „ЧГПУ”, 2004. — 144 с. : ил. — Библиогр. в конце ст.

247. **К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти** : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 21–22 жовт. 2004 р. : в 2-х т. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського ; редкол.: О. Я. Чебикін, І. Г. Захарченко, А. М. Богун [та ін.]. — О., 2004.

Т. 1. — 243 с. — Бібліогр.: в кінці ст.

Т. 2. — 128 с. — Бібліогр.: в кінці ст.

2007

248. **Минералова, К. Г. Художественные реминисценции в рассказах для детей К. Д. Ушинского** / К. Г. Минералова // Свет разума : материалы междунар. конф. „Чтения Ушинского”. — Ярославль : ЯГПУ, 2007. — С. 88–95.

249. **Формирование успешного человека: стратегия и тактика: материалы чтений К. Д. Ушинского** : [в 2 ч.] / М-во образования и науки Рос. Федерации, ГОУ ВПО „Яросл. гос. пед. ун-т им. К. Д. Ушинского.” — Ярославль : ЯГПУ, 2007.

Ч. 1. — 2007. — 297 с. : ил. — Библиогр. в конце ст.

250. Бобир, О. Педагогічна спадщина Костянтина Ушинського у світлі сьогодення: виїзне засідання Президії АПН України : [про Всеукр. наук.-практ. конф. „К. Д. Ушинський: актуальні проблеми укр. освіти і пед. науки” в Чернігів. держ. пед. ун-ті ім. Т. Г. Шевченка] / О. Бобир // Пед. газ. — 2008. — Трав.—черв. (№ 5/6). — С. 4.

251. Долганова, Л. Провідні науковці України на Чернігівщині : [про спільне засідання Президії АПН України, вченої ради Чернігів. держ. ун-ту ім. Т. Шевченка та учасників конф. „К. Д. Ушинський і актуальні проблеми пед. науки і освіти”] / Лілія Долганова // Освіта України. — 2008. — 13 черв. (№ 44). — С. 5.

252. *Наука К. Д. Ушинского о воспитании и современное образование : пятое юбил. пед. чтения, март 2008 г., г. Нижний Новгород / М-во образования Нижегород. обл., Нижегород. пед. колледж им. К. Д. Ушинского. — Н.-Новгород : Нижегород. ин-т развития образования, 2008. — 90, [4] с. : ил. — Библиогр. в конце ст.

253. К. Д. Ушинський — засновник вітчизняної наукової педагогіки : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 185-річчю від дня народж. видат. вітчизняного педагога, 13 трав. 2008 р., м. Чернігів / ред. І. В. Зайченка. — Чернігів, 2008. — 44 с.

Розділ 3. Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського і сучасна освіта

3.1. К. Д. Ушинський — основоположник сучасної педагогічної науки

1991

254. *Андреева, Е. Р. Канстанцін Дзмітрыевіч Ушинскі-рэфарматар рускай школы і заснавальнік навуковай педагогікі ў Расіі : тэкст лекцыі / Е. Р. Андреева ; рэц. Г. Р. Сянькевіч ; МДПІ імя А. М. Горкага. — Мн., 1991. — 31 с.

255. *Богущ, А. М. К. Д. Ушинский о швейцарских малолетних школах / А. М. Богущ, М. Н. Ямницкий // Педагогическое наследие К. Д. Ушинского в современной практике дошкольного воспитания. — О., 1991. — С. 148—179.

1994

256. *Волков, Г. Н. Педагогика К. Д. Ушинского и национальное образование / Г. Н. Волков. — Чебоксары : Б.и., 1994. — 44 с.

257. Иоани (епископ Белгородский). Православная библейская герменевтика в педагогическом наследии К. Д. Ушинского / Иоани // Нар. образование. — 1994. — № 9/10. — С. 113—115.

258. Коротов, В. М. Основополжник теории развития личности : [пед. теория К. Д. Ушинского] / В. М. Коротов // Педагогика. — 1994. — № 4. — С. 79—81.

259. Потапенко, К. К. Педагог світового масштабу : [про пед. ідеї К. Д. Ушинського] / К. К. Потапенко // Рід. шк. — 1994. — № 8. — С. 74.

260. **Равкин, З.** Да поможет нам Ушинский : [о значении нац. начала для педагогики за К. Д. Ушинским] / З. Равкин // Пед. калейдоскоп. — 1994. — № 6. — С. 3.

261. **К. Д. Ушинский и русская школа: беседы о великом педагоге** : [пед. идеи педагога-демократа] / Е. П. Белозерцев, С. Б. Каменецкая, Н. И. Лифинцева [и др.] ; ред. Е. П. Белозерцев. — М. : Роман-газ., 1994. — 189 с. — Библиогр.: в конце кн.

262. **Щербань, П. М.** З приводу земляків наших : [про твір К. Ушинського „Рідне слово”] / П. М. Щербань // Рід. шк. — 1994. — № 12. — С. 17–18.

1996

263. **Каптерев, П. Ф.** История русской педагогики. Глава XXI. Национальный идеал. К. Д. Ушинский : [идеи нац. педагогики К. Д. Ушинского] / П. Ф. Каптерев // Педагогика. — 1996. — № 2. — С. 68–83.

264. **Олександр Музиченко** : [про вплив пед. поглядів К. Д. Ушинського на становлення О. Музиченка як педагога, методиста та авт. книг з пробл. зарубіж. педагогіки та методики почат. навчання] // Нариси історії українського шкільництва. 1905–1933 : навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. — К. : Заповіт, 1996. — С. 290.

265. **Розвиток педагогічної науки** : [про пед. спадщину К. Ушинського] // Нариси історії українського шкільництва. 1905–1933 : навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. — К. : Заповіт, 1996. — С. 121.

1997

266. ***Августевич, И. И.** Общественный и национальный характер земской народной школы : [роль К. Д. Ушинского, Н. А. Корфа, В. Я. Стоюнина и др. в становлении и развитии новой модели образования] / И. И. Августевич // Земская школа и педагогика. — Белгород, 1997. — С. 76–87.

267. **Предмет і функції дидактики; становлення дидактики як науки** : [про внесок К. Д. Ушинського у розвиток дидактики] // Дидактика початкової школи : підруч. для студ. пед. ф-тів / О. Я. Савченко. — К. : Абрис, 1997. — С. 11.

1998

268. **Антонова, Л. Г.** „Убеждение” : [о пед. теории К. Д. Ушинского] / Л. Г. Антонова // Антонова Л. Г. Педагогический дневник и личность учителя. — М., 1998. — С. 59–74.

269. **Гайсина, Г. И.** Идеи гуманистической педагогической культуры в воззрениях К. Д. Ушинского, 1824–1871 гг. / Г. И. Гайсина // Педагогический альманах. — Уфа, 1998. — Вып. 1. — С. 19–23.

270. ***Джанибекова, Э. П.** Ф. Каптерев о народном характере педагогики К. Д. Ушинского / Э. П. Джанибекова // Страницы истории педагогики. — Пятигорск, 1998. — Вып. 10. — С. 53–58.

271. **Євтух, М.** „Став безсмертним він сьогодні!” : [про пед. погляди К. Д. Ушинського] / Микола Євтух, Катерина Потапенко // Шлях освіти. — 1998. — № 1. — С. 40–45.

272. Лутфуллін, В. С. Наступність педагогічних ідей К. Д. Ушинського і А. Макаренка / В. С. Лутфуллін // Педагогіка і психологія. — 1998. — № 1. — С. 65–70.

273. *Николаев, И. С. Христианские ценности в педагогическом наследии К. Д. Ушинского / И. С. Николаев // Проблемы культуры, языка, воспитания. — Архангельск, 1998. — Вып. 3. — С. 117–122.

274. Попова, Л. Д. Внесок К. Д. Ушинського в розвиток теоретичних питань педагогіки / Л. Д. Попова // Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / ХДПУ. — Х., 1998. — Вип. 7. — С. 145–149.

1999

275. *Базарова, О. Л. К. Д. Ушинский — основоположник личностно ориентированной и ненасильственной педагогики / О. Л. Базарова, С. В. Полякова, Л. Ф. Спирин // Современность и школа. — Уфа, 1999. — С. 111–113.

276. Егоров, С. Ф. Методологические идеи К. Д. Ушинского в процессе обретения педагогикой статуса науки / С. Ф. Егоров // Педагогика. — 1999. — № 6. — С. 75–83.

277. Исаев, Л. Н. К. Д. Ушинский — основатель русской дидактической и методической школы : [монография] / Л. Н. Исаев ; Ин-т общ. образования — М. : Ин-т общ. образования, 1999. — 252 с.

278. *Половцева, М. А. Наследие К. Д. Ушинского как одно из оснований дидактической концепции М. А. Данилова / М. А. Половцева // Педагог-гуманист, методолог и теоретик М. А. Данилов. — Хабаровск, 1999. — С. 51–59.

2000

279. Вихрущ, В. Досвід зарубіжної школи у дидактиці К. Д. Ушинського / Віра Вихрущ // Шлях освіти. — 2000. — № 1. — С. 42–46.

280. Проскурня, О. І. К. Д. Ушинський і С. Т. Шацький: новий підхід у вивченні зарубіжного педагогічного досвіду / О. І. Проскурня // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х. : ХДПУ, 2000. — Вип. 12. — С. 38–43.

281. Фіцула, М. М. Педагогічна система К. Д. Ушинського / М. М. Фіцула // Педагогіка : навч. посіб. / Фіцула М. М. — К., 2000. — С. 517–521.

2001

282. Виникнення педагогіки як науки : [про внесок К. Д. Ушинського у розв. наук. педагогіки] // Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. — 3-тє вид., доп. / Н. Є. Мойсеюк. — К., 2001. — С. 18–19.

283. История становления педагогической науки и практики : [о пед. системе К. Д. Ушинского] // Григорович Л. А. Педагогика и психология : учеб. пособие / Л. А. Григорович, Т. Д. Марцинковская. — М. : Гардарики, 2001. — С. 38–39.

284. **Освіта на Наддніпрянській Україні від 1901 до 1920 р. :** [вплив пед. ідей К. Д. Ушинського на освіту в Україні] // Історія освіти в Україні / Степан Сірополко. — К. : Наук. думка, 2001. — С. 315–316, 341, 366, 367.

285. **Фіцула, М. М. Педагогічна система К. Д. Ушинського / М. М. Фіцула** // Фіцула М. М. Педагогіка : посібник. — К., 2001. — С. 504–507.

Див. також № 281.

2002

286. **Мосіяшенко, В. Рідна мова в педагогічній системі К. Д. Ушинського** / Володимир Мосіяшенко // Почат. шк. — 2002. — № 3. — С. 74–76 ; № 4. — С. 75–76.

287. **Пригоровська, Л. На ідеях Ушинського формувався як педагог Олександр Довженко** / Лідія Пригоровська // Сільська шк. — 2002. — 30 січ. (№ 3/4). — С. 4.

288. **Фоменко, А. Категории любви и добра в гуманистической педагогике :** [представлена пед. теория педагогов-гуманистов Ш. Амонашвили, А. С. Макаренка, В. Т. Лихачёва, Ж.-Ж. Руссо, Л. Н. Толстого, К. Д. Ушинского, В. А. Сухомлинского] / А. Фоменко // Домашнее воспитание. — 2002. — № 5. — С. 16–18.

289. **Штефан, Л. А. К. Д. Ушинський про сутність педагогічної науки** / Л. А. Штефан // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х. : ХДПУ, 2002. — Вип. 18. — С. 79–83.

2003

290. **Духавнева, А. В. Зарождение теории образования взрослых в отечественной педагогике второй половины XIX в. : концептуальные идеи К. Д. Ушинского** / А. В. Духавнева // Наука и образование. — 2003. — № 4. — С. 72–78.

291. **Морозов, В. Преемственность как условие развития реабилитационной педагогики :** [реабилитацион. педагогика К. Д. Ушинского] / Владимир Морозов // Нар. образование. — 2003. — № 2. — С. 208–216.

292. **Педагогіка: становлення, предмет, основні категорії :** [про внесок у наук. педагогіку К. Д. Ушинського] // Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов. — К. : Либідь, 2003. — С. 16–17.

2004

293. **Галицина, Л. В. Православная вера в педагогическом наследии К. Д. Ушинского** / Л. В. Галицина // Образование. — 2004. — № 3. — С. 19–37 ; № 4. — С. 20–27 ; № 5. — С. 28–56.

294. **Горячева, И. А. Педагогическое наследие К. Д. Ушинского** / И. А. Горячева // Образование. — 2004. — № 3. — С. 5–18. ; № 5. — С. 3–27.

295. **Кратинев, Н. С. К. Д. Ушинский как основатель отечественной социальной педагогики, социальной работы** / Н. С. Кратинев, А. Н. Кратинова // Вісник. Сер. Пед. науки / Луган. нац. пед. ун-т. — Луганськ, 2004. — № 10. — С. 135–139.

296. **Людинознавчий потенціал педагогічних ідей Костянтина Ушинського** // Сазоненко Г. С. Педагогіка успіху : досвід становлення акмеологічної системи ліцею / Г. С. Сазоненко. — К. : Гнозис, 2004. — С. 39–47.

297. **Педагогічна система К. Ушинського** // Сазоненко Г. С. Педагогіка успіху : досвід становлення акмеологічної системи ліцею / Г. С. Сазоненко. — К. : Гнозис, 2004. — С. 612–613.

298. **Прищак, М. Д. Сутність та зміст поняття „духовність” в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського** / М. Д. Прищак // Гуманізм та освіта : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., 21–23 верес. 2004 р., м. Вінниця. — [Вінниця], 2004. — Т. 1. — С. 56–60. — Бібліогр. с. 60.

299. **Руденко, Ю. Велети української духовності або педагогіка М. Драгоманова і К. Ушинського: виховні ідеали, національні цінності** / Ю. Руденко // Освіта. — 2004. — 21–28 квіт. (№ 20). — С. 6–7.

300. **Селезньова, Т. Ідея гуманізму в творах Д. Туптала та К. Ушинського** / Т. Селезньова // Українознавство. — 2004. — Чис. 1/2. — С. 78–80.

301. ***Синюшина, И. В. Проблема соотношения классического и реального образования в педагогической теории XIX в. и ее отражение в работах К. Д. Ушинского, 1824–1870 гг.** / И. В. Синюшина // Научные труды Московского педагогического государственного университета. Сер. Психолого-пед. науки : сб. ст. / МПГУ, учеб.-науч. центр высш. пед. образования. — М. : Прометей, 2004. — С. 640–647. — Библиогр. в конце ст.

302. **Торопова, В. Велике покликання вчителя : [про пед. погляди К. Д. Ушинського]** / В. Торопова // Освіта. — 2004. — 21–28 січ. (№ 4). — С. 5.

303. **Чиж, А. Н. Взгляд К. Д. Ушинского на философские основы педагогической теории** / А. Н. Чиж, М. А. Малькова // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер. Пед. науки. — Луганськ, 2004. — № 9. — С. 51–57.

2005

304. **Васянович, Г. Принцип природовідповідності у педагогічній творчості К. Д. Ушинського** / Григорій Васянович, Лариса Зданевич // Педагогіка і психологія проф. освіти. — 2005. — № 6. — С. 171–177.

305. **Корнейко, Ю. М. К. Д. Ушинський про необхідність вивчення зарубіжного досвіду для розвитку народної освіти** / Ю. М. Корнейко // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х. : ХДПУ, 2005. — Вип. 15. — С. 68–71. — Бібліогр.: с. 71.

306. ***Максименко, Н. В. К. Д. Ушинский о народности как общечеловеческой духовно-нравственной категории** / Н. В. Максименко // Формирование ценностных ориентаций личности в теории и истории отечественной и зарубежной педагогики (конец XX — начало XXI вв.) / Рос. акад. образования, Ин-т теории и истории педагогики, Лаб. методологии ист.-пед. исслед., Науч. совет по проблемам истории образования и пед. науки. — М. : ИТИП РАО, 2005. — С. 229–230.

307. Максимюк, С. П. **К. Д. Ушинський — основоположник наукової педагогіки і народної школи в Росії. Педагогічні погляди Толстого** / С. П. Максимюк // Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. П. Максимюк. — К. : Кондор, 2005. — С. 383—397.

308. Пекинер, В. **К. Д. Ушинський — основоположник гуманистической педагогіки** / В. Пекинер // Науковий вісник : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2005. — № 11/12. — С. 202—207. — Бібліогр.: с. 207.

309. Шеховская, Н. Л. **И. А. Ильин и К. Д. Ушинский: „диалог” о духовности** : [о пед. теориях рус. религиоз. философа-педагога И. А. Ильина (1882—1954 гг.) и рус. педагога-демократа К. Д. Ушинского (1824—1870/1871 гг.)] / Н. Л. Шеховская // Педагогіка. — 2005. — № 10. — С. 68—72.

2006

310. Артемова, Л. В. **Освітня діяльність та педагогічні погляди Костянтина Ушинського** / Л. В. Артемова // Історія педагогіки України / Л. В. Артемова. — К. : Либідь, 2006. — С. 177—182.

311. Бурман, В. **Якби нас вчили так, як треба...** : [огляд сучас. освіт. процесу в порівнянні з теоретич. засадами пед. системи К. Ушинського] / В. Бурман // Дзеркало тижня. — 2006. — 4—10 лют. (№ 4). — С. 13.

312. Днепров, Э. Д. **К. Д. Ушинский — первый национальный педагог** / Э. Д. Днепров // Нач. образование. — 2006. — № 3. — С. 27—28.

313. **Ідеал людини у творах українських письменників нового часу** : [пед. погляди К. Д. Ушинського] // Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. — Л. : Камула, 2006. — Т. 1. — С. 225—227.

314. **Розвиток особистісно орієнтованої педагогіки** : [про наук. педагогіку К. Д. Ушинського] // Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник / С. О. Сисоєва. — К. : Міленіум, 2006. — С. 31—32.

315. Соловейчик, С. **Заветные мысли Ушинского** : [основы педагогики и воспитание по К. Ушинскому] / Симон Соловейчик // Первое сент. — 2006. — 8 июля (№ 13). — С. 4.

2007

316. Дровозюк, Л. М. **Костянтин Дмитрович Ушинський: біля основ наукової педагогіки й народної школи** : [нарис] / Лідія Дровозюк ; редкол.: А. Л. Зінченко (голова), В. С. Лісовий, В. А. Овсійчук [та ін.]. — К. : Простір, 2007. — 64 с. : іл. — (Бібліотека української родини „Стозір'я”: Педагоги. Психологи. Медики). — Рез. англ.—Бібліогр.: с. 60—61.

317. Заварзина, Л. Э. **Два столпа русской педагогики** : [оценка учёным-педагогом П. Ф. Каптеревым пед. взглядов К. Д. Ушинского] / Л. Э. Заварзина // Педагогіка. — 2007. — № 4. — С. 73—85. — Библиогр.: 32 назв.

318. *Носко, Ю. М. Вплив наукових ідей К. Д. Ушинського на формування педагогічних поглядів С. Ф. Русової / Ю. М. Носко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2007. — Вип. 47. — С. 57–61.

319. Тютюнник, В. Ю. Актуальність педагогічних ідей К. Ушинського та В. Сухомлинського / В. Ю. Тютюнник // Нива знань. — 2007. — № 2. — С. 32–36.

320. Шеховская, Н. Л. К. Д. Ушинский и В. В. Зеньковский: педагогические параллели / Н. Л. Шеховская // Лит. в шк. — 2007. — № 11. — С. 47–48.

2008

321. Антонець, Н. К. Д. Ушинський як реформатор Смольного інституту / Наталя Антонець // Шлях освіти. — 2008. — № 4. — С. 41–49.

322. Березівська, Л. Д. К. Д. Ушинський про реформування освіти / Л. Д. Березівська // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 25–29. — Бібліогр.: 12 назв.

323. Бех, І. Костянтин Ушинський — основоположник наукової педагогіки / Іван Бех // Пед. газ. — 2008. — Трав.—черв. (№ 5/6). — С. 5.

324. Бондаренко, Г. В. Костянтин Ушинський про реальну освіту / Г. В. Бондаренко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 30–32. — Бібліогр.: 9 назв.

325. Гринь, Т. В. К. Д. Ушинський та В. О. Сухомлинський: ретроспективний погляд : [про пед. погляди педагогів] / Т. В. Гринь // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 88–90.

326. Гуцал, Л. А. Основні принципи педагогіки К. Д. Ушинського / Л. А. Гуцал // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 17–20. — Бібліогр.: 5 назв.

327. Довбня, В. М. Костянтин Ушинський як фундатор філософсько-освітньої думки України / В. М. Довбня // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 8–16. — Бібліогр.: 10 назв.

328. Дровозюк, Л. М. Костянтин Дмитрович Ушинський: біля основ наукової педагогіки й народної школи : [нарис] / Лідія Дровозюк ; редкол.: А. Л. Зінченко (голова), В. С. Лісовий, В. А. Овсійчук [та ін.]. — К. : Простір, 2008. — 63 с. : іл., портр. — (Бібліотека української родини „Стозир’я”: Педагоги. Психологи. Медики). — Бібліогр.: с. 60–61.

329. Зайченко, І. В. Педагогічна журналістика К. Д. Ушинського / І. В. Зайченко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 52–57.

330. Лифинцева, Н. И. К. Д. Ушинский о формах взаимного соотношения и гармонии веры и научного знания в образовании / Н. И. Лифинцева // Вестн. Православ. Свято-Тихонов. гуманитар. ун-та. Сер. 4, Педагогика. Психология. — 2008. — № 2(9). — С. 29–38.

331. Новікова, О. Перші кроки відомих педагогів : [про пед. ідеї Й. І. Песталоцці, Г. С. Сковороди, К. Д. Ушинського, А. С. Макаренка] / О. Новікова // Пані вчителька. — 2008. — № 7. — С. 26–28.

332. Носко, Ю. М. Творче використання ідей культурно-освітньої спадщини К. Ушинського педагогом і методистом О. Фльоровим: історико-методичний аспект / Ю. М. Носко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 74–76. — Бібліогр.: 5 назв.

333. Сухомлинська, О. Педагогічна спадщина як предмет вивчення: на прикладі доробку К. Д. Ушинського / Ольга Сухомлинська // Шлях освіти. — 2008. — № 4. — С. 37–41.

334. Шевчук, О. М. Дидактичні принципи К. Ушинського у діяльності колегії Павла Галагана: кінець ХІХ — початок ХХ століття / О. М. Шевчук // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 64–67. — Бібліогр.: 8 назв.

335. Юда, Л. А. Проблеми народної педагогіки у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / Л. А. Юда // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 49–52. — Бібліогр.: 7 назв.

2009

336. Боцян, Н. К. Д. Ушинський про домашню освіту / Наталія Боцян // Молодь і ринок. — 2009. — № 9. — С. 94–98. — Бібліогр.: 8 назв.

337. Енова, И. В. Состояние и развитие народных школ России во второй половине ХІХ века : [К. Д. Ушинский, Н. И. Пирогов, Л. Н. Толстой о просвещении народа] / И. В. Енова // Сред. проф. образование. — 2009. — № 3. — С. 79–81.

Див. також № 860, 861, 862, 867, 868, 870, 876–879, 890, 892, 893, 895, 896, 901, 903.

3.2. Психологія та антропологія в педагогічній системі К. Д. Ушинського

1994

338. Голець, М. „Душу розумів дитини...” : [антропологія і психологія в педагогіці К. Д. Ушинського] / Марія Голець // Освіта. — 1994. — 27 квіт.—3 трав. (№ 31/32). — С. 12.

339. Лифинцева, Н. Психологические основы обучения и воспитания : [учение К. Д. Ушинского] / Н. Лифинцева // Нар. образование. — 1994. — № 9/10. — С. 127–132.

1995

340. Людська душа як предмет педагогічної антропології. Антропологічний принцип у психології. К. Д. Ушинський (1824–1870) // Роменець В. А. Історія психології XIX — початку XX століття : навч. посіб. — К. : Вища шк., 1995. — С. 261–269.

1996

341. *Никитюк, Б. А. От педагогической антропологии К. Д. Ушинского и П. Ф. Лесгафта — к современной интегративной антропологии / Б. А. Никитюк // Физ. культура: воспитание, образование, тренировка. — 1996. — № 1. — С. 33–39.

1998

342. Євтух, М. В. Питання психології в педагогічному вченні К. Д. Ушинського / М. В. Євтух, К. К. Потапенко // Психологія на перетині тисячоліть : зб. наук. пр. учасників 5-х Костюків. читань. — К., 1998. — Т. 1. — С. 474–483.

2001

343. История становления педагогической психологии : [о пед. антропологии К. Д. Ушинского] // Зимняя И. А. Педагогическая психология : учеб. для вузов. — изд. 2-е доп., испр. и перераб. — М. : Логос, 2001. — С. 16.

2002

344. Довбня, В. Принцип гуманізму в антропології Костянтина Ушинського / Віктор Довбня // Людинознавчі студії : зб. наук. пр. ДДПУ / М-во освіти і науки України, Дрогобицький держ. пед. ін-т ім. І. Франка. — Дрогобич : Каменярь, 2002. — Вип. 6. — С. 136–145.

2003

345. *Боровская, Е. В. Роль педагогической антропологии в осмыслении проблем человека в Российской педагогико-антропологической школе : [в свете трудов К. Д. Ушинского и С. И. Гессена] / Е. В. Боровская // Современные проблемы науки, образования и производства : материалы межвуз. науч.-практ. конф. студентов, аспирантов, преподавателей и молодых ученых, 2–4 окт. 2003 г. — Н. Новгород : НФ УРАО, 2003. — С. 37–40. — Библиогр. в конце ст.

346. З історії розвитку педагогічної психології : [про пед. антропологію К. Д. Ушинського] // Забродський М. М. Педагогічна психологія: теоретич. концепції та практикум : навч. посіб. / М. М. Забродський, Р. В. Павелків. — Рівне, 2003. — С. 26.

347. Лифинцева, Н. И. Феномен души в педагогической антропологии К. Д. Ушинского / Н. И. Лифинцева // Образование и о-во. — 2003. — № 1. — С. 58–61.

2004

348. *Акимова, Е. Ю. Ретроспективный анализ взглядов К. Д. Ушинского на природу страха и его роль в обучении школьников / Е. Ю. Акимова // Модернизация образования: опыт и исследования. — Ярославль : ЯГПУ, 2004. — Ч. 2. — С. 34–47. — Библиогр. в конце ст.

349. Грама, Г. П. 140 років розвитку професійної освіти у контексті „Педагогічної антропології” К. Д. Ушинського і сучасності / Г. П. Грама // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р., м. Одеса / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2004. – Т. 1. – С. 160–171. – Бібліогр.: 7 назв.

350. Довбня, В. Українське коріння філософської антропології Костянтина Ушинського / В. Довбня // Українознавство. – 2004. – Чис. 1/2. – С. 75–78.

351. *Сластенин, В. А. Опыт философско-антропологической рефлексии : к 180 летию со дня рождения К. Д. Ушинского : [разраб. содерж. пед. образования с учетом наследия К. Д. Ушинского: культурол. модуль] / В. А. Сластенин // Научные труды Московского педагогического государственного университета. Сер. Психолого-пед. науки : сб. ст. / МПГУ, Учеб.-науч. центр высш. пед. образования. – М. : Прометей, 2004. – С. 10–19.

2005

352. Гладких, З. И. Творческое наследие К. Д. Ушинского как источник художественно-педагогической антропологии / З. И. Гладких // Искусство и образование. – 2005. – № 1. – С. 35–48. ; № 2. – С. 18–36. – Библиогр.: 31 назв.

353. Довбня, В. М. Освіта як соціокультурна основа самореалізації людини у філософській антропології Костянтина Ушинського / В. М. Довбня // Пед. обрії. – 2005. – № 3. – С. 5–10. – Бібліогр.: 20 назв.

354. Лутфуллін, В. Упровадження ідей педагогічної антропології К. Ушинського у виховній системі А. Макаренка / В. Лутфуллін // Збірник наукових праць. Сер. Педагогіка / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – Вип. 7. – С. 157–163.

2006

355. Становлення вікової психології у ХІХ – на початку ХХ ст. : [про пед. психологію К. Д. Ушинського (1824–1870/71)] // Савчин М. В. Вікова психологія : навч. посіб. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2006. – С. 55.

356. Филлипов, М. Н. К. Д. Ушинский о памяти школьников : [педагог о роли памяти в обучении и воспитании] / М. Н. Филлипов // Мир образования – образование в мире. – 2006. – № 1. – С. 126–131.

357. Чаплигін, В. П. Гуманістичні аспекти виховання та розвитку особистості в педагогічній антропології К. Д. Ушинського / В. П. Чаплигін // Педагогіка, психологія та медико-біологічні пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 1. – С. 112–115.

2007

358. Донцов, Д. А. Антропоцентрическая система К. Д. Ушинского / Д. А. Донцов // Мир образования – образование в мире. – 2007. – № 3. – С. 106–110.

359. Людська душа як предмет педагогічної антропології. Антропологічний принцип у психології. К. Д. Ушинський (1824–1870) // Роменець В. А. Історія психології: ХІХ – початок ХХ століття : навч. посіб. / В. А. Роменець. – К. : Либідь, 2007. – С. 365–375.

360. Селюков, А. Г. Антрополого-педагогические идеи К. Д. Ушинского в контексте современных проблем интегрированного обучения / А. Г. Селюков // Сред. проф. образование. — 2007. — № 10. — С. 68–69.

2008

361. Дічек, Н. До втілення ідей К. Д. Ушинського про педагогічну психологію: експериментальні дослідження І. О. Сікорського / Наталя Дічек // Шлях освіти. — 2008. — № 3. — С. 35–40.

362. Дутка, Г. Я. Фундаменталізація сучасної професійної підготовки у світлі концепції К. Д. Ушинського про співвідношення розсудку та розуму / Г. Я. Дутка // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 143–147. — Бібліогр.: 20 назв.

363. Киркач, В. Н. Психічна структура людини крізь призму поглядів Г. С. Сковороди та К. Д. Ушинського / В. Н. Киркач // Наука. Релігія. Суспільство. — 2008. — № 3. — С. 86–90. — Бібліогр.: с. 90.

364. Кочубей, Т. Д. Антропологізм педагогічної системи К. Д. Ушинського / Т. Д. Кочубей // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 32–35. — Бібліогр.: 11 назв.

365. Якименко, С. І. Гуманістичні аспекти виховання та розвитку особистості в педагогічній антропології К. Д. Ушинського / С. І. Якименко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 45–48. — Бібліогр.: 6 назв.

Див. також № 866.

3.3. Наукові засади навчання і виховання дітей та молоді за К. Д. Ушинським

1991

366. Богущ, А. М. К. Д. Ушинский о значении и месте родного языка в обучении и воспитании детей / А. М. Богущ // Педагогическое наследие К. Д. Ушинского в современной практике дошкольного воспитания. — О., 1991. — С. 13–14.

1993

367. *Богущ, А. К. Д. Ушинський про значення і місце мови в навчанні і вихованні дітей / А. Богущ, О. Дем'янчук, Н. Кирста [та ін.] // Народні традиції, звичаї та обряди — основа національного виховання дітей у дошкільних закладах України. — Івано-Франківськ, 1993. — С. 15–18.

368. *Гранкин, А. Ю. К. Д. Ушинский о семейном воспитании / А. Ю. Гранкин // Гуманистическая направленность педагогики. — Пятигорск, 1993. — С. 3–17.

1994

369. **Борисенко, Л. Д.** Методические уроки **К. Д. Ушинского** : [методика преподавания рус. яз. по пед. системе К. Ушинского] / Л. Д. Борисенко // Нач. шк. — 1994. — № 3. — С. 12–18.

370. **Василевская, В.** „Воспитания может быть много, но не всё” : [отрывок из. ст. Веры Василевской „Учение Ушинского о воспитании”] / В. Василевская // Учит. газ. — 1994. — 12 апр. (№ 14). — С. 24.

371. **Иувеналий (архиепископ Курский и Рыльский).** **К. Д. Ушинский и православие** : [нравств. и духовное воспит. по К. Ушинскому] / Иувеналий // Нар. образование. — 1994. — № 9/10. — С. 112.

372. **Кларин, В. М.** **К. Д. Ушинский: национальное и общечеловеческое в воспитании** / В. М. Кларин // Магистр. — 1994. — № 4. — С. 57–63.

373. **Меньшиков, В.** Сначала надо очнуться : [К. Д. Ушинский о воспитании в нац. шк.] / В. Меньшиков // Нар. образование. — 1994. — № 9/10. — С. 103–111.

374. **Терлецький, В.** „Наша багата південно-руська мелодійна, співуча мова...” : до 170-річчя з дня народж. К. Ушинського : [навчання рід. мові за Ушинським] / В. Терлецький // Дивослово. — 1994. — № 10/11. — С. 52–54.

1995

375. ***Буркова, Т. В.** Проблема взаимосвязи грамматических, орфографических и речевых упражнений в русской дореволюционной школе : [аналит. обзор произведения К. Д. Ушинского „Родное слово”] / Т. В. Буркова // Из заветных папок. — Магадан, 1995. — С. 5–10.

376. **Евтух, Н. Б.** **К. Д. Ушинский о роли и месте родного языка в обучении и воспитании** / Н. Б. Евтух // Відродження. — 1995. — № 7. — С. 46.

377. **Проблема национального образования** : [о теории нац. воспитания К. Д. Ушинского] // Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / отв. ред. и сост. П. В. Алексеев. — М. : Школа-Пресс, 1995. — С. 332–336.

378. **Селиванов, В.** Перестанем видеть Ушинского в кривом зеркале : [определение К. Ушинским целей воспитания, путей и средств их достижения] / В. Селиванов // Пед. вестн. — 1995. — Апр. (№ 8). — С. 3 ; Июль (№ 1). — С. 2.

379. **Стеблянка, Т. В.** **К. Д. Ушинский о физическом воспитании как составной части всестороннего развития личности** / Т. В. Стеблянка // Нариси досліджень в галузі гуманітарних наук в педагогічному вузі : матеріали конф. з підсумків наук. роботи кафедр за 1994 р. / Горлів. держ. пед. ін-т інозем. мов ім. Н. К. Крупської. — Горлівка : ГДПІМ, 1995. — С. 130–132.

1996

380. ***Аверьянова, Г. Д.** Педагогическое значение природы в творчестве **К. Д. Ушинского** : [в произведениях „Детский мир” и „Родное слово”] / Г. Д. Аверьянова, Н. В. Цветаева // Живые педагогические идеи. — Владимир, 1996. — С. 41–46.

381. **Боротьба інтелігенції за право існування україномовної початкової школи :** [К. Д. Ушинський про рід. мову в шк. України] // Нариси історії українського шкільництва. 1905–1933 : навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. — К. : Заповіт, 1996. — С. 20.

382. **Терлецький, В. Костянтин Ушинський (1823–1870) :** [ідеї нац. виховання в творах К. Д. Ушинського] / В. Терлецький // Народознавство. — 1996. — Квіт. (№ 250). — С. 7.

383. **Шарапова, О. По страницам книги К. Д. Ушинского „Родное слово” :** [задачи и методы преподавания рус. яз. за К. Ушинским] / О. Шарапова // Нач. шк. — 1996. — № 9. — С. 13–15.

1997

384. ***Заякин, О. Р. Гербарт и Ушинский о воспитании** / О. Р. Заякин // Актуальные психолого-педагогические проблемы образования. — Бийск, 1997. — С. 24–29.

385. **Макеева, С. Г. Кладовая духа :** [религиозное воспитание посредством учеб. К. Д. Ушинского] / С. Г. Макеева // Нач. шк. — 1997. — № 6. — С. 58–62.

386. **Мітюров, Б. Рідне слово і народне виховання в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського** / Б. Мітюров, М. Антоненко, М. Скрипник // Почат. шк. — 1997. — № 3. — С. 49–51.

387. ***Петренко, П. И. К. Д. Ушинский о религиозном воспитании** / П. И. Петренко // Страницы истории педагогики. — Пятигорск, 1997. — Вып. 8. — С. 71–84.

388. ***Чернецов, П. И. К. Д. Ушинский о конкретном труде и его значении для воспитания трудолюбия** / П. И. Чернецов // Вестник Челябинского университета. Сер. 5, Педагогика. Психология. — Челябинск, 1997. — № 1. — С. 133–135.

389. **Чиж, О. Н. Духовне виховання особистості дитини в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського** / О. Н. Чиж // Освіта на Луганщині. — 1997. — № 1/2. — С. 24–28.

1998

390. ***Богущ, А. К. Д. Ушинський: концепція мовної освіти :** до 175-річчя від дня народж. К. Д. Ушинського / А. Богущ // Наша шк. — 1998. — № 3. — С. 2–3.

391. **Викторов, Л. Неугасимый светоч:** [духовное воспитание детей по К. Д. Ушинскому] / Л. Викторов // Пед. вестн. — 1998. — Июнь (№ 11). — С. 10.

392. **Гурова, О. М. К. Д. Ушинський про духовно-моральний розвиток особистості** / О. М. Гурова // Наук. вісн. / Південноукр. пед. ун-т. — О. : ПУПУ, 1998. — Вип. 6/7. — С. 146–149.

393. **Євтух, М. „Став безсмертним він сьогодні!” :** [ідея народності виховання за К. Д. Ушинським] / Микола Євтух, Катерина Потапенко // Шлях освіти. — 1998. — № 1. — С. 40–45.

394. Живодьор, В. Ф. Освітня політика Російської держави щодо розвитку української національної освіти : [Т. Г. Шевченко; О. В. Духнович; Народна педагогія; К. Д. Ушинський; Леся Українка] / В. Ф. Живодьор, А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна // З історії національного шкільництва : [навч.-метод. посіб.] / В. Ф. Живодьор, А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна. — К., 1998. — С. 73—98.

395. Петрухина, Е. П. Место краеведения в педагогической системе К. Д. Ушинского : [использование краевед. материала в процессе преподавания рус. яз. и лит.] / Е. П. Петрухина // Рус. яз. — 1998. — Февр. (№ 5). — С. 3.

396. Попов, М. А. К. Д. Ушинський про гуманізацію виховного процесу як основу духовного розвитку особистості / М. А. Попов // Гуманізація навчально-виховного процесу : наук.-метод. зб. — Слов'янськ, 1998. — Вип. 4. — С. 114—117.

397. Пташний, О. Д. Питання контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / О. Д. Пташний // Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / ХДПУ. — Х., 1998. — Вип. 7. — С. 154—158.

398. Якушко, Н. М. К. Д. Ушинський про засоби навчання / Н. М. Якушко // Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / ХДПУ. — Х., 1998. — Вип. 7. — С. 149—153.

1999

399. Колотило, І. Ф. К. Ушинський „Ліс і струмок”, Т. Коломієць „Ручей” : урок читання І кл. / І. Ф. Колотило // Розкажіть онуку. — 1999. — № 5. — С. 34—35.

400. Лазарев, А. И. Народность содержания гражданского образования в школе : [К. Д. Ушинский о народности воспитания] / А. И. Лазарев // Вестн. Челябин. ун-та. Сер. 5, Педагогика. Психология. — 1999. — № 1. — С. 23—34.

401. *Соловков, И. А. Теория развивающего обучения К. Д. Ушинского и её отражение в учебной книге „Родное слово” / И. А. Соловков // Развитие личности в процессе обучения и воспитания. — Пенза, 1999. — Вып. 2. — С. 65—73.

402. Чирва, Т. Гра у спадщині К. Д. Ушинського / Т. Чирва // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. асп. галузі фіз. культ. і спорту. — Л., 1999. — Вип. 3. — С. 29—32.

2000

403. Вихрущ, В. Технологія використання словесних методів навчання у дидактиці К. Ушинського / Віра Вихрущ // Почат. шк. — 2000. — № 6. — С. 32—34.

404. Горбенко, С. С. К. Д. Ушинський і Б. Л. Яворський: спільність поглядів на музично-творче виховання школярів / С. С. Горбенко // Наукові записки : ювіл. вип. : зб. наук. пр. / НПУ ім. М. П. Драгоманова. — К. : НПУ, 2000. — С. 71—76.

405. Кобрій, О. Християнські засади виховання у педагогічній теорії К. Ушинського / О. Кобрій // Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України. — Острог, 2000. — Т. 3, ч. 3. — С. 345—352 ; Теоретичні питання освіти та виховання. — К., 2000. — Вип. 10. — С. 30—33.

2001

406. **Алиев, Ю. По завету Ушинского: заметки председателя жюри :** [К. Д. Ушинский о хоровом пении] / Ю. Алиев // Пед. вестн. — 2001. — Дек. (№ 12). — С. 4.

407. **Борщ, Ж. Вивчення іноземної мови у творчій спадщині К. Д. Ушинського** / Ж. Борщ, Т. Борщ // Пед. науки : зб. наук. пр. — Полтава, 2001. — Вип. 1. — С. 119—123.

408. **Воробйова, Л. М. Проблеми мовної освіти школярів у науковій спадщині К. Д. Ушинського** / Л. М. Воробйова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. — Рівне, РДГУ, 2001. — Вип. 15. — С. 7—9.

409. **Грицак, В. Б. Проблема щасливої особистості у педагогічній спадщині Г. С. Сковороди та К. Д. Ушинського** / В. Б. Грицак // Зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. — Умань, 2001. — С. 50—55. — Бібліогр.: 9 назв.

410. **Дорошенко, Е. Ю. К. Д. Ушинський про фізичне виховання особистості** / Е. Ю. Дорошенко // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. пр. / Слов'ян. держ. пед. ін-т. — Слов'янськ, СДПІ, 2001. — Вип. 11. — С. 158—165.

411. **Ковальчук, Г. А. Формирование речевой деятельности младших школьников на основе дидактических принципов К. Д. Ушинского** / Г. А. Ковальчук // Нач. шк. — 2001. — № 10. — С. 27—33.

412. **Мосіяшенко, В. Ідеї початкового народного навчання в поглядах послідовників К. Д. Ушинського** / В. Мосіяшенко // Почат. шк. — 2001. — № 3. — С. 67—71.

413. **Новгородська, Ю. Г. Становлення та розвиток ідеї розвивального навчання: від Сократа до Сухомлинського :** [іст. аспект пробл., зміст і різні підходи окремих педагогів — Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, П. Ф. Каптерева, К. Д. Ушинського, С. Ф. Русової, В. О. Сухомлинського та ін. до розвив. навчання] / Ю. Г. Новгородська // Наук. зап. Сер. Психолого-пед. науки / Ніжин. держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. — Ніжин, 2001. — № 2. — С. 179—185.

414. **Стаканков, А. В. Методологічні основи правового виховання в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського** / А. В. Стаканков // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х. : ХДПУ, 2001. — Вип. 19, ч. 1. — С. 48—51. — Бібліогр.: с. 51.

415. **Чуватова, Н. Е. Христианская аксиология в творчестве К. Д. Ушинского и Ф. М. Достоевского** / Н. Е. Чуватова // Интеграция образования. — 2001. — № 1. — С. 35—36. — Библиогр.: 6 назв.

2002

416. **Власов, В. „Родное слово” и „Детский мир” К. Д. Ушинского как источники и средство эстетического воспитания учащихся** / В. Власов, В. Макаев // Педагогика. — 2002. — № 4. — С. 102—104.

417. **Загоровська, М. В. Питання мовної підготовки молодших школярів у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського** / М. В. Загоровська // Збірник наукових праць.

Сер. Пед. науки / Херсон. держ. пед. ун-т. — Херсон, 2002. — Вип. 32, ч. 1. — С. 130—134. — Бібліогр.: с. 134.

418. Колесник, І. О. К. Д. Ушинський про загальнонавчальні вміння і навички як основу формування критичного мислення в учнів / І. О. Колесник // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х. : ХДПУ, 2002. — Вип. 17. — С. 72—74.

419. Кривоніс, С. Моральне виховання в ученні К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського / С. Кривоніс // Обрії. — 2002. — № 2. — С. 30—33. — Бібліогр.: 8 назв.

420. Неприцька, О. Я. К. Д. Ушинський про сімейне виховання : [огляд творів педагога] / О. Я. Неприцька // Обдарована дитина. — 2002. — № 6. — С. 24—28.

421. *Тюкова, Е. В. Развивающий характер обучения в педагогической теории К. Д. Ушинского / Е. В. Тюкова // Инновационные процессы в педагогике. — СПб. : ЛГОУ, 2002. — Вып. 2. — С. 171—176.

422. Цьось, А. В. Актуальні питання фізичного виховання дітей : за працями К. Д. Ушинського / А. В. Цьось, Т. К. Чирва // Педагогіка і психологія. — 2002. — № 1/2. — С. 198—203. — Бібліогр.: 6 назв.

423. Шеховська, Н. Л. К. Д. Ушинский и Н. А. Бердяев: духовность как нравственная основа личности / Н. Л. Шеховська // Педагогика. — 2002. — № 5. — С. 77—82.

2003

424. *К[онстантин] Д[митриевич] Ушинский о воспитании : для педагогов, родителей и студентов педвузов / сост. Н. М. Матвеева. — М. : Шк. пресса, 2003. — 190, [1] с. — (Сер. „Золотой фонд педагогики”) (Б-ка журн. „Воспитание школьников” ; вып. 44).

425. Мосіяшенко, В. Естетичне виховання — складова педагогічної системи К. Д. Ушинського / Володимир Мосіяшенко // Шлях освіти. — 2003. — № 2. — С. 51—54.

426. Особистісно орієнтовані технології у виховному процесі : [про пед. погляди К. Д. Ушинського] // Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : наук. вид. / І. Д. Бех. — К. : Либідь, 2003. — С. 163.

427. Щербань, П. М. Погляди К. Д. Ушинського на зміст і методику виховання та навчання дітей в сім'ї та школі / П. М. Щербань // Освіта. — 2003. — 16—23 лип. (№ 33). — С. 4—5.

2004

428. Богуш, А. Традиції сімейного виховання К. Д. Ушинського у спадщині Василя Сухомлинського / Алла Богуш // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21—22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 1. — С. 209—212.

429. Галицина, Л. В. **Православная вера в педагогическом наследии К. Д. Ушинского** / Л. В. Галицина // Образование. — 2004. — № 3. — С. 19–37 ; № 5. — С. 28–56.

430. Гелло, Т. А. **Проблемы нравственного воспитания в педагогическом наследии К. Д. Ушинского** / Т. А. Гелло // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 2. — С. 121–124.

431. Елисеев, А. В. **Педагогические идеи К. Д. Ушинского о воспитании и современность** / А. В. Елисеев // География и экология в школе XXI века. — 2004. — № 6. — С. 39–47.

432. Замашкіна, О. **К. Д. Ушинський про взаємозв'язок навчання і розвитку молодших школярів** / Ольга Замашкіна // Почат. шк. — 2004. — № 4. — С. 41–44. — Бібліогр.: 10 назв.

433. Кардаш, І. М. **Проблема виховання дитини через рідне слово у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського** / І. М. Кардаш // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 1. — С. 226–228.

434. Мосіяшенко, В. А. **Ідеї початкового навчання і початкової народної школи у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського** / В. А. Мосіяшенко // Вісник. Сер. Пед. науки : зб. наук. пр. / Глухів. держ. пед. ун-т. — Глухів, 2004. — Вип. 5. — С. 71–75.

435. Мусиенко-Ренская, В. И. **Наследие К. Д. Ушинского в нравственно-этическом и эстетическом воспитании студентов-вокалистов** / В. И. Мусиенко-Ренская // Науковий вісник : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т. — О. : ПДПУ, 2004. — Вип. 10/11. — С. 81–84.

436. Ноздрова, О. П. **Використання дидактичних ігор на уроках розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів на матеріалах творів К. Д. Ушинського** / О. П. Ноздрова // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 1. — С. 71–75.

437. Руденко, Ю. **Фундатор теорії національного виховання : [пед. погляди К. Д. Ушинського на виховання молоді]** / Ю. Руденко // Освіта України. — 2004. — 26 берез. (№ 23). — С. 7.

438. Рукасова, С. О. **М. Пирогов та К. Ушинський про організацію контролю знань, умінь і навичок учнівської молоді** / С. О. Рукасова // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. — К., 2004. — Вип. 28. — С. 98–99. — Бібліогр. с. 99.

439. Савилова, Т. **К изучению эстетического феномена в наследии К. Д. Ушинского** / Татьяна Савилова // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 1. — С. 131–134.

440. Саломатина, Л. С. Идеи К. Д. Ушинского о нравственном и эстетическом воспитании школьников и модернизация образования в современной школе / Л. С. Саломатина // Образование в современ. шк. — 2004. — № 11. — С. 34–39.

441. Салтанов, Е. Н. Трудовое и нравственное воспитание в педагогике К. Д. Ушинского / Е. Н. Салтанов // Педагогика. — 2004. — № 4. — С. 56–62.

442. Сорочан, Т. В. Формування граматичної правильності мовлення в лінгводидактичній спадщині К. Д. Ушинського / Т. В. Сорочан // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 1. — С. 228–231. — Бібліогр.: 5 назв.

443. Соцька, О. П. Емоційно-виразні засоби виразності мовлення у спадщині К. Д. Ушинського / О. П. Соцька // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 1. — С. 237–239. — Бібліогр.: 11 назв.

444. Торопова, В. Ідея народності у вихованні : [за творами К. Д. Ушинського та Ф.-А. В. Дістервега] / В. Торопова // Рід. шк. — 2004. — № 3. — С. 66–67.

445. Трифонова, О. С. Організація навчання дітей рідної мови в педагогічній системі К. Д. Ушинського / О. С. Трифонова // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 2. — С. 2–4.

446. Чорний, О. О. Вплив онтологічних основ філософії освіти К. Ушинського на пізнавальну діяльність учнів та студентів / О. О. Чорний // Вісник державного педагогічного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Пед. науки. — Чернігів, 2004. — Вип. 22. — С. 93–95.

2005

447. *Дорошенко, Ю. И. К. Д. Ушинский и русская трудовая школа / Ю. И. Дорошенко // Актуальные проблемы педагогики. — Владимир : Владим. гос. пед. ун-т, 2005. — Вып. 7. — С. 10–16.

448. Криштак, І. В. К. Д. Ушинський про правове виховання дітей в сім'ї / І. В. Криштак // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х. : ХДПУ, 2005. — Вип. 22. — С. 82–86. — Бібліогр.: с. 86.

449. Крупельницька, Л. Дітям про видатного педагога: урок позакласного читання за творами К. Ушинського : [конспект уроку для почат. шк.] / Л. Крупельницька // Сільська шк. — 2005. — 14 верес. (№ 33/34). — С. 7.

450. Пекінер, В. Ідеї К. Д. Ушинського щодо використання художніх текстів у роботі з дітьми / В. Пекінер // Науковий вісник : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2005. — № 11/12. — С. 117–120. — Бібліогр.: с. 120.

451. Солодова, Г. Г. Обоснование роли теоретической подготовки студентов к практической деятельности в трудах классиков педагогики: И. Ф. Гербарта,

К. Д. Ушинского, П. Ф. Лесгафта, П. Ф. Каптерева / Г. Г. Солодова // Пед. науки. — 2005. — № 3. — С. 42–50. — Библиогр.: 6 назв.

452. Соцкая, Е. П. Культурологический подход к развитию внутреннего мира ребёнка в педагогическом наследии К. Д. Ушинского / Е. П. Соцкая // Науковий вісник : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2005. — № 7/8. — С. 40–43. — Библиогр.: с. 43.

453. Шеховская, Н. А. И. А. Ильин и К. Д. Ушинский: „диалог” о духовности : [о духовном воспитании] / Н. А. Шеховская // Педагогика. — 2005. — № 10. — С. 68–73. — Библиогр.: 13 назв.

2006

454. Варяниця, Л. Ушинський К. Д. про виховання душі / Л. Варяниця // Гуманізація навчально-виховного процесу : наук.-метод. зб. — Слов'янськ, 2006. — Вип. 29. — С. 60–63. — Библиогр.: с. 63.

455. Волошанська, І. К. Д. Ушинський про зміст, сутність та специфіку зарубіжних виховних систем / І. Волошанська // Наукові записки. Сер. Пед. та іст. науки / НПУ ім. М. П. Драгоманова. — К. : НПУ, 2006. — Вип. 64. — С. 36–42. — Библиогр. в кінці ст.

456. Галів, М. Проблема виховання характеру людини в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / М. Галів // Рід. шк. — 2006. — № 7. — С. 66–69. — Библиогр.: 9 назв.

457. Моральний розвиток особистості в історико-педагогічному осмисленні : [про погляди К. Д. Ушинського на методи і засоби виховання] // Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності : наук. вид. / І. Д. Бех. — К. : Либідь, 2006. — С. 11.

458. Педагогічна теорія та практика дошкільного виховання ХІХ ст. : [виховання за К. Д. Ушинським] // Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська. — К. : Академвидав, 2006. — С. 92–94.

459. Пекінер, В. Методи і прийоми навчання дітей в педагогічній системі К. Д. Ушинського / В. Пекінер // Зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. Пед. науки. — Херсон, 2006. — Вип. 41. — С. 123–126. — Библиогр.: с. 126.

460. Рогова, Е. Актуальность концепции воспитания Ушинского в современной педагогике : до 125-річчя з дня смерті К. Д. Ушинського / Елена Рогова // Вісн. православ. педагогіки. — 2006. — № 3. — С. 19–24. — Библиогр.: 14 назв.

461. Руденко, Ю. Вивчення мов у дитинстві: проблеми і соціальні наслідки, або чи доцільно змалку вивчати кілька мов : [розв'язання пробл. вивч. мов за К. Д. Ушинським] / Ю. Руденко // Слово Просвіти. — 2006. — 30 берез.—5 квіт. (Ч. 13). — С. 7.

462. Чабанец, И. В. Ушинский К. Д. о национальном аспекте воспитания / И. В. Чабанец // Пед. науки. — 2006. — № 6. — С. 90–91. — Библиогр.: 5 назв.

463. Щербань, П. Школа тоді хороша, коли більше схожа на сім'ю, ніж на школу : [погляди К. Ушинського на зміст і методику виховання та навчання дітей у сім'ї та в шк.] / П. Щербань // Сільська шк. — 2006. — 26 жовт. (№ 39/40). — С. 4.

464. **Виховання працелюбства дітей у сім'ї** : [про погляди К. Д. Ушинського на труд. виховання] // Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти / О. Я. Савченко. — К. : Цудзинович Т. І., 2007. — С. 142.

465. **Виховна сила гри** : [про погляди К. Д. Ушинського на гру як важливий засіб виховання] // Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти / О. Я. Савченко. — К. : Цудзинович Т. І., 2007. — С. 70.

466. **Волошанська, І. Особливості обґрунтування К. Д. Ушинським принципів організації виховного процесу** / І. Волошанська // Наукові записки : зб. наук. пр. Сер. Педагогіка і психологія / Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця, 2007. — № 20. — С. 216–220. — Бібліогр.: с. 220.

467. **Калита, Н. Методологічні засади виховного ідеалу К. Ушинського** / Н. Калита // Молодь і ринок. — 2007. — № 8. — С. 108–111. — Бібліогр.: 8 назв.

468. **Курашова, В. О. Внесок К. Д. Ушинського в розробку питань ініціативного навчання** / В. О. Курашова // Теорія і методика навчання і виховання : зб. наук. пр. / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Х. : [б. в.], 2007. — Вип. 18. — С. 99–106.

469. **Лутфулін, В. С. Погляди К. Ушинського, Г. Ващенко і А. Макаренка на чинники виховання** / В. С. Лутфулін // Дидакал. — 2007. — № 5. — С. 178–180.

470. **Лыкова, В. Я. Идеи укрепления и сохранения здоровья детей в педагогическом наследии К. Д. Ушинского** / В. Я. Лыкова // Пед. науки. — 2007. — № 6. — С. 59–63.

471. ***Минералова, К. Г. Художественные реминисценции в рассказах для детей К. Д. Ушинского** / К. Г. Минералова // Светразума : материалы междунар. конф. „Чтения Ушинского.” — Ярославль : ЯГПУ, 2007. — С. 88–95.

472. **Педагогічне просвітництво батьків** : [про погляди К. Д. Ушинського на сімейне виховання] // Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти / О. Я. Савченко. — К. : Цудзинович Т. І., 2007. — С. 76.

473. **Пылаева, В. С. К. Д. Ушинский о содержании и организации обучения в начальной школе** : [о методике обучения в нач. шк. по К. Д. Ушинскому] / В. С. Пылаева // Вестн. Москов. гос. гуманитар. ун-та им. М. А. Шолохова. Сер. Педагогика и психология. — 2007. — № 3. — С. 3–13.

474. **Разуменко, О. О. Розробка проблеми педагогічного спілкування в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського і С. І. Миропольського** / О. О. Разуменко // Теорія і методика навчання і виховання : зб. наук. пр. / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Х. : [б. в.], 2007. — Вип. 18. — С. 134–141.

475. **Рыбин, В. А. Религиозная идея в современной педагогике** : [взгляды Я. Коменского, Ф. Песталоцци, Д. Локка, К. Ушинского, Л. Толстого, Ж.-Ж. Руссо, П. Каптерева на религиоз. воспитание] / В. А. Рыбин // Педагогика. — 2007. — № 4. — С. 85–94. — Библиогр.: 16 назв.

476. Упорова, Л. В. Патриотизм как основа нравственного воспитания в трудах Н. И. Новикова, Н. И. Пирогова, К. Д. Ушинского / Л. В. Упорова // Известия Южного федерального ун-та. Сер. Пед. науки. — 2007. — № 3. — С. 77–84.

2008

477. Антонець, М. Я. Проблема рідномовного виховання у поглядах К. Д. Ушинського і В. О. Сухомлинського / М. Я. Антонець // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 91–94. — Бібліогр.: 6 назв.

478. Барнич, О. В. Проблема взаємозв'язку впливу казкових образів на формування уяви дитини та розвитку творчих здібностей у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / О. В. Барнич // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 185–187. — Бібліогр.: 10 назв.

479. Біліченко, П. Г. К. Ушинський про працю та її значення у вихованні працелюбності / П. Г. Біліченко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 247–249.

480. Бондар, Л. Питання навчання і виховання в поглядах К. Ушинського і В. Сухомлинського / Л. Бондар // Рід. шк. — 2008. — № 9. — С. 12–15. — Бібліогр.: в кінці ст.

481. Бондар, Л. С. К. Ушинський і В. О. Сухомлинський: перегук навчально-виховних ідей / Л. С. Бондар // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 95–99. — Бібліогр.: 13 назв.

482. Бондаренко, Є. Д. Рідна мова в педагогічній лабораторії К. Д. Ушинського : на матеріалі статті „Рідне слово” : спроба сучасної інтерпретації / Є. Д. Бондаренко, Т. А. Діденко, С. М. Коваленко // Пед. вісн. — 2008. — № 2. — С. 55–57 ; Укр. л-ра в загальноосвіт. шк. — 2008. — № 6. — С. 47–51. — Бібліогр. в кінці ст.

483. Ваховський, М. Л. Ідея народності виховання К. Ушинського та ідея громадської школи Г. Манна: загальне та відмінне / М. Л. Ваховський // Освіта Донбасу. — 2008. — № 5/6. — С. 102–108.

484. Вергунова, В. С. К. Ушинський про естетичний досвід особистості : [естетич. виховання за К. Ушинським] / В. С. Вергунова // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 238–241. — Бібліогр.: 5 назв.

485. *Виноградова, Н. Ф. О времени начала учения : по страницам произведений К. Д. Ушинского / Н. Ф. Виноградова // Нач. образование. — 2008. — № 5. — С. 45–48.

486. Войтова, Л. В. Роль К. Д. Ушинського в розвитку шкільного красзнавства / Л. В. Войтова // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 205–207. — Бібліогр.: 6 назв.

487. Герасименко, М. Д. Ушинський К. Д. про місце та роль іноземних мов у навчанні учнів початкової школи / М. Д. Герасименко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 192—194.

488. Головчук, С. Ю. Ідея народності виховання у педагогічній спадщині К. Ушинського та Г. Ващенка / С. Ю. Головчук // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 77—79. — Бібліогр.: 8 назв.

489. *Дементьева, М. Н. Проблема родного языка в педагогике К. Д. Ушинского / М. Н. Дементьева // Развитие речи и творчества дошкольников: традиции и перспективы : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 80-летию Ф. А. Сохина, 15—16 мая 2008 г., г. Рязань. — Рязань : Ряз обл. ин-т развития образования, 2008. — С. 87—94.

490. Дженджеро, О. Л. Наукова спадщина К. Д. Ушинського й сучасні проблеми навчання рідної мови в школі / О. Л. Дженджеро // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 132—135.

491. Донець, Г. Ю. Проблеми виховання у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / Г. Ю. Донець // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 222—224.

492. Дорошенко, Т. В. К. Д. Ушинський про виховання емоційної культури дитини / Т. В. Дорошенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 235—238. — Бібліогр.: 6 назв.

493. Завацький, С. В. Вплив поглядів К. Д. Ушинського на формування сучасних підходів до проблеми трудового виховання / С. В. Завацький // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 119—122.

494. Засць, С. С. Проблеми морального виховання дітей-сиріт у педагогічній спадщині К. Ушинського / С. С. Засць // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 225—228. — Бібліогр.: 5 назв.

495. Кузьменко, В. В. Спадщина К. Д. Ушинського і формування наукової картини світу школярів / В. В. Кузьменко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 100—102.

496. *Лифинцева, Н. И. К. Д. Ушинский о формах взаимного соотнесения и гармонии веры и научного знания в образовании : [христианское воспитание за К. Ушинским] / Н. И. Лифинцева // Вестник Православного Свято-Тихоновского Гуманитарного Университета. Сер. 4, Педагогика. Психология. — 2008. — № 2 (9). — С. 29—38.

497. Мірошник, І. В. Погляди К. Д. Ушинського на методику викладання іноземних мов у початковій школі / І. В. Мірошник // Вісник Чернігівського державного

педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 187–191. — Бібліогр.: 11 назв.

498. **Наконечна, В. М. К. Д. Ушинський про роль праці у вихованні молодших школярів** / В. М. Наконечна // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 244–246. — Бібліогр.: 7 назв.

499. **Огієнко, Д. П. Проблема трудового виховання учнів у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського** / Д. П. Огієнко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 241–243. — Бібліогр.: 5 назв.

500. **Огієнко, Н. М. Внесок К. Д. Ушинського у розробку проблем шкільного красзнавства** : [красзнавча робота в почат. шк.] / Н. М. Огієнко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 207–208.

501. **Петренко, О. Б. Гендерний підхід до освіти й виховання дітей у педагогічній концепції К. Д. Ушинського** / О. Б. Петренко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 36–40. — Бібліогр.: 11 назв.

502. **Пискун, О. М. Виховання прагнення до творчої діяльності як провідна ідея педагогічної системи К. Д. Ушинського** / О. М. Пискун // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 60–64. — Бібліогр.: 6 назв.

503. **Повечера, І. В. Погляди К. Д. Ушинського на роль самостійної роботи в навчальному процесі** / І. В. Повечера, В. Г. Гетта // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 209–211.

504. **Приходько, Г. І. Розвиток ідеї народності К. Д. Ушинського в концепції національної системи фізичного виховання О. К. Анохіна і В. К. Крамаренка: початок ХХ ст.** / Г. І. Приходько // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 70–73. — Бібліогр.: 5 назв.

505. **Сеніна, В. К. Методичні рекомендації К. Д. Ушинського щодо навчання учнів рідної мови** / В. К. Сеніна, Г. І. Гладіна, О. С. Кравцова // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 179–181.

506. **Слюсаренко, Н. В. Ідеї трудової підготовки дівчат у творчій спадщині К. Д. Ушинського і сучасність** / Н. В. Слюсаренко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 125–128. — Бібліогр.: 8 назв.

507. **Тесленок, Л. І. Розвиток мислення і мовлення на уроках української мови в методичній спадщині К. Д. Ушинського** / Л. І. Тесленок // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 182–184. — Бібліогр.: 6 назв.

508. Турчина, І. С. Ідея національного виховання в педагогічній спадщині К. Ушинського та О. Кониського / І. С. Турчина // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 67–69. — Бібліогр.: 10 назв.

509. Турчин, Т. М. К. Д. Ушинський про моральне виховання в сім'ї / Т. М. Турчин // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 228–231. — Бібліогр.: 5 назв.

510. *Уваева, Э. В. Классно-урочная система в педагогических теориях Я. А. Коменского, И. Ф. Гербарта, К. Д. Ушинского и отечественной дидактике с 1917 по 1990-е гг. : учеб. пособие / Э. В. Уваева ; Гос. образоват. учреждение высш. проф. образования „Бийск. пед. гос. ун-т им. В. М. Шукшина”. — изд. 2-е, испр. — Бийск : БГПУ, 2008. — 78 с. : ил. — Библиогр.: с. 74–76.

511. Харченко, В. П. Проблема дошкільного виховання у творчій спадщині К. Д. Ушинського / В. П. Харченко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 58–60. — Бібліогр.: 8 назв.

512. Явоненко, М. В. Відображення проблеми духовно-творчого розвитку дітей у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / М. В. Явоненко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 232–234. — Бібліогр.: 5 назв.

2009

513. Боченков, В. „Будете учить дитя играючи — приготовите ему страшную муку”. Современен ли Ушинский? : [актуальность воспитат. системы К. Д. Ушинского сегодня] / В. Боченков // Учит. газ. — 2009. — 3 марта (№ 9). — С. 21.

514. Полянская, Е. И. Интеграция музейно-краеведческой деятельности в целях достижения оптимальности экологического образования и экологического воспитания : [К. Д. Ушинский о патриотич. воспитании (шк. краеведение)] / Е. И. Полянская, Л. Н. Хицова // Мир образования — образование в мире. — 2009. — № 1. — С. 10–17.

515. Пояркова, З. Реабилитация трудом: история и современность : [система труд. воспитания по К. Д. Ушинскому] / Зинаида Пояркова // Соц. педагогика. — 2009. — № 1. — С. 90–94.

516. Штец, А. А. Методика обучения грамоте К. Д. Ушинского / А. А. Штец // Нач. шк. плюс до и после. — 2009. — № 8. — С. 40–41.

Див. також № 859, 863, 865, 882, 883, 884, 899.

3.4. Формування особистості вчителя у творчому доробку К. Д. Ушинського

1997

517. Сергєєв, В. Т. Роль педагогічної спадщини К. Д. Ушинського у вихованні естетичних інтересів у майбутнього вчителя / В. Т. Сергєєв, С. В. Акішев, Н. В. Рець // Гуманізація навчально-виховного процесу. — Слов'янськ : ІЗМН—СДПІ, 1997. — Вип. 2. — С. 59—63.

1998

518. Довженко, Т. О. Слово про вчителя : [про роль вчителя у навч. процесі за К. Д. Ушинським] / Т. О. Довженко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х. : ХДПУ, 1998. — Вип. 6. — С. 77—79.

519. Панасенко, Е. А. Питання педагогічної майстерності вчителя в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / Е. А. Панасенко // Гуманізація навчально-виховного процесу: наук.-метод. зб. — Слов'янськ, 1998. — Вип. 3. — С. 136—139.

520. Саяпіна, С. А. Проблема особистості вчителя в педагогічній спадщині М. В. Ломоносова, Г. С. Сковороди, К. Д. Ушинського / С. А. Саяпіна // Гуманізація навчально-виховного процесу. — Слов'янськ : ІЗМН—СДПІ. — 1998. — Вип. 3. — С. 133—136.

1999

521. Наследие К. Д. Ушинского в практике дошкольно-образовательного учреждения : [пед. взгляды К. Д. Ушинского о психол.-пед. умениях педагога и воспитателя] / С. В. Салтыкова // Приморская школа на пороге третьего тысячелетия. — Владивосток, 1999. — С. 103—106.

522. Пащенко, Д. І. Гуманістичні риси в підготовці вчителя за К. Д. Ушинським / Д. І. Пащенко // Наука і сучасність : зб. наук. пр. — К. : НПУ, 1999. — Ч. 1. — С. 72—79.

2005

523. Бобрицька, В. І. Роль учителя у збереженні здоров'я молодих поколінь у працях Я. А. Коменського, І. Г. Песталоцці, К. Д. Ушинського, Н. К. Крупської, А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського / В. І. Бобрицька // ПостМетодика. — 2005. — № 2. — С. 48—52. — Бібліогр.: 14 назв.

524. Черніков, С. Я. Проблема вдосконалення духовності особистості вчителя в працях видатного вітчизняного просвітника К. Ушинського / С. Я. Черніков // Освіта Донбасу. — 2005. — № 1. — С. 106—109.

2006

525. Щербань, П. Жоден підручник не може замінити наставника : [погляди К. Д. Ушинського на професію педагога] / П. Щербань // Сільська шк. — 2006. — 7 груд. (№ 45/46). — С. 4.

2007

526. **Горячева, И. А. Возможности учебно-методической системы К. Д. Ушинского в профессиональной подготовке будущих педагогов / И. А. Горячева // Нові технології навчання : зб. наук. пр. — К., Вінниця, 2007. — Вип. 48, ч. 1: Шляхи розвитку духовності та професіоналізму за умов глобалізації ринку освітніх послуг. — С. 216—218. — Бібліогр.: с. 218.**

2008

527. **Бадья, Л. А. Впровадження ідей К. Д. Ушинського в земській діяльності з підвищення кваліфікації народних вчителів на Лівобережній Україні: друга половина XIX — початок XX ст. / Л. А. Бадья // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 21—24. — Бібліогр.: 7 назв.**

528. **Загородня, А. Педагогічний такт як складова ідеалу особистості вчителя у творчому доробку К. Ушинського та І. Синиці / Алла Загородня // Нова пед. думка. — 2008. — № 3. — С. 115—117.**

529. **Калита, Н. К. Д. Ушинський про вчителя: до проблеми виховного ідеалу / Наталія Калита // Молодь і ринок. — 2008. — № 11. — С. 149—152. — Бібліогр.: 7 назв.**

530. **Кочерга, О. М. Проблеми формування відповідальності вчителя у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / О. М. Кочерга // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 148—151. — Бібліогр.: 5 назв.**

531. **Куліш, Т. І. Проблема вчителя у спадщині К. Ушинського і Т. Лубенця: порівняльний аналіз / Т. І. Куліш // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 79—84. — Бібліогр.: 7 назв.**

532. **Попенко, О. М. Вплив рідної мови на професійне становлення вчителя початкових класів: у контексті вивчення спадщини К. Д. Ушинського / О. М. Попенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 152—155.**

533. **Стражнікова, І. В. Підготовка вчителя-наставника у контексті педагогічних праць К. Д. Ушинського / І. В. Стражнікова // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 140—142. — Бібліогр.: 8 назв.**

534. **Юрченко, Н. М. Використання спадщини К. Д. Ушинського в процесі професійно-педагогічної підготовки вчителя початкових класів / Н. М. Юрченко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 135—139. — Бібліогр.: 5 назв.**

2009

535. **Ананьян, Е. Професійно значущі якості педагога другої половини XIX — початку XX ст. як умова виховання культурно освіченої особистості учня : [особистість**

учителя у пед. ідеях К. Д. Ушинського] / Еліна Ананьян // Молодь і ринок. — 2009. — № 5. — С. 114–118. — Бібліогр.: 14 назв.

536. Глузман, Н. Ретроспективний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи : [особистість вчителя за К. Ушинським, Г. Сковородою, С. Русовою] / Неля Глузман // Молодь і ринок. — 2009. — № 5. — С. 50–53. — Бібліогр.: 10 назв.

Див. також № 856, 881, 890.

3.5. Питання підручникотворення за К. Д. Ушинським

2000

537. *Аверьянова Л. Н. Учебники-рекордсмены, учебники-долгожители : [И. Федоров „Азбука” (XVI в.); Л. Магницкий „Арифметика” (XVIII в.); К. Д. Ушинский „Детский мир”, „Хрестоматия” и „Родное слово” (XIX в.)] / Л. Н. Аверьянова // Народное образование в России. — М., 2000. — С. 306–310.

2003

538. Березівська, Л. К. Д. Ушинський про підходи до створення шкільних підручників / Лариса Березівська // Підруч. XXI ст. — 2003. — № 1/4. — С. 107–110. — Бібліогр.: 6 назв.

2004

539. Дмитрієв, С. М. Книжки-підручники К. Д. Ушинського і сучасна школа / С. М. Дмитрієв // Наукові праці / Кам'янець-Поділ. держ. ун-т. — Кам'янець-Поділ., 2004. — Вип. 3, т. 3. — С. 56–59. — Бібліогр.: с. 59.

2005

540. Соломатина, Л. С. К. Д. Ушинский о необходимости сезонного построения хрестоматий по чтению и современные книги по литературному чтению / Л. С. Соломатина // Нач. шк. — 2005. — № 1. — С. 16–20.

2007

541. Горячева, И. А. Использование духовно-нравственного потенциала учебных книг К. Д. Ушинского в современной системе начального образования / И. А. Горячева // Наука и шк. — 2007. — № 1. — С. 26–29.

2008

542. Бондар, О. В. Використання ідей К. Ушинського педагогами 50–60-х років ХХ століття у практиці підручникотворення / О. В. Бондар // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 103–105. — Бібліогр.: 10 назв.

543. Данилюк, А. Я. Учебник по чтению в традициях К. Д. Ушинского / А. Я. Данилюк // Педагогика. — 2008. — № 4. — С. 120–122.

3.6. Творча реалізація ідей К. Д. Ушинського в сучасній педагогічній практиці

1993

544. **Ляпунова, В. А. Ідеї К. Д. Ушинського про індивідуалізацію та диференціацію навчання в сучасній практиці дитячого садка / В. А. Ляпунова // Класична педагогіка і філологія у світлі сучасних завдань шкільної і вузівської словесності : матеріали і тези обл. міжвуз. наук.-практ. конф. — О., 1993. — Ч. 1. — С. 69—71.**

2000

545. **Бакаленко, І. М. Впровадження лінгводидактичної спадщини Ф. І. Буслаєва, К. Д. Ушинського та І. І. Средзиського у педагогічний процес вищої школи / І. М. Бакаленко // Наука і освіта. — 2000. — № 6. — С. 87—91.**

546. **Пентилюк, М. Методична спадщина К. Д. Ушинського / М. Пентилюк // Збірник наукових праць. Сер. Пед. науки / Херсон. держ. пед. ун-т. — Херсон, 2000. — Вип. 13. — С. 288—294. — Бібліогр. в кінці ст.**

2001

547. **Борщ, Ж. Вивчення іноземної мови у творчій спадщині К. Д. Ушинського / Ж. Борщ, Ю. Т. Борщ // Педагогічні науки : зб. наук. пр. — Полтава, 2001. — Вип. 1. — С. 119—123.**

2003

548. ***Богущ, А. М. Використання педагогічної спадщини К. Д. Ушинського в методиці розвитку і корекції мовлення дітей дошкільного віку / А. М. Богущ, О. Г. Мандрика // Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені спадщині К. Д. Ушинського, 20—21 трав. 2003 р. — О., 2003. — С. 84—89. — Бібліогр.: 5 назв.**

549. **Семикин, В. По стопам Ушинского : [реализация пед. идей педагога-демократа в практике работы учеб. заведений] / В. Семикин // Учит. газ. — 2003. — 5 авг. (№ 32). — С. 29.**

2004

550. ***Ахмедов, Г. М. К. Д. Ушинский — 180 : [реализация пед. системы педагога-демократа на современ. этапе] / Гусейн Мустафа Ахмедов ; М-во образования Респ. Азерб., Азерб. междунар. ун-т. — Баку : АМУ, 2004. — 80 с. — Библиогр.: с.77—79.**

551. ***Донцов, Д. А. Об актуальности принципа природо-сообразности : [использование идей К. Д. Ушинского в современ. пед. практике] / Д. А. Донцов // Мир образования — образование в мире. — 2004. — № 2. — С. 164—178.**

552. **Мацевко-Бекерська, Л. В. Сучасні виклики педагогічної освіти у контексті вчення К. Д. Ушинського / Л. В. Мацевко-Бекерська // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21—22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 1. — С. 36—39. — Бібліогр.: 5 назв.**

553. *Педагогическое наследие К. Д. Ушинского и современные проблемы образования : сб. науч. тр. / Гос. образоват. учреждение высш. проф. образования „Борисоглебский гос. пед. ин-т”. — Борисоглебск : БГПИ, 2004. — 55 с. — Библиогр. в конце ст.

554. Саф’янюк, З. Г. К. Д. Ушинський і розвиток європейської теорії реальної освіти / З. Г. Саф’янюк // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р., м. Одеса / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 2. — С. 30–33. — Бібліогр.: 11 назв.

2005

555. Ахмедов, Г. М. Влияние идей К. Д. Ушинского на азербайджанскую школу : [современ. практика работы шк. Азербайджана] / Гусейн Мустафа Ахмедов // Педагогика. — 2005. — № 8. — С. 94–102.

556. *Баймурзина, В. И. Идея народности К. Д. Ушинского в развитии национального образования : [внедрение идеи народности К. Д. Ушинского через родной яз. в общеобразоват. нац. шк. Башкирии] / В. И. Баймурзина // Интеграционные процессы в системе воспитания и образования : материалы Всерос. науч.-практ. конф. (заоч.) 21–22 апр. 2005 г. — Тамбов : Першина, 2005. — С. 41–44.

557. Направлять сердца к добродетели: заветы К. Д. Ушинского : [классическая педагогика о будущем рус. шк. и современ. реализация идей К. Ушинского в образовании] // Открытая шк. — 2005. — № 1. — С. 32.

2006

558. Казанская, Г. А. Актуальность идей К. Д. Ушинского о родном языке в современном образовании : [в свете решений федер. целевой программы „Рус. яз.” в России] / Г. А. Казанская // Педагогический профессионализм в современном образовании. — Новосибирск : НГПУ, 2006. — Ч. 2. — С. 375–378. — Библиогр. в конце ст.

2007

559. Ильина, Н. А. Путь к родному слову: педагогическое наследие К. Д. Ушинского в практике современной школы / Н. А. Ильина, Н. А. Шамков // Нач. шк. — 2007. — № 12. — С. 4–6.

560. *Скородумова, Л. С. Педагогическое наследие К. Д. Ушинского в современной школе / Л. С. Скородумова // Петербургские педагоги в Приоритетном национальном проекте „Образование”: опыт, достижения, проблемы / Ком. по образованию Правительства Санкт-Петербурга, С.-Петерб. акад. постдиплом. пед. образования. — СПб. : СПб АППО, 2007. — С. 36–40.

2008

561. Бобрицька, В. І. К. Д. Ушинський і сучасність: полікультурність педагогічних поглядів та ідей / В. І. Бобрицька // ПостМетодика. — 2008. — № 3. — С. 7–11. — Бібліогр.: 6 назв.

562. Голобородько, Є. П. Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського і сьогодення / Є. П. Голобородько // Таврійськ. вісн. освіти. — 2008. — № 1. — С. 5–13. — Бібліогр.: 5 назв.

563. **Завгородня, Т. К. Дидактичні ідеї К. Д. Ушинського і сучасність** / Т. К. Завгородня // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 112—114.

564. **Кислий, А. О. Християнські ідеї К. Ушинського в сучасному українському освітньому просторі** / А. О. Кислий, О. Ф. Кисла // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 115—118. — Бібліогр.: 6 назв.

565. **Кобилянська, Л. І. Жіноча освіта у спадщині К. Д. Ушинського: теоретичне обґрунтування і спроби практичного втілення** / Л. І. Кобилянська, Г. І. Постевка // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 41—44. — Бібліогр.: 6 назв.

566. **Коваленко, Є. І. К. Д. Ушинський у контексті діалогу з сучасністю : [втілення ідей К. Д. Ушинського в контексті сучас. парадигми освіти]** / Є. І. Коваленко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 109—112. — Бібліогр.: 6 назв.

567. **Кондратюк, С. М. Валеологічна спадщина К. Ушинського і сучасність : [впровадження валеології в практику сучас. шк.]** / С. М. Кондратюк // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 129—131. — Бібліогр.: 6 назв.

568. **Кустовська, І. М. Дидактика К. Д. Ушинського і сучасний процес формування професійно значущих навичок майбутніх економістів** / І. М. Кустовська // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 172—174.

569. **Пылаева, В. С. Дидактические идеи К. Д. Ушинского в современной начальной школе** / В. С. Пылаева // Нач. шк. — 2008. — № 7. — С. 4—8. — Библиогр.: 10 назв.

570. **Ткачук, М. М. К. Д. Ушинський і національне відродження України : [впровадж. ідей видат. педагога в сучасн. освіт. процес в Україні]** / М. М. Ткачук // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 122—124.

Розділ 4. Увічнення пам'яті К. Д. Ушинського

4.1. Діяльність установ, навчальних закладів, яким присвоєно ім'я видатного педагога

Музеї

1999

571. **Мітічева, Н. І. Музей К. Д. Ушинського : [при Пед. коледжі ім. К. Д. Ушинського]** / Н. І. Мітічева // Дит. садок. — 1999. — Груд. (№ 47). — Вкладка. — С. 3—4.

2004

572. Лугова, О. Музей К. Д. Ушинського та педагогічний гурток / О. Лугова // Рід. шк. — 2004. — № 9. — С. 49–50.

Гатчинский педагогический колледж имени К. Д. Ушинского

2006

573. *Гатчинский педагогический колледж им. К. Д. Ушинского : к 135-летию образования учеб. заведения / сост. С. А. Лисицын [и др.] ; предисл. В. М. Паршикова. — Гатчина : ПИЯФ, 2006. — 299, [1] с., [40] л. ил.

Государственная научно-педагогическая библиотека имени К. Д. Ушинского (м. Москва)

1996

574. Апостолова, Т. Ушинка — зеркало российской педагогики : [Гос. науч.-пед. б-ке им. Ушинского исполнилось 70 лет] / Т. Апостолова // Пед. калейдоскоп. — 1996. — Март (№ 11). — С. 2.

575. Огородникова, О. Самая большая библиотека для учителей / Ольга Огородникова // Учит. газ. — 1996. — 16 апр. (№ 16). — С. 5.

2000

576. Антонов, А. 75-летие Ушинки на исходе века : [об истории образования и сегодняшнем дне Гос. науч. пед. б-ки им. К. Д. Ушинского РАО] / Анатолий Антонов // Нар. образование. — 2000. — № 10. — С. 370–371.

577. Главной педагогической библиотеке в этом году исполняется 75 лет // Школ. б-ка. — 2000. — № 2. — С. 3.

578. Знаменитой „Ушинке” — 75 лет // Пед. вестн. — 2000. — Ноябрь. (№ 10). — С. 1.

2005

579. Государственной научно-педагогической библиотеке имени К. Д. Ушинского — 80 лет // Библиотековедение. — 2005. — № 6. — С. 104–108.

2008

580. Маркарова, Т. С. Библиотека им. К. Д. Ушинского как центр педагогической информации / Т. С. Маркарова // Мир образования — образование в мире. — 2008. — № 2. — С. 132–140.

Київський педагогічний коледж ім. К. Д. Ушинського
(нині Інститут дошкільної, початкової і мистецької освіти
Київського міського педагогічного університету ім. Б. Д. Грінченка)

1999

581. Київському педагогічному коледжу ім. К. Д. Ушинського – 20 років // Дит. садок. – 1999. – Груд. (№ 47). – Вкладка. – С. 1–8.

Новгород-Сіверська державна гімназія ім. К. Д. Ушинського

2003

582. Про утворення Новгород-Сіверської державної гімназії ім. К. Д. Ушинського : розпорядження Каб. Мін. України від 17 лип. 2003 р. № 408 // Уряд. кур'єр. – 2003. – 30 лип. (№ 28). – Орієнтир. – С. 16 ; Офіц. вісн. України. – 2003. – № 29. – С. 154.

Педагогический колледж № 1 имени К. Д. Ушинского г. Москвы

2009

583. Бласет Кастро, В. Наша библиотека : [б-ка пед. колледжа № 1 им. К. Д. Ушинского г. Москвы] / В. Бласет Кастро // Учитель. – 2009. – № 2. – С. 40–41.

584. Крюкова, Т. Музей в образовательном пространстве колледжа : [музей пед. колледжа № 1 им. К. Д. Ушинского г. Москвы] / Т. Крюкова // Учитель. – 2009. – № 2. – С. 39–40.

Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

2001

585. Казанжи, Ф. І. Виховуємо на народних традиціях : з досвіду роботи кабінету народознавства Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського / Ф. І. Казанжи, Е. С. Шапкіна // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. – К., 2001. – Вип. 26. – С. 173–178.

586. Орищенко, В. Г. Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Сторінки славної історії / В. Г. Орищенко // Освіта. – 2001. – 4–11 лип. (№ 36/37). – С. 5.

587. Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Славні традиції, надійні корені // Освіта. – 2001. – 20–27 черв. (№ 32/33). – С. 7.

2007

588. Наукові школи Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського / уклад. Т. І. Койчева; за ред. А. М. Богущ, О. Я. Чебікіна. – О. : Друкарський дім, Фаворит, 2007. – 256 с.

2009

589. Балтське училище державного педагогічного Південноукраїнського університету ім. К. Д. Ушинського : [про святкування 78-річниці (верес. 2008 р.) від дня свого заснування] // Освіта України. — 2009. — 16 січ. (№ 3/4). — С. 7.

590. До 60-річчя Олексія Яковича Чебикіна : [наук.-орг. д-сть ректора Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського] // Психологія і сусп-во. — 2009. — № 2. — С. 179—182.

591. Про надання Південноукраїнському державному педагогічному університету ім. К. Д. Ушинського статусу національного : указ Президента України від 13 лип. 2009 р. № 538/2009 // Офіц. вісн. України. — 2009. — № 53. — Ст. 1835.

Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. К. Д. Ушинського

2009

592. Про присвоєння імені К. Д. Ушинського Чернігівському обласному інституту післядипломної педагогічної освіти : розпорядження Каб. Мін. України від 29 жовт. 2009 р. № 1292-р // Уряд. кур'єр. — 2009. — 18 листоп. (№ 214). — Орієнтир. — № 49. — С. 14.

Ярославский государственный педагогический университет имени К. Д. Ушинского

1998

593. Очерки истории Ярославского государственного педагогического университета имени К. Д. Ушинского: 1908—1998 гг. : [спецвып. к 90-летию ЯГПУ] // Ярослав. пед. вестн. — 1998. — № 4. — С. 5—250.

1999

594. Ярославскому государственному педагогическому университету им. К. Д. Ушинского — 90 лет // Преподаватель. — 1999. — № 1. — С. 4—7.

2003

595. Афанасьев, В. В. Ярославский государственный педагогический университет им. К. Д. Ушинского / В. В. Афанасьев // Нач. шк. — 2003. — № 7. — С. 3—5.

Див. також № 858, 873—876, 885, 901.

4.2. Документи, які засвідчують випуск ювілейних медалей, присвячених К. Д. Ушинському

1999

596. *Об утверждении положения об отраслевых наградах Министерства общего и профессионального образования Российской Федерации : приказ Минобразования РФ от 13 янв. 1999 г. № 44 : [ведомств. медаль „К. Д. Ушинский” М-ва образования и науки РФ] // Бюл. м-ва общего и проф. образования РФ. — 1999. — № 6. — С. 12.

2004

597. *О знаках отличия в сфере образования и науки : приказ М-ва образования и науки РФ от 6 октября 2004 г. № 84 : [ведомств. медаль „К. Д. Ушинский” М-ва образования и науки РФ] // Вестн. образования. — 2004. — № 22. — С. 6.

2007

598. Березівська, Л. „Учитель учителів” : [про постанову Президії АПН України від 15.09.2005 р., яка затв. Положення про золоту медаль АПН України „Ушинський К. Д.”] / Лариса Березівська // Пед. газ. — 2007. — Берез. (№ 3). — С. 2.

Див. також № 869.

4.2.1. Нагороджені золотою медаллю АПН України „Ушинський К. Д.”

2006

Накази Академії педагогічних наук України

599. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Арцишевського Романа Антоновича**, доктора філософських наук, члена-кореспондента АПН України, професора Волинського державного університету ім. Лесі Українки : наказ АПН України від 04.07.06 № 29-к.

600. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Атаманчука Петра Сергійовича**, завідувача кафедри Кам'янець-Подільського державного університету, доктора педагогічних наук : наказ АПН України від 17.05.06 № 20-к.

601. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Баженова Віктора Андрійовича**, першого проректора Київського національного університету будівництва і архітектури, доктора технічних наук : наказ АПН України від 12.07.06 № 30-к.

602. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бакірова Віля Савбановича**, ректора Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доктора соціологічних наук, професора : наказ АПН України від 08.06.06 № 25-к.

603. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Беляєва Юрія Івановича**, ректора Херсонського державного університету : наказ АПН України від 17.05.06 № 20-к.

604. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Богущ Алли Михайлівни**, академіка АПН України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 16.10.06 № 40-к.

605. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бондаря Володимира Івановича**, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 26.01.06 № 13-к.

606. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Вашуленка Миколи Самійловича**, головного наукового співробітника Інституту педагогіки АПН

України, доктора педагогічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 25.05.06 № 7-к.

607. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Голуба Володимира Володимировича**, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 09.01.06 № 11-к.

608. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Гриценка Арнольда Панасовича**, завідувача кафедри Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, доктора філологічних наук, академіка АПН України : наказ АПН України від 22.09.06 № 38-к.

609. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Губерського Леоніда Васильовича**, проректора університету, директора Інституту міжнародних відносин Київського університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 3.10.06 № 39-к.

610. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Гурика Миколу Петровича**, директора Авторської школи м. Южне, кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 16.10.06 № 37-к.

611. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Гуржія Андрія Миколайовича**, першого заступника Міністра освіти і науки України, доктора технічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 13.12.06 № 49-к.

612. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Гриценка Арнольда Панасовича**, завідувача кафедри НПУ ім. М. П. Драгоманова, доктора філологічних наук, академіка АПН України : наказ АПН України від 22.09.06 № 38-к.

613. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Дзюби Івана Михайловича**, академіка НАН України, Героя України : наказ АПН України від 26.07.06 № 28-к.

614. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Золотухіної Світлани Трохимівни**, завідувача кафедри Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди : наказ АПН України від 17.05.06 № 20-к.

615. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Зубця Михайла Васильовича**, президента Української академії аграрних наук, доктора сільськогосподарських наук, професора : наказ АПН України від 13.12.06 № 52-к.

616. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кононенко Петра Петровича**, директора Науково-дослідного інституту українознавства, доктора філологічних наук, професора : наказ АПН України від 31.05.06 № 21-к.

617. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Корнєєва Віктора Петровича**, головного наукового співробітника Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 25.08.06 № 32-к.

618. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кременя Василя Григоровича**, президента Академії педагогічних наук України, доктора філософських наук, професора, академіка НАН та АПН України : наказ АПН України від 27.01.06 № 4-к.

619. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кривцова Володимира Станіславовича**, ректора Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського „Харківський авіаційний інститут”, доктора технічних наук, професора : наказ АПН України від 15.12.06 № 50-к.

620. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кудіна Анатолія Петровича**, доктора фізико-математичних наук, професора : наказ АПН України від 15.12.06 № 26-к.

621. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Курила Володимира Михайловича**, професора кафедри історії України Київського національного лінгвістичного університету, доктора історичних наук : наказ АПН України від 26.07.06 № 31-к.

622. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Литвина Володимира Михайловича**, доктора історичних наук, професора, академіка НАН України : наказ АПН України від 28.04.06 № 17-к.

623. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Лосюка Петра Васильовича**, директора Яворівської загальноосвітньої школи Іванофранківської області : наказ АПН України від 04.03.06 № 15-к.

624. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Максименка Сергія Дмитровича**, академіка-секретаря Відділення психології, вікової фізіології та дефектології, доктора психологічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 14.12.06 № 48-к.

625. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Малахова Валерія Павловича**, ректора Одеського національного політехнічного університету, доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 06.07.06 № 33-к.

626. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Миропольської Наталії Євгеніївни**, головного співробітника лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання АПН України, доктора педагогічних наук, професора, : наказ АПН України від 28.04.06 № 18^а-к.

627. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Мішукова Олега Васильовича**, першого проректора Херсонського державного педагогічного університету, професора : наказ АПН України від 30.10.07 № 48-к.

628. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Мокіна Бориса Івановича**, ректора Вінницького національного технічного університету, доктора технічних наук, академіка АПН України: наказ АПН України від 16.05.06 № 19-к.

629. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Надольного Івана Федоровича**, головного співробітника Інституту вищої освіти АПН України, доктора філософських наук, професора : наказ АПН України від 18.10.06 № 41-к.

630. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Никандрова Миколи Дмитровича**, президента Російської академії освіти, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 1.10.06 № 45-к.

631. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ніколаєнка Станіслава Миколайовича**, міністра освіти і науки України, професора : наказ АПН України від 27.01.06 № 5-к.

632. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Нікуліної Алли Степанівни**, ректора Донецького інституту післядипломної педагогічної освіти інженерно-педагогічних працівників АПН України, кандидата педагогічних наук, професора, почесного члена АПН України : наказ АПН України від 1.10.06 № 44-к.

633. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Носка Миколу Олексійовича**, ректора Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 22.09.06 № 38-к.

634. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Поповича Мирослава Володимировича**, директора Інституту філософії НАН України, доктора філософських наук, професора, академіка НАН України : наказ АПН України від 15.11.06 № 46-к.

635. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Прокопенка Івана Федоровича**, ректора Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, доктора педагогічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 25.05.06 № 6-к.

636. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Рожка Володимира Івановича**, ректора Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, доктора мистецтвознавства, професора, заслуженого діяча мистецтв : наказ АПН України від 14.09.06 № 36-к.

637. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Садовничого Віктора Антоновича**, ректора Московського державного університету ім. М. Ломоносова, доктора фізико-математичних наук, професора, академіка РАН : наказ АПН України від 11.04.06 № 16-к.

638. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ситника Костянтина Меркурійовича**, президента Українського ботанічного товариства, доктора біологічних наук, професора, академіка НАН України : наказ АПН України від 03.06.06 № 22-к.

639. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Скопенка Віктора Васильовича**, ректора Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора хімічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 27.01.06 № 2-к.

640. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Скрипченка Олександра Васильовича**, доктора психологічних наук, професора : наказ АПН України від 15.11.06 № 47-к.

641. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сухомлинської Ольги Василівни**, академіка-секретаря Відділення теорії та історії педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 26.09.06 № 34-к.

642. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Третяка Олега Васильовича**, першого проректора Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора фізико-математичних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 28.12.06 № 53-к.

643. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Чебикіна Андрія Володимировича**, президента Академії мистецтв України, народного художника України, професора, дійсного члена Академії мистецтв України : наказ АПН України від 13.12.06 № 51-к.

644. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Чебикіна Олексія Яковича**, ректора Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського, доктора психологічних наук, професора, академіка, члена Президії АПН України : наказ АПН України від 16.10.06 № 40-к.

645. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Чернеця Василя Гнатовича**, ректора Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидата філософських наук, професора : наказ АПН України від 30.06.06 № 27-к.

646. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шаталова Віктора Федоровича**, заслуженого вчителя України: наказ АПН України від 24.10.06 № 42-к.

647. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шевченка Володимира Павловича**, ректора Донецького національного університету, доктора фізико-математичних наук, професора, академіка НАН України : наказ АПН України від 26.06.06 № 24-к.

648. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шеремет Марію Купріянівну**, завідувача кафедри Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 26.06.06 № 26-к.

649. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шищенко Петра Григоровича**, професора Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка : наказ АПН України від 08.02.06 № 14-к.

650. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Щербаня Петра Миколайовича**, головного наукового співробітника Інституту вищої освіти АПН України : наказ АПН України від 15.06.06 № 23-к.

651. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Явоненка Олександра Федотовича**, почесного ректора Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора біологічних наук, професора, члена-коресподента АПН України : наказ АПН України від 1.10.06 № 43-к.

652. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ярмаченка Миколи Дмитровича**, радника Президії АПН України, доктора педагогічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 05.09.06 № 35-к.

Накази Академії педагогічних наук України

653. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Андрущенко Петра Андрійовича**, члена ради ветеранів Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова : наказ АПН України від 16.06.07 № 22-к.

654. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Багрова Миколу Васильовича**, ректора Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського, доктора географічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України : наказ АПН України від 24.10.07 № 46-к.

655. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Безлюдного Олександра Івановича**, першого проректора Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини, кандидата педагогічних наук, доцента : наказ АПН України від 17.05.07 № 16-к.

656. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бойка Олександра Дмитровича**, ректора Ніженського державного університету ім. М. Гоголя, доктора політичних наук, професора : наказ АПН України від 17.05.07 № 18-к.

657. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бугайова Олександра Івановича**, головного наукового співробітника Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 30.01.07 № 1-к.

658. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Будака Валерія Дмитровича**, ректора Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського, доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 4.09.07 № 38-к.

659. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бурди Михайла Івановича**, першого заступника директора Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 30.01.07 № 1-к.

660. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Буринської Ніни Миколаївни**, головного наукового співробітника Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 30.01.07 № 1-к.

661. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Волошиної Ніли Йосипівни**, заступника директора Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 30.01.07 № 1-к.

662. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Гнатенка Петра Івановича**, завідувача кафедри філософії Дніпропетровського національного університету, доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 30.08.07 № 28-к.

663. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Голобородько Євдокію Петрівну**, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 26.02.07 № 7-к.

664. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Голубенка Олександра Леонідовича**, ректора Східноукраїнського національного університету, доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 31.01.07 № 4-к.

665. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Гюжика Петра Феодосійовича**, директора Інституту геологічних наук НАН України, доктора геолого-мінералогічних наук, академіка НАН України, заслуженого діяча науки і техніки : наказ АПН України від 24.10.07 № 45-к.

666. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Горбачука Івана Тихоновича**, кандидата фізико-математичних наук, професора кафедри загальної фізики Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, голову профспілки : наказ АПН України від 20.09.07 № 43-к.

667. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Горобця Юрія Івановича**, заступника директора з наукової роботи Інституту магнетизму НАН України, доктора фізико-математичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 17.05.07 № 19-к.

668. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Емма Нарді**, професора, координатора міжнародного проекту „Справедливе оцінювання” : наказ АПН України від 11.07.07 № 30-к.

669. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Євдокимова Віктора Івановича**, проректора Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 10.07.07 № 37-к.

670. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Єфіменка Георгія Григоровича**, доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України : наказ АПН України від 29.01.07 № 2-к.

Див. також № 709.

671. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Жалдака Мирослава Івановича**, завідувача кафедри інформатики Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 10.08.07 № 26-к.

672. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Загірняка Михайла Васильовича**, ректора Кременчуцького державного політехнічного університету, доктора технічних наук, професора : наказ АПН України від 7.09.07 № 40-к.

673. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Закусила Олега Калениковича**, проректора Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора фізико-математичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 20.09.07 № 42-к.

674. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ільченко Віри Романівни**, завідувача лабораторії інтеграції змісту освіти Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 10.07.07 № 24-к.

675. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Капську Аллу Йосипівну**, директора Інституту соціальної роботи та управління Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 23.07.07 № 37-к.

676. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Карпову Еллу Едуардівну**, завідувача кафедри дошкільної педагогіки Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 17.05.07 № 20-к.

677. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Коноваленко Ольгу Степанівну**, головного редактора Всеукраїнського громадсько-політичного тижневика „Освіта” : наказ АПН України від 2.04.07 № 11-к.

678. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кононко Олени Леонтіївни**, заступника директора Інституту проблем виховання АПН України, доктора психологічних наук, професора : наказ АПН України від 30.01.07 № 5-к.

679. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кравця Володимира Петровича**, ректора Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, члена Президії АПН України : наказ АПН України від 2.04.07 № 9-к.

680. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кузнєцова Юрія Борисовича**, редактора видавництва „Педагогічна преса”, кандидата філологічних наук, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 2.04.07 № 10-к.

681. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Курила Віталія Семеновича**, ректора Луганського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 31.01.07 № 3-к.

682. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Левицького Тадеуша**, голову Комітету педагогічних наук Польської академії наук, професора звичайного, доктора наук (хаб.), іноземного члена АПН України : наказ АПН України від 17.05.07 № 15-к.

683. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Лозову Валентину Іванівну**, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 27.02.07 № 6-к.

684. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Моляко Валентина Олексійовича**, завідувача лабораторії психології творчості Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України, доктора психологічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 16.07.07 № 25-к.

685. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Мадзігона Василя Миколайовича**, першого віце-президента Академії педагогічних наук України, доктора педагогічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 28.09.07 № 14-к.

686. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Новацького Тадеуша Вацлава**, члена Комітету педагогічних наук Польської академії наук, почесного

голову Об'єднання педагогіки праці, професора звичайного, доктора наук (хаб.) : наказ АПН України від 14.05.07 № 13-к.

687. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Оржеховської Валентини Михайлівни**, завідувача лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання АПН України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 08.11.07 № 51-к.

688. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Падалку Олега Семеновича**, проректора з економіки і організації навчально-виховної роботи Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, кандидата педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 10.04.07 № 12-к.

689. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Пащенко Володимира Олександровича**, ректора Полтавського державного педагогічного університету, доктора історичних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 15.08.07 № 33-к.

690. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Палтишева Миколу Миколайовича**, вчителя середньої школи м. Одеси : наказ АПН України від 30.10.07 № 49-к.

691. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Плахотника Василя Макаровича**, головного наукового співробітника Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 30.01.07 № 1-к.

692. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Покася Віталія Петровича**, директора Інституту природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, кандидата педагогічних наук : наказ АПН України від 23.07.07 № 36-к.

693. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Поршнєва Анатолія Івановича**, президента Державного університету управління (Росія) : наказ АПН України від 10.09.07 № 39-к.

694. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Пріснякова Володимира Федоровича**, доктора технічних наук, професора, академіка НАН та АПН України : наказ АПН України від 30.05.07 № 23-к.

695. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Рогової Павли Іванівни**, директора ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, кандидата історичних наук, члена Президії АПН України : наказ АПН України від 30.10.07 № 47-к.

Див. також № 782.

696. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Савченко Олександр Яківну**, доктора педагогічних наук, професора, віце-президента АПН України : наказ АПН України від 14.05.07 № 14-к.

Див. також № 710.

697. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сауха Петра Юрійовича**, ректора Житомирського державного університету ім. І. Франка, доктора філософських наук, професора : наказ АПН України від 17.05.07 № 18-к.

698. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сачкова Леоніда Семеновича**, голову Центрального комітету профспілки працівників освіти і науки України, кандидата технічних наук, доцента : наказ АПН України від 1.08.07 № 34-к.

699. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сисоєвої Світлани Олександрівни**, завідувача відділом Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 12.11.07 № 53-к.

Див. також № 783.

700. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Слепченка Володимира Павловича**, члена Національної спілки художників України, професора, академіка : наказ АПН України від 12.11.07 № 52-к.

701. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Снісаренко Ольги Степанівни**, професора кафедри філософії ЦППО АПН України, кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 10.07.07 № 27-к.

702. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сологуба Анатолія Івановича**, директора Саксаганського природничо-наукового ліцею, кандидата педагогічних наук, доцента : наказ АПН України від 16.06.07 № 29-к.

703. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Тимошенка Івана Івановича**, ректора Європейського університету, професора, голову Асоціації вищих навчальних закладів недержавної форми власності : наказ АПН України від 13.03.07 № 8-к.

704. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Троцько Ганну Володимирівну**, проректора Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 9.08.07 № 31-к.

705. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Цвяха Володимира Федоровича**, завідувача кафедри політології філософського факультету Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, голову профспілки : наказ АПН України від 20.09.07 № 44-к.

706. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Черваньова Дмитра Миколайовича**, директора Інституту менеджменту та фінансів Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора економічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 28.12.07 № 55-к.

707. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шевченка Михайла Васильовича**, письменника, помічника Голови Верховної Ради України : наказ АПН України від 15.08.07 № 35-к.

708. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шкіля Миколу Івановича**, доктора фізико-математичних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 5.12.07 № 54-к.

Публікації про нагородження

709. **Рябоконт, Л. Трудовий стаж Георгія Єфименка — понад 70 років! :** [про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” Г. Єфименка, д-ра тех. наук, проф., чл.-кор. НАН України] / Л. Рябоконт // Пед. газ. — 2007. — Лют. (№ 2). — С. 2.

710. **Талановита. Вимоглива. Доброзичлива :** [до ювілею О. Я. Савченко та нагородження її медаллю „Ушинський К. Д.”] // Освіта України. — 2007. — 8 трав. (№ 34/35). — С. 22.

2008

Накази Академії педагогічних наук України

711. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Абашкіної Неллі Володимирівни**, головного наукового співробітника Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України : наказ АПН України від 23.09.08 №51-к.

712. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Авдієвського Анатолія Тимофійовича**, завідувача кафедри Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, професора, академіка АПН України, народного артиста України : наказ АПН України від 12.08.08 № 38-к.

713. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Андронаті Сергія Андрійовича**, директора Фізико-хімічного інституту ім. О. В. Богатського Національної академії наук України, академіка НАН України : наказ АПН України від 18.11.08 № 61-к.

714. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Андрущенка Віктора Петровича**, ректора Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента НАН України, академіка, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 25.12.08 № 65-к.

715. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Артемчука Галіка Ісаковича**, ректора Київського національного лінгвістичного університету, кандидата філологічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 01.09.08 № 39-к.

716. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Беднарчика Хендрика**, заступника директора Інституту технології експлуатації м. Радом (Польща), доктора педагогічних наук (хаб.), професора, іноземного члена АПН України : наказ АПН України від 12.09.08 № 41-к.

Див. також № 781.

717. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Биця Юрія Вікторовича**, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 13.05.08 № 20-к.

718. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бібік Надії Михайлівни**, головного наукового співробітника Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 24.09.08 № 46-к.

719. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бобиря Олександра Васильовича**, декана факультету початкового навчання Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, кандидата філологічних наук, професора : наказ АПН України від 7.05.08 № 25-к.

720. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Болюбаша Ярослава Яковича**, директора Департаменту вищої освіти Міністерства освіти і науки України : наказ АПН України від 28.03.08 № 14-к.

721. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бондаря Віталія Івановича**, директора Інституту спеціальної педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 15.10.08 № 54-к.

722. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Васильєва Анатолія Васильовича**, ректора Сумського державного університету, кандидата технічних наук, професора : наказ АПН України від 19.09.08 № 49-к.

723. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Верланя Анатолія Федоровича**, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 25.12.08 № 65-к.

724. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ветровського Зигмунта**, доктора гуманістичних наук (хаб.) Республіки Польща, Почесного доктора АПН України : наказ АПН України від 8.04.08 № 18-к.

725. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Возіанова Олександра Федоровича**, президента Академії медичних наук України, доктора медичних наук, професора, академіка НАН України та АМН України : наказ АПН України від 2.10.08 № 45-к.

726. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Волкова Олега Ігоревича**, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 25.12.08 № 65-к.

727. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Гончаренка Семена Устимовича**, головного наукового співробітника Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 22.05.08 № 17-к.

728. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Гуревича Романа Семеновича**, директора Інституту перспективних технологій, економіки і фундаментальних наук Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 14.03.08 № 11-к.

729. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Євтуха Миколу Борисовича**, академіка-секретаря Відділення педагогіки і психології вищої школи АПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 24.06.08 № 29-к.

730. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Завіна Віталія Івановича**, першого проректора Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Вінниченка : наказ АПН України від 19.09.08 № 50-к.

731. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Зінковського Юрія Францевича**, доктора технічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 10.03.08 № 12-к.

732. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Зязюна Івана Андрійовича**, директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, доктора філософських наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 29.02.08 № 9-к.

733. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Каніщенка Леоніда Олексійовича**, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 25.12.08 № 65-к.

734. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Коршака Євгенія Васильовича**, кандидата педагогічних наук, професора Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова : наказ АПН України від 15.10.08 № 57-к.

735. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Костецького Михайла Васильовича**, професора кафедри Національного університету внутрішніх справ України, доктора юридичних наук, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 11.01.08 № 1-к.

736. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Костюка Платона Григоровича**, директора Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця, академіка НАН України : наказ АПН України від 18.11.08 № 61-к.

737. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Крижанівського Євстахія Івановича**, ректора Івана-Франківського університету нафти і газу, доктора технічних наук, професора : наказ АПН України від 12.08.08 № 37-к.

738. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кудіна В'ячеслава Олександровича**, головного співробітника Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, доктора філософських наук : наказ АПН України від 18.11.08 № 60-к.

739. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кузміньського Анатолія Івановича**, провідного наукового співробітника Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 20.06.08 № 35-к.

740. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кузя Володимира Григоровича**, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 12.05.08 № 26-к.

741. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Куперця Василя Івановича**, голову правління Товариства „Знання” України, доктора філософських наук, професора : наказ АПН України від 18.01.08 № 4-к.

742. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ліфінцова Віктора Опанасовича**, директора Міжшкільного навчально-виробничого комбінату Подільського району м. Києва : наказ АПН України від 3.06.08 № 28-к.

743. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Мацько Любов Іванівни**, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 25.12.08 № 65-к.

744. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Молчанова Віталія Івановича**, доцента, голову профорганізації Національного технічного університету „Київський політехнічний інститут” : наказ АПН України від 2.09.08 № 43-к.

745. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Набруска Віктора Івановича**, президента Національної радіокомпанії України : наказ АПН України від 12.09.08 № 47-к.

746. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Нещадима Миколу Івановича**, заступника Міністра оборони України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 25.01.08 № 8-к.

747. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Олійника Віктора Васильовича**, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 20.06.08 № 30-к.

748. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Онищенко Олексія Семеновича**, генерального директора Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, доктора філософських наук, професора, академіка НАН України : наказ АПН України від 17.03.08 № 15-к.

749. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Остафійчука Богдана Костянтиновича**, ректора Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, члена-кореспондента АПН України : наказ НАН України від 8.02.08 № 7-к.

750. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Пархоменка Володимира Дмитровича**, директора Інституту інтелектуальної власності й права, доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 10.12.08 № 63-к.

751. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Патона Бориса Євгеновича**, президента НАН України, Героя України : наказ АПН України від 18.11.08 № 61-к.

752. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Поважного Станіслава Федоровича**, ректора Донецької державної академії управління, доктора економічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 18.01.08 № 2-к.

753. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Пов’якель Надію Іванівну**, завідувача кафедри практичної психології Інституту педагогіки і психології

Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, доктора психологічних наук, професора : наказ АПН України від 18.01.08 № 6-к.

754. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Полякова Миколу Вікторовича**, ректора Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара, доктора фізико-математичних наук, професора : наказ АПН України від 9.10.08 № 52-к.

755. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Пономаренка Володимира Степановича**, ректора Харківського національного економічного університету, доктора економічних наук, професора : наказ АПН України від 24.04.08 № 24-к.

756. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Похоленчука Юрія Тимофійовича**, завідувача кафедри фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 29.12.08 № 66-к.

757. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Романовського Олексія Корнійовича**, голову спостереження ради Київського гуманітарного інституту, доктора філософських наук, професора : наказ АПН України від 18.01.08 № 5-к.

758. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Руденка Миколу Степановича**, доцента, голову профорганізації Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана : наказ АПН України від 2.09.08 № 44-к.

759. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сердюка Андрія Михайловича**, директора Інституту гігієни та медичної якості ім. О. О. Марзєєва, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента АМН України : наказ АПН України від 2.09.08 № 64-к.

760. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сідака Володимира Степановича**, професора кафедри Національної академії служби безпеки України, доктора історичних наук, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 31.01.08 № 3-к.

761. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Скока Миколу Андрійовичу**, декана Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, кандидата педагогічних наук, доцента : наказ АПН України від 18.11.08 № 62-к.

762. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Скотного Валерія Григоровича**, ректора Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, доктора філософських наук, професора : наказ АПН України від 18.04.08 № 23-к.

763. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Слосаревського Миколу Миколайовича**, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 25.12.08 № 65-к.

764. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Слосаренка Анатолія Ігатовича**, доктора історичних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 20.06.08 № 30-к.

765. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сминтину Валентина Андрійовича**, ректора Одеського університету ім. І. І. Мечникова, доктора фізико-математичних наук, професора : наказ АПН України від 1.09.08 № 40-к.

766. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Солдатенка Миколу Миколайовича**, завідувача відділу теорії та історії педагогічної майстерності Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, доктора педагогічних наук : наказ АПН України від 18.11.08 № 59-к.

767. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Соф’янца Едуарда Матвійовича**, кандидата педагогічних наук, доцента, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 20.06.08 № 30-к.

768. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Таланчука Петра Михайловича**, доктора технічних наук, професора, академіка АПН України : наказ АПН України від 20.06.08 № 30-к.

769. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ткаченка Василя Федоровича**, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 25.12.08 № 65-к.

770. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Товажнянського Леоніда Леонідовича**, ректора Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут” доктора технічних наук, професора, почесного академіка АПН України : наказ АПН України від 8.04.08 № 16-к.

771. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Толочка Петра Петровича**, директора Інституту археології НАН України, академіка НАН України : наказ АПН України від 8.04.08 № 10-к.

772. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Тугая Анатолія Михайловича**, ректора Київського національного університету будівництва і архітектури, доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 18.03.08 № 13-к.

773. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Хайруліної Василини Миколаївни**, директора Українського коледжу ім. В. О. Сухомлинського, кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 15.04.08 № 21-к.

774. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Чалого Олександра Васильовича**, завідувача кафедри Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця, доктора фізико-математичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 15.10.08 № 53-к.

775. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шаповала Володимира Миколойовича**, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України, заслуженого юриста України : наказ АПН України від 13.05.08 № 27-к.

776. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шевчука Віктора Григоровича**, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, : наказ АПН України від 13.04.08 № 20-к.

777. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шермет Маріо Купріянівну**, завідувача кафедри Інституту корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 18.04.08 № 22-к.

778. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шльосека Франтішека**, директора Інституту педагогічної Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської (Польща), доктора педагогічних наук (хаб.), професора, іноземного члена АПН України : наказ АПН України від 26.09.08 № 42-к.

Див. також № 781.

779. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Щербак Ольгу Іванівну**, кандидата педагогічних наук, доцента, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 20.06.08 № 30-к.

780. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Юрахно Михайла Володимировича**, завідувача кафедри зоології Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського, доктора біологічних наук, професора : наказ АПН України від 13.10.08 № 55-к.

Публікації про нагородження

781. **Кузнецов, Ю. 15 років наукової дружби** : [про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” польських учених, інозем. членів АПН України: проф. Франтішека Шльосека та проф. Хендріка Беднарчика] / Юрій Кузнецов // Пед. газ. — 2008. — Листоп. (№ 11). — С. 4.

782. **Онищенко, О. Ювілей Павли Рогової** : [творч. шлях директора ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського Рогової П. І. й нагородження її медаллю АПН України „Ушинський К. Д.”] / Олексій Онищенко, Тетяна Добко // Бібл. вісн. — 2008. — № 1. — С. 46—48.

783. **Учений, неординарна особистість, цікава людина** : [творч. шлях С. О. Сисоевої й нагородження її медаллю АПН України „Ушинський К. Д.”] // Педагогіка і психологія. — 2008. — № 1. — С. 150—151.

2009

Накази Академії педагогічних наук України

784. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Антоненка Володимира Григоровича**, доктора філософських наук, професора : наказ АПН України від 25.03.09 № 17-к.

785. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Базилевича Віктора Дмитровича**, декана економічного факультету Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, доктора економічних наук, професора : наказ АПН України від 25.05.09 № 27-к.

786. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Боброва Віталія Яковича**, завідувача відділу економіки і управління вищої освіти Інституту вищої освіти, доктора економічних наук, професора : наказ АПН України від 15.05.09 № 26-к.

787. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Босчка Федора Федоровича**, завідувача кафедри Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького, члена-кореспондента АПН України, доктора біологічних наук, професора : наказ АПН України від 24.04.09 № 19-к.

788. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Боришевського Мирослава Йосиповича**, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 23.06.09 № 32-к.

789. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Бурлакова Олександра Миколайовича**, голову державної інспекції навчальних закладів МОН України : наказ АПН України від 24.04.09 № 24-к.

790. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Виговської Ольги Іванівни**, головного і наукового редактора Всеукраїнського науково-практичного журналу „Директор школи, ліцею, гімназії”, кандидата педагогічних наук, доцента : наказ АПН України від 08.07.09 № 43-к.

791. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Воловика Павла Микитовича**, головного наукового співробітника Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 15.05.09 № 26-к.

792. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Горбуліна Володимира Павловича**, доктора технічних наук, професора : наказ АПН України від 16.01.09 № 2-к.

793. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Губка Олексія Тимофійовча**, провідного наукового співробітника Інституту психології ім. Г. С. Костюка, кандидата психологічних наук : наказ АПН України від 15.05.09 № 26-к.

794. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Дічек Наталії Петрівни**, завідувача лабораторії історії педагогіки Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника : наказ АПН України від 15.05.09 № 26-к.

795. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Дмитренка Геннадія Анатолійовича**, завідувача кафедри економіки та управління персоналом УМО АПН України, доктора технічних наук, професора : наказ АПН України від 15.05.09 № 26-к.

796. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Довгого Станіслава Олексійовича**, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 23.06.09 № 32-к.

797. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Зайчука Валентина Олександровича**, академіка АПН України : наказ АПН України від 23.06.09 № 32-к.

798. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ківалова Сергія Васильовича**, академіка АПН України, народного депутата України : наказ АПН України від 24.04.09 № 19-к.

799. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Киричука Олександра Васильовича**, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України : наказ АПН України від 18.03.09 № 14-к.

800. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Кравчука Леоніда Макаровича**, видатного державного і громадського діяча, кандидата економічних наук, Героя України : наказ АПН України від 10.01.09 № 1-к.

801. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Лозовецької Валентини Терентіївни**, завідувача лабораторії Інституту професійно-технічної освіти, доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника : наказ АПН України від 15.05.09 № 26-к.

802. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Лутая Владлена Степановича**, головного наукового співробітника відділу Інституту вищої освіти АПН України, доктора філософських наук, професора : наказ АПН України від 12.02.09 № 6-к.

803. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Ляхоцького Володимира Павловича**, ректора Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну, доктора історичних наук : наказ АПН України від 26.02.09 № 7-к.

804. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Магєру Олега Петровича**, доцента кафедри Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, кандидата філософських наук : наказ АПН України від 17.03.09 № 8-к.

805. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Мельниченка Бориса Федоровича**, провідного наукового співробітника Інституту педагогіки АПН України, кандидата педагогічних наук : наказ АПН України від 24.04.09 № 22-к.

806. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Михальченка Миколу Івановича**, завідувача відділу Інституту вищої освіти АПН України, доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента НАН України : наказ АПН України від 12.02.09 № 6-к.

807. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Мороза Івана Васильовича**, завідувача кафедри Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова : наказ АПН України від 17.03.09 № 9-к.

808. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Огнев'юка Віктора Олександровича**, ректора Київського міського педагогічного університету ім. Б. Д. Грінченка, доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 20.03.09 № 15-к.

809. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Плотнікова Петра Васильовича**, професора кафедри педагогіки і психології Донецького інституту управління, доктора педагогічних наук, : наказ АПН України від 15.07.09 № 44-к.

810. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сидоренка Олександра Леонідовича**, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 23.06.09 № 32-к.

811. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Сікорського Петра Івановича**, провідного наукового співробітника відділу природничо-математичних дисциплін Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти АПН України, доктора педагогічних наук, професора, : наказ АПН України від 23.06.09 № 39-к.

812. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Степка Михайла Филімоновича**, першого заступника директора Інституту вищої освіти, кандидата фізико-математичних наук, прфесора, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 15.05.09 № 26-к.

813. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Тимошко Ганну Миколаївну**, професора кафедри соціальної педагогіки Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка : наказ АПН України від 28.05.09 № 29-к.

814. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Титаренко Тетяни Михайлівни**, завідувача лабораторії Інституту соціальної та політичної психології, доктора психологічних наук, професора : наказ АПН України від 15.05.09 № 26-к.

815. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Фоменка Михайла Володимировича**, академіка АПН України : наказ АПН України від 03.03.09 № 12-к.

816. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Хорошковської Ольги Назарівни**, завідувача лабораторії Інституту педагогіки АПН України, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 24.04.09 № 23-к.

817. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Чембержі Михайла Івановича**, члена-кореспондента АПН України : наказ АПН України від 23.06.09 № 32-к.

818. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Чепелєву Наталії Васиївни**, члена-кореспондента АПН України наказ АПН України від 23.06.09 № 32-к.

819. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шмалєй Світлани Вікторівни**, директора Інституту природознавства Херсонського державного університету, доктора педагогічних наук, професора : наказ АПН України від 28.05.09 № 30-к.

820. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Шпака Анатолія Петровича**, першого віце-президента НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка НАН України : наказ АПН України від 12.05.09 № 25-к.

821. Про нагородження медаллю АПН України „Ушинський К. Д.” **Яценко Тамари Семенівни**, завідувача кафедри Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького, академіка АПН України, доктора психологічних наук, професора, : наказ АПН України від 24.04.09 № 19-к.

4.3. Послідовники педагогічних ідей К. Д. Ушинського

1994

822. **Сластєнин, В. Антропологический подход в педагогическом образовании : [ист. аспект: К. Д. Ушинский и его последователи] / В. Сластєнин // Нар. образование. — 1994. — № 9/10. — С. 124—126.**

1996

823. **Тимофій Лубенець** : [про послідовника К. Д. Ушинського в Україні] // Нариси історії українського шкільництва 1905—1933 : навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. — К. : Заповіт, 1996. — С. 291.

1998

824. **Белкіна, Н.** Український педагог Михайло Іванович Демков : [послідовник ідей К. Д. Ушинського про виховання] / Наталія Белкіна // Шлях освіти. — 1998. — № 4. — С. 36—38.

825. **Лутфуллін, В. С.** Наступність педагогічних ідей К. Д. Ушинського і А. Макаренка / В. С. Лутфуллін // Педагогіка і психологія. — 1998. — № 1. — С. 65—70.

Див. також № 272.

1999

826. **Половцева, М. А.** Наследие К. Д. Ушинского как одно из оснований дидактической концепции М. А. Данилова / М. А. Половцева // Педагог-гуманист, методолог и теоретик М. А. Данилов. — Хабаровск, 1999. — С. 51—59.

Див. також № 278.

2001

827. **Мосіяшенко, В.** Ідеї початкового народного навчання в поглядах послідовників К. Д. Ушинського / В. Мосіяшенко // Почат. шк. — 2001. — № 3. — С. 67—71.

Див. також № 412.

828. **К. Д. Ушинский — крупнейший педагог XIX века в России и его последователи** // История педагогики и образования. От рождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в. : учеб. пособие / под ред. А. И. Пискунова. — 2-е изд. испр. и доп. — М. : Сфера, 2001. — С. 358—373.

2002

829. **Пригоровська, Л.** На ідеях Ушинського формувався як педагог Олександр Довженко / Лідія Пригоровська // Сільська шк. — 2002. — 30 січ. (№ 3/4). — С. 4.

Див. також № 287.

2003

830. **Волошина, Н. Й.** Перший в Україні доктор педагогічних наук з методики літератури : 90-річчя від дня народж. Мазуркевича Олександра Романовича : [двічі володаря премії імені К. Д. Ушинського (1958, 1962), послідовника поглядів великого педагога] / Н. Й. Волошина // Зарубіж. л-ра. — 2003. — Берез. (№ 12). — С. 19.

831. **Животенко-Піанків, А.** Педагогічно-просвітницька праця Бориса Грінченка : [солідарність думок Б. Грінченка та К. Ушинського про викл. предметів укр. мовою] / А. Животенко-Піанків // Шкільн. б-ка. — 2003. — № 4. — С. 22—29.

832. **Лыкова, В. Я.** Гуманистический потенциал идей Е. Н. Водовозовой о сохранении психического и физического здоровья детей : [Е. Н. Водовозова — последователь идей К. Д. Ушинского] / В. Я. Лыкова, Е. В. Горбылёва // Славян. пед. культура. — 2003. — № 2. — С. 59—61.

833. **Сабат, Н.** „Я русин был, емь и буду...” : до 200-річчя від дня народж. Олександра Духновича : [послідовник поглядів на народ. виховання за К. Ушинським] / Надія Сабат // Джерела. — 2003. — № 1. — С. 3—9. — Бібліогр.: 20 назв.

2004

834. **Богущ, А.** Традиції сімейного виховання К. Д. Ушинського у спадщині Василя Сухомлинського / Алла Богущ // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21—22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. — Т. 1. — С. 209—212.

Див. також № 428.

835. **Кушнір, В.** Я. Корчак та В. Сухомлинський: два вчителі всесвітньої педагогіки гуманізму : [про послідовників К. Д. Ушинського] / В. Кушнір // Вісник наукової лабораторії „В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття” / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. — К., 2004. — Вип. 6. — С. 59—63.

836. **Лыкова, В. Я.** Е. Н. Водовозова — представитель гуманистической педагогики : [к 160-летию со дня рождения Е. Н. Водовозовой, ученицы и последователя идей К. Д. Ушинского] / В. Я. Лыкова, Е. В. Горбылёва // Дошк. педагогика. — 2004. — № 2. — С. 57—59.

837. **Черніков, С. Я.** Педагогічна майстерня духовності Христини Алчевської як гуманістична система самовдосконалення та саморозвитку особистості вчителя : [про відому просвітительку Х. Алчевську, послідовницю ідей К. Ушинського] / С. Я. Черніков // Освіта Донбасу. — 2004. — № 3/4. — С. 126—130. — Бібліогр.: 9 назв.

2005

838. **Кушнір, В.** Свобода дитини у виховному процесі Януша Корчака та Василя Сухомлинського : [про ідеї К. Д. Ушинського у творчості Януша Корчака та Василя Сухомлинського] / В. Кушнір // Зб. наук. пр. Полтав. держ. ун-ту ім. В. Г. Короленка. Сер. Пед. науки. — Полтава, 2005. — Вип. 5. — С. 80—88. — Бібліогр.: 15 назв.

839. **Лутфуллін, В.** Упровадження ідей педагогічної антропології К. Ушинського у виховній системі А. Макаренка / В. Лутфуллін // Збірник наукових праць. Сер. Педагогіка / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2005. — Вип. 7. — С. 157—163.

Див. також № 354.

840. **Мосіяшенко, В. А.** Гуманізм педагогіки В. О. Сухомлинського : [про ідеї К. Д. Ушинського у працях В. О. Сухомлинського] / В. А. Мосіяшенко // Вісник. Сер. Пед. науки / Глухів. держ. пед. ун-т. — Глухів, 2005. — Вип. 6. — С. 93—96.

841. Ніколенко, Л. Я. Ф. Чепіга – фундатор національної початкової освіти в Україні: до 130-річчя від дня народж. Якова Чепіги : [погляди Я. Чепіги на взаємозв'язок педагогіки та психології за К. Ушинським] / Лідія Ніколенко // Почат. шк. – 2005. – № 4. – С. 47–49. – Бібліогр.: 5 назв.

842. Шеховская, Н. Л. И. А. Ильин и К. Д. Ушинский: „диалог” о духовности / Н. Л. Шеховская // Педагогика. – 2005. – № 10. – С. 68–73. – Библиогр.: 13 назв.

Див. також № 453.

2006

843. Гликман, И. З. Национальный проект и воспитание : [идеи К. Д. Ушинского и его последователя А. С. Макаренка в рос. образовании] / И. З. Гликман // Открытая шк. – 2006. – № 5. – С. 14–17.

844. Карпенчук, С. Синтез прогресивних ідей світової педагогіки в досвіді А. С. Макаренка : [про наступність ідей К. Д. Ушинського і А. С. Макаренка] / С. Карпенчук // Науковий вісник. Сер. Педагогіка / Мелітоп. держ. пед. ун-т. – Мелітополь : МДПУ, 2006. – Вип. 5. – С. 5–11.

2007

845. Лутфуллін, В. С. Погляди К. Ушинського, Г. Ващенко і А. Макаренка на чинники виховання / В. С. Лутфуллін // Дидакал. – 2007. – № 5. – С. 178–180.

Див. також № 469.

846. Носко, Ю. М. Вплив наукових ідей К. Д. Ушинського на формування педагогічних поглядів С. Ф. Русової / Ю. М. Носко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2007. – Вип. 47. – С. 57–61.

Див. також № 318.

847. Пушкарьова, Т. О. Діяльнісний підхід до розвитку особистості у творчій спадщині А. С. Макаренка : [про ідеї К. Д. Ушинського у творч. спадщині А. С. Макаренка] / Т. О. Пушкарьова // Вересень. – 2007. – № 3/4. – С. 179–184. – Бібліогр.: 7 назв.

848. Тютюнник, В. Ю. Актуальність педагогічних ідей К. Ушинського та В. Сухомлинського / В. Ю. Тютюнник // Нива знань. – 2007. – № 2. – С. 32–36.

Див. також № 319.

2008

849. Абеліт, В. В. Сухомлинський і сучасна початкова школа : [про ідеї К. Д. Ушинського у спадщині В. О. Сухомлинського, їх наступність] / В. В. Абеліт // Сіл. освіта. – 2008. – 2 лют. – С. 3.

850. Антоненць, М. Я. Проблема рідномовного виховання у поглядах К. Д. Ушинського і В. О. Сухомлинського / М. Я. Антоненць // Вісник Чернігівського

державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 91–94. — Бібліогр.: 6 назв.

Див. також № 477.

851. Бондар, Л. Питання навчання і виховання в поглядах К. Ушинського і В. Сухомлинського / Л. Бондар // Рід. шк. — 2008. — № 9. — С. 12–15. — Бібліогр.: в кінці ст.

Див. також № 480.

852. Бондар, Л. С. К. Ушинський і В. О. Сухомлинський: перегук навчально-виховних ідей / Л. С. Бондар // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 95–99. — Бібліогр.: 13 назв.

Див. також № 481.

853. Гринь, Т. В. К. Д. Ушинський та В. О. Сухомлинський: ретроспективний погляд : [про пед. погляди педагогів] / Т. В. Гринь // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 88–90.

Див. також № 325.

854. Носко, Ю. М. Творче використання ідей культурно-освітньої спадщини К. Ушинського педагогом і методистом О. Фльоровим: історико-методичний аспект / Ю. М. Носко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Сер. Пед. науки / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2008. — Вип. 56. — С. 74–76. — Бібліогр.: 5 назв.

Див. також № 332.

855. Палатна, В. Формування педагогічного світогляду С. Х. Чавдарова у контексті шкільної освіти в Україні : [С. Х. Чавдаров — послідовник пед. ідей К. Ушинського] / Вікторія Палатна // Рід. шк. — 2008. — № 10. — С. 78–80. — Бібліогр.: 10 назв.

Розділ 5. Творча спадщина К. Д. Ушинського в електронних ресурсах

856. Бадья, Л. А. К. Д. Ушинський та М. О. Корф біля джерел земської діяльності з підвищення кваліфікації народних вчителів [Електронний ресурс] / Л. А. Бадья. — Електрон. текст. дані. — К. : ВНПІК. — Режим доступу: <http://intkonf.org/badya-la-kdushinskiy-ta-mokorf-bilia-dzherel-zemskoyi-diyalnosti-z-pidvishchennya-kvalifikatsiyi-narodnih-vchiteliv/>, вільний. — Назва з екрана.

857. Бакаленко, І. М. Використання спадщини Ф. І. Бусласва, К. Д. Ушинського та І. І. Срезневського у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Бакаленко Ірина Миколаївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Електрон. дані. — О., 2000. — Режим доступу: <http://dissert.com.ua/contents/p-2/3241.html> ; <http://www.lib.ua-ru.net/inode/3241.html>. — Назва з екрана.

858. **Балтське педагогічне училище Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** [Електронний ресурс]. — Електрон. дані. — Балта, [2001–2009]. — Режим доступу: <http://who-is-who.com.ua/bookmarket/naukped/6/54.html>. — Назва з екрана.

859. **2 березня — 185 років від дня народження К. Д. Ушинського** [Електронний ресурс]: [ідея народності у вихованні за К. Д. Ушинським]. — Електрон. дані. — Золочів, 2009. — Режим доступу: <http://osvita.at.ua/publ/1-1-0-1/>. — Назва з екрана.

860. **Боровков, И. Ушинский К. Д. великий педагог — замечательный экономист** [Электронный ресурс]: [экономич. воспитание по К. Д. Ушинскому]. — Электрон. дан. — [М.], 2000; 2006. — Режим доступа: <http://bg-znanie.ru/article.php?nid=25276>. — Загл. с экрана.

861. **Великий русский педагог К. Д. Ушинский** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://www.detskiysad.ru/ped/ped125.html>. — Загл. с экрана.

862. **Все афоризмы автора. К. Д. Ушинский** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — [М.], 2009. — Режим доступа: <http://aforizm-pro.ru>. — Загл. с экрана.

863. **Євтух, М. Б. Місце і роль громадянського виховання в педагогічному вченні К. Д. Ушинського** [Електронний ресурс]: [форум конференції „Проблеми педагогічної антропології” (2002 р., м. Мелітополь)] / М. Б. Євтух; Мелітоп. держ. пед. ун-т. — Електрон. дані. — Мелітополь: МДПУ, 2002. — Режим доступу: http://www.conference.mdpu.org.ua/conf_all/confer/2002/conf_antro/1/evtuh.html. — Назва з екрана.

864. **Жизнь и педагогическая деятельность К. Д. Ушинского** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — [М.], [2009—]. — Режим доступа: <http://megastud.ru/14/dok.php?id=00023>. — Загл. с экрана.

865. **Ідеї народності у вихованні педагогічної спадщини К. Д. Ушинського та її реалізація в системі дошкільного виховання** [Електронний ресурс]: [фрагменти реферату]. — Електрон. дані. — [К.], 2007. — Режим доступу: http://refsmarket.org.ua/viewfree_1_10583. — Назва з екрана.

866. **Ильяшенко, Е. Г. Педагогическая антропология в России: история и современность. Часть 2. Глава 2: Развитие антрополого-педагогических идей в России в конце XIX — первой половине 80-х гг. XX в.** [Электронный ресурс]: [пед. антропология по К. Д. Ушинскому]. — Электрон. дан. — Режим доступа: http://www.bim-bad.ru/biblioteka/article_full.php?aid=711&binn_rubrik_pl_articles=73. — Загл. с экрана.

867. **Константинов, Н. А. Великий русский педагог К. Д. Ушинский** [Электронный ресурс] / Н. А. Константинов, Е. Н. Медынский, М. Ф. Шабаева. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://refs.su/refssu-3088.html>. — Загл. с экрана.

868. **Кўзнецова, В. М. К. Д. Ушинський про соціально-педагогічне значення вивчення зарубіжного педагогічного досвіду** [Електронний ресурс] / В. М. Кўзнецова. — Електрон. дані. — К., 2008. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc-gum/ppmb/texts/2008-05/08kvmfpe.pdf>. — Назва з екрана.

869. **Медаль АНП України „Ушинський К. Д.”** [Електронний ресурс]: [Положення про золоту медаль АНП України]. — Електрон. дані. — К., 2008. — Режим доступу: <http://www.library.edu-ua.net/id/648>. — Назва з екрана.

870. **Мысли и фразы высказывания великих людей. К. Д. Ушинский** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — [М.], [2005—]. — Режим доступа: <http://fraza.net.ua/?f=a00330>. — Загл. с экрана.

871. **Педагогическая система взглядов К. Д. Ушинского** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — [М.], 2009. — Режим доступа: <http://referatpravo.ru/txt/45289.html>. — Загл. с экрана.

872. **Педагогическая теория К. Д. Ушинского** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — [М.], 2008. — Режим доступа: <http://refmaxs.ru/12/refs.php?id=0025>. — Загл. с экрана.

873. **Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського** [Електронний ресурс] : інформаційний ресурс містить відомості про діяльність університету. — Електрон. дан. — О., [2008—]. — Режим доступу: <http://www.pdpu.edu.ua>. — Назва з екрана. — Зміст: 1. Главная. 2. Структура. 3. Абитуриенту. 4. Контакты. 5. Інформаційна дошка. 6. Медіа. 7. Видавництво.

874. **Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського став національним** [Електронний ресурс]. — Електрон. дані. — О., 2009. — Режим доступу: http://ua.od-news.com/index.php?option=com_content&task=view&id=2279&Itemid=2. — Назва з екрана.

875. **Про надання Південноукраїнському державному педагогічному університету ім. К. Д. Ушинського статусу національного** [Електронний ресурс] : указ Президента України від 13 лип. 2009 р. № 538/2009. — Електрон. дані. — [К.] : Держреєстр, [2009—...]. — Режим доступу: <http://www.ovu.com.ua/proceedings/>. — Назва з екрана.

876. **Про припинення Київського педагогічного коледжу імені К. Д. Ушинського** [Електронний ресурс] : [розпорядження Київ. міськ. держ. адмін. від 27.11.2007 р. № 1531]. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_bq/pg_gxnusk.htm. — Назва з екрана.

877. **Реферат на тему: „Великий вітчизняний педагог К. Д. Ушинський”** [Електронний ресурс]. — Електрон. дані. — [М.], 2005. — Режим доступу: <http://bestreferat.ru/referat-50083.html>. — Назва з екрана.

878. **Реферат на тему: „Великий русский педагог К. Д. Ушинский”** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — [М.] : Huba, [2005—...]. — Режим доступа: <http://www.ref.huba.ru/rdsref/type15/elem19362.html>. — Загл. с экрана.

879. **Реферат по философии и истории образования на тему: „Педагогическое наследие Константина Дмитриевича Ушинского”** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: http://www.fos.ru/pedagog/9539_1.html. — Загл. с экрана.

880. **185 років від дня народження К. Д. Ушинського (1823–1871), російського та українського педагога, основоположника наукової педагогіки й народної школи** [Електронний ресурс]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <http://sofiynist.donntu.edu.ua>. — Назва з екрана.

881. **Седова, Н. В. Внедрение педагогического наследия К. Д. Ушинского в подготовке учителя** [Электронный ресурс] / Н. В. Седова. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://megabestref.ru/11/dok.php?id=0046>. — Загл. с экрана.

882. **Серова, А. А. К. Д. Ушинский о роли русского языка в воспитании человека** [Электронный ресурс] / А. А. Серова. — Электрон. дан. — [М.] : Знание. Понимание. Умение., 2009. — Режим доступа: <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2009/2/Serova/>. — Загл с экрана.

883. **Українські реферати** [Електронний ресурс] : база даних : [реферат: „Дидактичні погляди та принципи навчання К. Д. Ушинського”]. — Електрон. дані (39219 робіт). — [К.], [2009]. — Режим доступу: <http://www.referatu.net.ua/referats/27/5221/>. — Назва з екрана.

884. **Учение К. Д. Ушинского о воспитании** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: http://www.pesneznaika.ua/pz2/23_002.html. — Загл. с экрана.

885. **Учреждение Российской академии образования Научная педагогическая библиотека им. К. Д. Ушинского** [Электронный ресурс] : электрон. ресурс содержит сведения о деятельности б-ки в целом, её электрон. каталог, интернет-магазин пед. лит. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://www.gnpbu.ru>. — Загл. с экрана. — Содерж.: 1. О библиотеке. 2. Услуги библиотеки. 3. Базы данных. 4. Издания библиотеки. 5. Методическая работа. 6. Сайт методического отдела. 7. Электронный читальный зал. 8. Интернет-магазин. 9. Справочная служба. 10. Часто задаваемые вопросы. 11. Вакансии. 12. Памятные даты 2009. 13. Мероприятия. 14. Гостевая книга. 15. Персональные страницы.

886. **Ушинский Константин Дмитриевич** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/Ушинский_Константин_Дмитриевич. — Загл. с экрана.

887. **Ушинский Константин Дмитриевич** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/110842>. — Загл. с экрана.

888. **К. Д. Ушинский в портретах, иллюстрациях, документах** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://pedagogik.ru/books/item/f00/s00/z0000016/index.shtml>. — Загл. с экрана.

889. **Ушинский К. Д. Достопримечательности Киева. Памятники** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: http://www.sezamka.kiev.ua/photos_1_29_674.html. — Загл. с экрана.

890. **К. Д. Ушинский о народном учителе и его подготовке** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://banksref.ru/16/r.php?id=ref00037>. — Загл. с экрана.

891. **К. Д. Ушинский о педагогике, как науке и искусстве** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — [М.], 2009. — Режим доступа: <http://referatcollection.ru/45207.html>. — Загл. с экрана.

892. **Ушинский, К. Д. О пользе педагогической литературы** [Электронный ресурс] : ст. в журн. „Для воспитания” / К. Д. Ушинский. — Электрон. дан. — Режим доступа: http://www.gnpbu.ru/Downloads/Ushinsky_pedliteratura_use.doc. — Загл. с экрана.

893. **Ушинский К. Д. — основоположник педагогической науки** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://www.refine.org.ua>. — Загл. с экрана.
894. **Константин Дмитриевич Ушинский — российский педагог, основоположник научной педагогики в России** [Электронный ресурс] / РАО, НПБ им. К. Д. Ушинского. — Электрон. дан. — Режим доступа: http://gnpbu.ru/index.php?file=personal_ushinsky.htm. — Загл. с экрана.
895. **Костянтин Дмитрович Ушинський** [Електронний ресурс] : ресурс є складовою віртуального інформаційно-бібліографічного ресурсу „Видатні педагоги України та світу” і містить відомості про видатного українського і російського педагога К. Д. Ушинського (1824—1871), основоположника наукової педагогіки й народної школи, автора праць з теорії та історії педагогіки, підручників для початкового навчання. — Електрон. дан. — К., [2008—..]. — Режим доступу: <http://www.library.edu-ua.net/id/558/>. — Назва з екрана. — Зміст: 1. Біографія. 2. Бібліографія. 3. Фотогалерея. 4. Педагогічна спадщина. 5. Скульптура. 6. Заклади, яким присвоєно ім'я К. Д. Ушинського. 7. Творча спадщина Костянтина Ушинського у світлі сьогодення. 8. Медаль „Ушинський К. Д.”.
896. **К. Д. Ушинський — класик української педагогічної думки** [Електронний ресурс]. — Електрон. дані. — Режим доступу: http://io.ua-hal_zoria.io.ua:K. Д. Ушинський — класик української педагогічної думки id73831. — Назва з екрана.
897. **К. Д. Ушинський — корифей світової педагогіки** [Електронний ресурс] : до 185-річчя від дня народж. К. Д. Ушинського (1823/1824—1870) : [каталог виставки] / [АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського] ; уклад. І. О. Іванова ; наук. ред. А. М. Доркену. — Електрон. дані. — К., 2009. — Режим доступу: <http://www.library.edu-ua.net/id/685/>. — Назва з екрана.
898. **Читая классиков. К. Д. Ушинский** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://language-vl.ru/?p=141>. — Загл. с экрана.
899. **Школа нянь. К. Д. Ушинский о воспитании** [Электронный ресурс]. — Электрон. дан. — Режим доступа: <http://marfa-ka.ru/publ/1-1-0-57>. — Загл. с экрана.
900. **Ягнятинская, М. М. К. Д. Ушинский и словесность** [Электронный ресурс] / М. М. Ягнятинская ; ЯГП им. К. Д. Ушинского. — Электрон. дан. — Режим доступа: http://www.yspu.yar.ru/vestnik/filologiya/39_4/. — Загл. с экрана.
901. **South-Ukrainian State Pedagogical University after K. D. Ushinskiy (Odessa)** [Електронний ресурс] : [Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <http://www.wikimapia.org/7382248/South-Ukrainian-StatePedagogical-University-after-K-D-Ushinskiy>. — Назва з екрана.
902. **Unit II: K. D. Ushinskiy — The Great Russian Educationist** [Електронний ресурс] : [методич. поради до вивч. теми]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <http://www.cito-web.yspu.yar.ru/link1/metod/met11/node9.html>. — Назва з екрана.
903. **Konstantin Dmitriyevich Ushinskiy (1824—1870)** [Електронний ресурс]. — Електрон. дані. — Режим доступу: http://www.adm.yar.ru/english/section.aspx?section_id=221. — Назва з екрана.
904. **Ushinskiy, K. D., (1824—1870), teacher** [Електронний ресурс] : [біограф. довідка К. Д. Ушинського]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <http://www.ensp.ru/en/article.php?kod=2804014392>. — Назва з екрана.

Допоміжний апарат покажчика

Бібліографічні посібники

1. **Константин Дмитриевич Ушинский:** к 75-летию со дня смерти : краткий библиогр. указ. / Акад. пед. наук. РСФСР ; сост.: Н. А. Зиневич, А. Г. Мензорова. — М., 1946. — 15 с.
2. **Константин Дмитриевич Ушинский :** библиогр. указ. / Акад. пед. наук. РСФСР, Гос. б-ка по нар. образованию им. К. Д. Ушинского ; сост. В. А. Хрусталёва. — М., 1952. — 47 с.
3. **К. Д. Ушинский :** библиогр. указ. тр. и лит. о жизни и деятельности К. Д. Ушинского (1848—1984) / Акад. пед. наук. СССР, Гос. ордена труд. красного знамени науч. пед. б-ка им. К. Д. Ушинского ; сост.: Е. П. Андреева, Г. А. Казанская, Н. А. Рут ; науч. ред. А. И. Пискунов. — М., 1985. — 485 с.

Алфавітний покажчик назв праць К. Д. Ушинського

Бабушкин скворець 60

Бишка 34, 36

Ветер и Солнце 43

Вибрані педагогічні твори 2

Витівки бабусі зими 58

Вместе тесно, а врозь скучно 34

Волк и лиса 51, 56

Вопрос о душе в его современном состоянии 1 (т. 2)

Вопросы о народных школах 4 (т. 2)

Воскресные школы : письмо в провинцию 4 (т. 2)

Воспитание и характер. Какую роль играет народность в воспитании 18

Воспитание человека 61

Воспоминания об обучении в Новгород-Северской гимназии 1 (т. 1)

Внутреннее устройство североамериканских школ 1 (т. 1)

Гадюка 41

Грамматическая хрестоматия 1 (т. 4)

Грехи воспитания вообще и русского в особенности в отношении нервного организма детей 30

Два плуга 31

Две главы из „Педагогической антропологии” 21

Две сказки 37

Детский мир и Хрестоматия (Ч. 1—2.) 1 (т. 3), 48, 62

Жалобы зайки 73

Загальний погляд на виникнення наших народних шкіл 2 (т. 2)

Защитникам классических гимназий 4 (т. 2)

Играй гармошка 33

Играющие собаки 43

Из педагогических сочинений К. Д. Ушинского: нервная система 25

Избранные труды 3, 4

Как рубашка в поле выросла 34

Колобок 38, 39 (обработ.)

Лекции в Ярославском лицее 1 (т. 1)

Лиса и кувшин 42

Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : Передмова ; Нервова система ; Звички ; Увага ; Пам'ять ; Уява ; Мислення ; Почування ; Воля. 2 (т. 1), 13, 14, 16

Наука как искусство воспитания 5

Научно-практическое назначение педагогики 8

Наше отечество 34

Недільні школи 2 (т. 2)

Необхідність ремісничих шкіл у столиці 2 (т. 2)

Необходимость ремесленных школ в столицах 1 (т. 2), 4 (т. 2)
Новая программа „Журнала Министерства народного просвещения” 4 (т. 1)

О „Детском мире” 4 (т. 2)
О камеральном образовании 1 (т. 1)
О народности в общественном воспитании 1 (т. 1), 4 (т. 1), 8
О необходимости сделать русские школы русскими 1 (т. 2), 4 (т. 2)
О нравственном элементе в русском воспитании 1 (т. 2), 4 (т. 1), 29
О первоначальном преподавании русского языка 1 (т. 4), 4 (т. 2)
О пользе педагогической литературы 1 (т. 1), 4 (т. 1)
О средствах распространения образования посредством грамотности 1 (т. 1), 4 (т. 2)
Общий взгляд на возникновение наших народных школ 1 (т. 2), 4 (т. 2)
Объяснительная записка к проектам программ учебного курса 1 (т. 1)
Одна з темних сторін німецького виховання 2 (т. 1), 4 (т. 1)
Одна из темных сторон германского воспитания 1 (т. 2)
Олень и его друзья 68
Олень та його друзі 69
Ответ на рецензию г-на Толля 4 (т. 2)
Отчет командированного для осмотра заграничных женских учебных заведений коллежского советника К. Ушинского 1 (т. 2), 4 (т. 1)

Педагогическая поездка по Швейцарии 4 (т. 1), 14
Педагогічна подорож до Швейцарії 1 (т. 2), 2 (т. 2)
Педагогические сочинения 1
Педагогические сочинения Н. И. Пирогова 4 (т. 1)
Педагогічні твори М. І. Пирогова 2 (т. 1)
Передмова до першого видання „Дитячого світу” 2 (т. 2)
Петушок с семьей 57
Письма о воспитании наследника русского престола 1 (т. 1), 4 (т. 1), 22
Питання про народні школи 2 (т. 2)
Поездка за Волхов 1 (т. 1)
Положение о педагогических курсах 8
Пори року 83
Прагнення свободи 19
Праця в її психічному і виховному значенні 2 (т. 1)
Предисловие к первому изданию „Детского мира” 4 (т. 2)
Прием воспитанников в сиротское заведение 4 (т. 2)
Про засоби поширення освіти через письменність 2 (т. 2)
Про користь педагогічної літератури 2 (т. 1), 17, 26
Про народність у громадському вихованні 2 (т. 1), 13, 14
Про необхідність зробити російські школи російськими 2 (т. 2)
Про початкове викладання російської мови 2 (т. 2)
Проблемы педагогики 11
Программа педагогики для специальных классов женских учебных заведений 1 (т. 2), 4 (т. 4)
Проект учительской семинарии 1 (т. 2), 2 (т. 2)
Проект учительської семінарії 4 (т. 2)
Произведения для детей 61
Проказы старухи-зимы 70
Психологические монографии 1 (т. 1)

Рассказы 32
Рассказы и сказки 35, 40

Ребятам о зверятах 80

Рідне слово. Рідне слово : книжка для початкового читання. Рідне слово : книжка для тих, хто навчає 2 (т. 1), 2 (т. 2), 13, 14, 23

Родное слово : книга для учащихся. Год первый. Год второй. Год третий 1 (т. 2), 1 (т. 4), 4 (т. 1), 4 (т. 2), 8, 20, 44, 45, 46, 49, 63

Руководство к преподаванию по „Родному слову” 1 (т. 4)

Русская школа 12

Системы освіти, прийняті в наших міністерствах — військовому і народної освіти 2 (т. 2)

Системы образования, принятые в наших министерствах — военном и народного просвещения 1 (т. 2), 4 (т. 2)

Советы родителям и наставникам о предназначении родного языка по учебнику „Родное слово” 4 (т. 2)

Три элемента школы 1 (т. 1), 2 (т. 1), 4 (т. 1)

Труд в его психическом и воспитательном значении 1 (т. 2), 4 (т. 1), 8, 24, 27

Умей обождать 34, 53, 64, 77

Утренние лучи 54

Учёный медведь 65

Цветы московской педагогики на петербургской почве 4 (т. 2)

Чего хотят московские педагоги 1 (т. 2)

Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии. Часть физиологическая, часть психологическая. 1 (т. 5)

Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии. Том второй ;

Материалы к третьему тому „Педагогической антропологии”. 1 (т. 5), 4 (т. 3), 4 (т. 4), 9, 10, 15, 28

Четыре желания 34, 43

Что нам делать со своими детьми 1 (т. 2), 4 (т. 2)

Чужое яичко 55

Школьные реформы в Северной Америке 1 (т. 1)

Переклади праць К. Д. Ушинського

How a shirt grew in the field 87

On a seashore far a green oak towers 85

Stories for children 86

Переклади праць К. Д. Ушинського

How a shirt grew in the field 87

On a seashore far a green oak towers 85

Stories for children 86

Іменний покажчик авторів праць про К. Д. Ушинського

Августевич И. И. 266
Аверьянова Г. Д. 380
Аверьянова Л. И. 537
Акимова Е. Ю. 348
Акішев С. В. 517
Аксакова В. И. 9
Алексеев П. В. 377 (отв. ред. и сост.)
Алиев Ю. 406
Ананьян Е. 535
Андреева Е. Р. 254
Антонець М. Я. 108, 386, 477
Антонець Н. 321
Антонов А. 576
Антонова Л. Г. 109, 268
Апостолова Т. 574
Артемова Л. В. 310
Архипенко Л. М. 118
Афанасьев В. В. 595
Ахмедов Г. М. 550, 555

Бабчук Е. 157 (ред.)
Багмет М. О. 96
Бадья Л. А. 527, 856
Базарова О. Л. 275
Баймурзина В. И. 556
Бакаленко І. М. 132, 202, 203, 545, 857
Бардінова В. Д. 169
Барнич О. В. 478
Белозерцев Е. П. 261
Бельский В. Ю. 232, 233
Береговая Л. Б. 41, 42, 43 (сост.)
Березівська Л. Д. 175, 186, 195, 322, 538, 598
Бех І. Д. 323, 426, 457
Бим-Бад Б. М. 161 (ред.)
Біліченко П. Г. 479
Бласей Кастро В. 583
Бобир О. В. 110, 250
Бобрицька В. І. 523, 561
Боголюбская М. К. 34 (сост.)
Богуславский М. В. 144, 176
Богущ А. М. 247, 588 (ред.); 255, 366, 367, 390, 428, 428, 548
Бойко А. М. 163 (авт., ред.)
Болотов В. А. 161 (ред.)
Бондар Л. С. 480, 481
Бондар О. В. 542
Бондар Ф. Т. 180, 185
Бондаренко Г. В. 324
Бондаренко Є. Д. 482
Борисенко Л. Д. 369
Борисова З. И. 14 (вступ. ст., упоряд., ред.)
Боровков И. 125, 860

Боровская Е. В. 345
Бороздин Ю. А. 204, 205
Борщ Ж. 407, 547
Борщ Т. 407
Борщ Ю. Т. 547
Боченков В. 513
Боцян, Н. 336
Булгак О. В. 158 (авт.-уклад.)
Бурбан В. 181
Буркова Т. В. 375
Бурман В. 311
Буряк Ю. 192 (ред.)
Бутромеев В. 6 (ред.)

Вавилова Н. С. 88
Варнаев С. Ю. 235 (ред.)
Варяница Л. 454
Василевская В. 370
Василенко Л. П. 355
Васянович Г. 304
Васькович Г. 100
Ваховський М. Л. 228, 229, 483
Ващенко Г. 313
Вергунова В. С. 484
Викторов Л. 391
Виноградова Н. Ф. 485
Вихрущ В. 279, 403
Власов В. 416
Воїнов С. 111, 135
Войтова Л. В. 486
Волков Г. Н. 256
Волкова Н. П. 134
Волошанська І. 455, 466
Воробйова Л. М. 408
Вяземський Е. Е. 101, 126

Гайсина Г. И. 269
Галицина Л. В. 293, 429
Галів М. 456
Гелло Т. А. 430
Геник С. 141
Герасименко М. Д. 487
Гессен С. И. 377
Гимпель И. А. 65 (сост.)
Гладіна Г. І. 505
Гладких З. И. 352
Глебова Л. С. 161 (ред.)
Глузман Н. 536
Голець М. 338
Голобородько Є. П. 562
Головчук С. Ю. 488
Гончаренко С. 105
Горбенко С. С. 404

Горбылёва Е. В. 821, 822
Горячева И. А. 294, 526, 541
Грама Г. П. 349
Гранкин А. Ю. 368
Гребнева Л. С. 194
Григорович Л. А. 283
Гриневич В. 164
Гринь Т. В. 325
Грицак В. Б. 409
Грищенко М. В. 200, 201
Гурова О. М. 392
Гурович Л. М. 41, 42, 43 (сост.)
Гуцал Л. А. 326

Давыдов В. В. 123 (ред.)
Дадеркина Н. М. 208, 209
Данилюк А. Я. 543
Дементьева М. Н. 210, 211, 489
Демков М. И. 146
Дем'янчук О. 367
Деревянко К. В. 113 (сост.)
Джанибекова Э. П. 270
Дженджеро О. Л. 490
Діденко Т. А. 482
Дічек Н. П. 361
Дмитрієв С. М. 539
Днепров Е. Д. (Днепров Э. Д.) 2 (т. 1), 2 (т. 2) (підгот.);
4 (сост., авт. вступ. ст. и коммент.); 11 (ред.); 187
Довбня В. 147, 148, 183, 212, 213, 327, 344, 350, 351
Довженко Т. О. 518
Долганова Л. 251
Долинська Л. В. 136
Донець Г. Ю. 491
Донцов Д. А. 358, 551
Дорошенко Е. Ю. 410
Дорошенко Т. В. 492
Дорошенко Ю. И. 447
Дровозюк Л. М. 316, 328
Дунай В. 89
Дутка Г. Я. 362
Духавнева А. В. 290

Евладова Е. Б. 101, 126
Егоров С. Ф. (Єгоров С. Ф.) 1, 1 (т. 1), 1 (т. 2), 95 (сост.); 1 (т. 3), 1 (т. 4),
1 (т. 5), 1 (т. 6), 3, 5 (авт. вступ. ст., сост. и коммент.); 61 (сост. и авт. вступ. ст.)
Елисеев А. В. 431
Енова И. В. 336
Ермолаев В. 90
Ермолина Н. Г. 49 (сост., авт. предисл.)

Євтух М. (Евтух Н. Б.) 271, 342, 376, 393, 863
Єрмоленко С. Я. 197 (ред.)

Живодьор В. Ф. 394
Животенко-Піанків А. 831

Забродський М. М. 346
Заварзина Л. Э. 317
Завацький С. В. 493
Завгородня Т. К. 563
Загоровська М. В. 417
Загородня А. 528
Задорожна Л. В. 178
Зайченко І. В. 253 (ред.); 329
Засць С. С. 494
Закаложний М. М. 102
Замашкина О. 432
Замостьянов А. 151, 165, 166
Захарченко І. Г. 247 (ред.)
Заякин О. Р. 384
Зданевич Л. 304
Зеньковський В. В. 137
Зими́на Л. В. 214, 215
Зимняя И. А. 343
Зінченко А. Л. 316, 328 (ред.)
Зубарева Е. Е. 34 (ред.)
Зязюн І. А. 16, 17 (ред.)

Ильина Н. А. 559
Ильченко В. И. 113 (сост.)
Ильяшенко Е. Г. 866
Иоанн епископ Белгородский 257
Исаев Л. Н. 230, 231, 277
Иувеналий архиепископ Курский и Рыльский 371

Казанжи Ф. І. 585
Казанская Г. А. 558
Калита Н. 467, 529
Каменецкая С. Б. 261
Каптерев П. Ф. 263
Кардаш І. М. 433
Кирдяшова Е. В. 137 (подгот.)
Киркач В. Н. 363
Кирпа Г. М. 83 (упоряд.)
Кирста Н. 367
Кисла О. Ф. 561
Кислий А. О. 564
Кларин В. М. 372
Кобилянська Л. І. 565
Кобрій О. 405
Коваленко Є. І. 566
Коваленко С. М. 482
Ковальчук Г. А. 411
Козирський В. 138
Койчева Т. І. 588 (уклад.)
Колесник І. О. 418

Колотило І. Ф. 399
Комарова Т. 120
Кондратюк С. М. 567
Константинов Н. А. 867
Корнейко Ю. М. 188, 222, 223, 305
Коротов В. М. 121, 258
Корф Н. А. 1 (т. 2)
Кочерга О. М. 530
Кочубей Т. Д. 364
Кравець В. П. 198 (уклад.)
Кравцова О. С. 505
Кратінова А. Н. 295
Кратінов Н. С. 295
Кремень В. Г. 195 (ред.)
Кривоніс С. 419
Криштак І. В. 448
Крупельницька Л. 449
Крюкова Т. 584
Кузишина Н. 128
Кузнецова В. М. 868
Кузьменко В. В. 495
Кузьменко В. У. 14 (вступ. ст., упоряд.)
Кузьміна С. 82 (сост.)
Куліш Т. І. 531
Кумарин В. 122
Курас І. Ф. 96
Курашова В. О. 468
Курок О. І. 178
Кустовська І. М. 568
Кутыкина Л. 234
Кухар Л. А. 158 (авт.-уклад.)

Лазарев А. И. 400
Лебедев П. А. 8 (сост.); 107 (сост. и авт. предисл.)
Лисицын С. А. 573 (сост.)
Лифинцева Н. И. 261, 330, 339, 347, 496
Лісовий В. С. 316, 328 (ред.)
Логінова В. И. 41, 42, 43 (ред.)
Лой В. М. 158 (авт.-уклад.)
Лугова О. 572
Лутфуллін В. С. 272, 354, 469
Лькова В. Я. 470
Лю Сяофань 218, 219
Любар О. О. 119, 182; 155 (авт. і уклад.)
Люріна Т. 103
Ляпунова В. А. 544
Макаев В. 414
Макеева С. Г. 385
Максименко Н. В. 306
Максимюк С. П. 307
Малькова М. А. 303
Мандрика О. Г. 548
Маркарова Т. С. 580

Мартинкова Е. 139
Марценюк С. 98
Марцинковская Т. Д. 283
Масловська М. 190
Матвеева Н. М. 424 (сост.)
Мацевко-Бекерська Л. В. 552
Медянцев И. П. 156
Медынский Е. Н. 834
Меньшиков В. 91, 373
Мешко О. І. 198 (уклад.)
Минералова К. Г. 248, 471
Мірошник І. В. 497
Мітічева Н. І. 571
Мітюров Б. 386
Мойсеюк Н. Є. 282
Мороз О. 112
Морозов В. 291
Мосіяшенко В. А. 178, 286, 412, 425, 434
Мусієнко-Ренская В. И. 435

Наконечна В. М. 498
Неприцька О. Я. 420
Никитюк Б. А. 341
Николаев И. С. 273
Новгородська Ю. Г. 413
Новікова О. 331
Ноздрова О. П. 436
Носко М. О. 196
Носко Ю. М. 318, 332

Огієнко Д. П. 499
Огієнко Н. М. 500
Огороднійчук З. В. 136
Огородникова О. 575
Олійник М. 92
Орищенко В. Г. 586
Оссовский Е. Г. 137 (подгот.)

Павелків Р. В. 344
Павлова М. В. 245 (ред.)
Панасенко Е. А. 519
Паршиков В. М. 570
Пахомова Т. О. 132 (ред.)
Пашков А. Г. 240 (ред.)
Пащенко Д. І. 522
Пекінер В. (Пекинер В.) 308, 450, 459
Пентилюк М. 546
Песковский М. Л. 104, 129
Петренко О. Б. 501
Петренко П. И. 387
Петрухина Е. П. 395
Пискун О. М. 502
Пискунов О. І. (А. І.) 2 (т. 1), 2 (т. 2), 828 (ред.)

Пікінер В. А. 226, 227
Повечера І. В. 503
Поздняков М. 50 (сост.)
Половцева М. А. 278
Полякова С. В. 274
Полянська Е. І. 514
Поніманська Т. 458
Попенко О. М. 532
Попов М. А. 396
Попова Л. Д. 274
Постевка Г. І. 565
Потапенко К. К. 259, 271, 342, 391
Пояркова З. 515
Пригоровська Л. 287
Приходько Г. І. 504
Прищак М. Д. 298
Проскурня О. І. 280
Пташній О. Д. 397
Пуйман С. А. 235, 245 (ред.)
Пылаева В. С. 473, 569

Равкин З. 260
Разуменко О. О. 474
Рез З. Я. 41, 42, 43 (сост.)
Рець Н. В. 517
Рисіна М. Ю. 13 (упоряд.); 127, 394; 163 (упоряд.)
Рогова Е. 460
Розанов Д. В. 47 (сост.)
Романюк Л. В. 167
Роменець В. А. 340, 359
Руденко Ю. 159, 299, 437, 461
Рукасова С. О. 438
Рыбин В. А. 475

Савченко О. Я. 267, 464, 465, 472
Саяпіна С. А. 520
Сбруєва А. А. 13 (упоряд., авт. вступ. ст., авт. передм.); 127; 163 (ред., авт. передм.)
Савилова Т. 439
Савчин М. В. 355
Сазоненко Г. С. 296, 297
Салтанов Е. Н. 441
Салтыкова С. В. 521
Саф'янюк З. Г. 554
Седова Н. В. 881
Селюков А. Г. 360
Селезньова Т. 300
Селиванов В. 378
Семевский М. И. 1 (т. 2)
Семикин В. 549
Сеніна В. К. 505
Сергеев В. Т. 517
Серова А. А. 882
Сидорина Н. 75, 84 (авт. передм., сост.)

Силук Л. А. 237 (ред.)
Синюшина И. В. 301
Сисоєва С. О. 160, 314
Сіверянин В. 114
Сірополко С. 284
Скородумова Л. С. 560
Скрипник М. 386
Скрипченко О. В. 136
Славина В. 80 (сост. и предисл.)
Сластенин В. А. 351, 822
Слюсаренко Н. В. 506
Соколова І. 160
Соловейчик С. 315
Соловков В. 93
Соловков И. А. 401
Солодова Г. Г. 451
Соломатина Л. С. 440, 540
Сорочан Т. В. 442
Соцька О. П. (Соцкая Е. П.) 443, 452
Спирин Л. Ф. 274
Стаканков А. В. 414
Стеблянка Т. В. 379
Стельмахович М. Г. 119 (ред.); 155, 182
Столетов В. М. 2 (ред.)
Стражнікова І. В. 533
Стрельчєня В. М. 76 (сост.)
Ступак Ю. 192
Сухомлинська О. В. 175, 264, 265, 381, 823 (ред.); 333
Суцєвская С. А. 7
Сянькевіч Г. Р. 254 (рец.)

Табелкина А. Л. 34 (сост.)
Терещенко Л. А. 206, 207
Терлецький В. 99, 115, 116, 140, 150, 179, 374, 382
Тесленок Л. І. 507
Тетельман Г. С. 79 (уклад.)
Тихомировы Д. и Е. 6
Ткачук М. М. 570
Торопова В. 302, 444
Тригубенко В. В. 94; 145 (підгот.)
Трифонов О. С. 445
Турчин Т. М. 509
Турчина І. С. 508
Тхоржевская Т. Д. 168
Тюкова Е. В. 216, 217, 421
Тютюнник В. Ю. 319
Уваєва Э. В. 510
Упорова Л. В. 476

Фадєєв В. А. 239 (ред.)
Федоренко Д. І. 119, 155, 182
Федьков І. І. 96
Филлипов М. Н. 356

Фіцула М. М. 281, 285
Флеров А. П. 184
Фоменко А. 288

Халабузарь П. 131
Харченко В. П. 511
Хицова Л. Н. 514

Цветаева Н. В. 380
Цьось А. В. 422

Чабанец І. В. 462
Чаплигін В. П. 357
Чебікін О. Я. 247, 588 (ред.)
Чернецов П. І. 124, 388
Черніков С. Я. 524
Чиж А. Н. 303, 389
Чирва Т. 402, 422
Чиренко Н. 199
Чорний О. О. 446
Чуватова Н. Е. 415
Чумаков В. 151, 152, 153

Шабаета М. Ф. 834
Шамков Н. А. 559
Шапкіна Е. С. 582
Шарапова О. 383
Шашков А. В. 224, 225
Шевченко В. 170
Шевчук О. М. 334
Шевчук С. В. 220, 221
Шендеровський В. 138, 143, 157
Шеховская Н. А. 453
Шеховская Н. Л. (Шеховська Н. Л.) 309, 320, 423
Шлин Е. Г. 170
Штефан Л. А. 289
Штец А. А. 516

Щербань М. 173
Щербань П. М. 97, 106, 154, 172, 173, 262, 427, 463, 525

Юда Л. А. 335
Юрченко Н. М. 534

Явоненко М. В. 512
Ягулов В. В. 292
Якименко С. І. 365
Яковлева Н. Н. 245 (ред.)
Якушко Н. М. 398
Ямницький М. Н. 255
Янченко Т. 174
Ярмаченко М. Д. 142 (ред.)
Ягнятинская М. М. 900

Перекладачі творів К. Д. Ушинського

Manning Eve (transl.) 86

Rudolpf Marguerita (adopt.) 87

Предметний покажчик

Антропологія 338, 344, 822

- педагогічна 1 (т. 5), 1 (т. 6), 2 (т. 1), 4 (т. 4), 9, 10, 15, 21, 28, 224, 225, 340, 341, 343, 345, 347, 349, 354, 357, 359, 365, 839, 866

- філософська 212, 213, 350, 351, 353

- художньо-педагогічна 352

Антропоцентрична система 358

Біблійна герменевтика 257

Валеологічна спадщина 567

Виховний процес 426, 466

Виховні функції права 200, 201

Виховання 315, 339, 356, 365, 370, 376, 378, 384, 424, 427, 431, 433, 444, 456, 460, 463, 469, 480, 483, 488, 491, 492, 535, 843, 845, 851, 884

- гендерне 501

- громадянське 863

- гуманістичне 357, 365, 396, 840

- дошкільне 458, 511, 458, 865

- духовне 371, 389, 391, 453, 454

- естетичне 206, 207, 416, 425, 435, 440, 484, 517

- моральне 371, 392, 419, 430, 435, 440, 441, 476, 494, 509

- музично-творче 404

- народне 386, 393, 833, 865

- національне 372, 373, 377, 382, 437, 462, 508, 570

- патріотичне 476, 514, 899

- правове 200, 201, 414, 448

- релігійне 385, 387, 405, 475, 496

- сімейне виховання 368, 420, 428, 427, 834

- трудове 1 (т. 2), 2 (т. 1), 4 (т. 1), 8, 24, 204, 205, 388, 441, 464, 479, 493, 498, 499, 506, 515

- фізичне 379, 410, 422, 504

Виховна система 354, 513, 839

Виховний ідеал 299, 467, 529

Віра 330, 496

Вміння 418

Воля 2 (т. 1)

Вчитель 518, 519, 529, 530, 531

- початкових класів 532, 534

Гатчинський педагогічний коледж ім. К. Д. Ушинського 573

Гра 402, 436, 465

Дидактика 267, 279, 403, 510, 568

Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського 869, 895, 897

Державна науково-педагогічна бібліотека ім. К. Д. Ушинського 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 885, 894

Дидактичні ідеї 563, 569, 883
Дидактичні принципи 334, 411
Діти-сироти 494
Дошкільний заклад 226, 227, 521, 544
Духовність 298, 299, 309, 423, 452, 453, 842
Духовно-моральний розвиток особистості 392, 396, 512
Душа 340, 347, 454

Емоційна культура 492

Зарубіжні виховні системи 455
Засоби виразності мовлення 443
Засоби навчання 398
Збереження здоров'я 470, 523, 832
Звички 2 (т. 1)

Ідеал людини 313
Іноземна мова 407, 461, 487, 497, 547

Казка 478
Київський педагогічний коледж ім. К. Д. Ушинського 571, 581, 876
Класно-урочна система 510
Контроль навчально-пізнавальної діяльності 397, 438
Концепція мовної освіти 390
Корекція мовлення 548
Критичне мислення 418

Лінгводидактика 545
Літературно-громадський рух 214, 215

Медаль К. Д. Ушинського 596, 597, 598, 869
Методи і прийоми навчання 459
- словесні 403
Методика навчання грамоти 369, 375, 383, 516
Методична спадщина 507, 546
Методичні уроки 369
Методологічні ідеї 276
Мислення 2 (т. 1), 507
Мова 374
Мовна освіта 390, 408, 507
Мовна підготовка 411, 417, 442, 548
Молодші школярі 206, 207, 411, 417, 432, 436, 498
Музей К. Д. Ушинського 571, 572

Навички 418
Навчальні книги 208, 209
Навчання 339, 348, 366, 376, 427, 432, 463, 472, 480, 485, 518, 544
- ініціативне 468
- інтегроване 360
- початкове 412, 434, 541, 827
- розвивальне 216, 217, 401, 413, 421
Народний характер педагогіки 208, 209, 270, 393, 400
Народність 306, 444, 483, 488, 504, 556, 865

Наукова картина світу 495
Національний характер 266
Нервова система 2 (т. 1)
Новгород-Сіверська державна гімназія ім. К. Д. Ушинського 582

Оповідання для дітей 471
Освіта 330, 353, 496, 501
- громадянська 400
- жіноча 565
- класична 301
- народна 305
- національна 299, 256, 377, 394, 556
- професійна 247
- реальна 301, 324, 554
Особистість 392, 409, 423, 457, 847
- учителя 520, 523, 524, 528, 535, 536, 837
- учня 389, 452, 535

Пам'ять 2 (т. 1), 356
Педагог 312, 525, 524, 528, 535
Педагогіка 256, 263, 274, 276, 282, 289, 292, 315, 326, 338, 552, 557, 844
- гуманістична 288, 308
- народна 335
- наукова 253, 254, 307, 314, 316, 323, 328, 891
- особистісно орієнтована 275, 314, 426
- православна 220, 221
- реабілітаційна 291
- соціальна 295
Педагогічна журналістика 329
Педагогічна майстерність 519
Педагогічна система 240, 243, 281, 283, 285, 286, 297, 311, 364, 395, 425, 445, 459, 502, 550, 871
Педагогічна спадщина 210, 211, 235, 250, 257, 265, 273, 278, 293, 298, 380, 389, 397, 407, 409, 414, 417, 429, 430, 433, 435, 439, 452, 456, 470, 474, 478, 488, 490, 491, 494, 495, 49, 508, 512, 517, 520, 530, 531, 532, 534, 548, 553, 559, 560, 864, 879
Педагогічна теорія 872
Педагогічне спілкування 474
Педагогічний коледж ім. К. Д. Ушинського (м. Москва) 583, 584
Педагогічний такт 528
Педагогічні ідеї 226, 227, 228, 229, 259, 261, 171, 172, 284, 287, 296, 302, 310, 313, 317, 318, 319, 325, 331, 332, 431, 440, 481, 527, 542, 549, 551, 561, 562, 566, 854
Переконання 268
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 857, 858, 873, 874, 875, 901
Підвищення кваліфікації вчителів 527, 856
Підручник 525, 537, 538, 539, 540, 541, 543
Підручникотворення 542
Пізнавальна діяльність 446
Послідовники К. Д. Ушинського 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855
Почування 2 (т. 1)
Православна віра 293, 429

Принцип

- гуманізму 344
- народності 243
- природовідповідності 304, 551

Природа 380

- страху 348

Професійна освіта 349, 451

Професійна підготовка вчителя 202, 203, 362, 517, 522, 526, 533, 534, 536, 857, 881, 890

Психічна структура людини 363

Психологія 338, 340, 342, 343, 346, 355, 359, 361

Реформування освіти 322

Рідна мова 286, 366, 374, 376, 381, 433, 445, 482, 489, 490, 505, 532, 556, 558, 559

Рідномовне виховання 477, 850, 882

Самостійна робота 503

Система освіти 1 (т. 2), 2 (т. 2), 4 (т. 2)

Творчі здібності 478

Теорія розвитку особистості 258

Теорія освіти дорослих 290

Увага 2 (т. 1)

Урок читання 399

Уява 2 (т. 1), 478

Філософія освіти 232, 233, 446

Філософсько-освітня думка 327

Характер людини 456

Хоровий спів 406

Хрестоматія по читанню 540

Християнські ідеї 273, 405, 415, 564

Художні тексти 450

Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ім. К. Д. Ушинського 592

Читання

- позакласне 449

Шкільне краєзнавство 395, 486, 500, 514

Школа 261, 463

- азербайджанська 555

- вища 545

- громадська 483

- дидактична 230, 231, 277

- зарубіжна 222, 223, 279, 280, 305, 868

- методична 277

- народна 1 (т. 2), 2 (т. 2), 218, 219, 266, 307, 316, 328, 337, 434

- недільна 2 (т. 2), 4 (т. 2)

- початкова 255, 381, 434, 472, 487, 497, 500, 536, 569, 849

- реміснична 1 (т. 2), 2 (т. 2)

- російська дореволюційна 375
- російська трудова 447
- сучасна 239, 440, 490, 539, 559, 560, 849
- україномовна 381
- швейцарська 255

Ярославський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського 593, 594, 595, 900

ПОЛОЖЕННЯ про медаль Академії педагогічних наук України „Ушинський К. Д.”

- Медаль Академії педагогічних наук України „Ушинський К. Д.” є відомчою відзнакою.
- Медаллю „Ушинський К. Д.” відзначаються педагоги, вчені, організатори освіти, бібліотекарі освітянських бібліотек України, громадські діячі, політики та інші за значні досягнення в галузі педагогічної і психологічної наук, особистий внесок у розвиток української освіти. Медаллю „Ушинський К. Д.” можуть бути відзначені видатні педагоги зарубіжних країн.
- Клопотання щодо відзначення медаллю „Ушинський К. Д.” ініціюється президентом Академії, першим віце-президентом, віце-президентом, головним вченим секретарем, відділеннями Академії, науковими установами, навчальними закладами.
- До клопотання додається довідка, в якій висвітлено здобутки особи, що є підставою для порушення клопотання про нагородження.
- Матеріали щодо нагородження подає на розгляд Президії відділ докторантури, аспірантури і кадрової політики.
- Рішення про нагородження медаллю „Ушинський К. Д.” приймає Президія Академії; воно публікується в „Педагогічній газеті”.
- Вручення медалі „Ушинський К. Д.” та посвідчення до неї відбувається в урочистій обстановці на зібраннях колективу, засіданнях вчених рад, відділень Академії, Президії, Загальних зборах Академії президентом Академії або за його дорученням іншою особою.
- Про нагородження медаллю „Ушинський К. Д.” у трудовій книжці нагородженого робиться відповідний запис.
- Облік медалей та посвідчень до них веде відділ докторантури, аспірантури і кадрової політики.

ЗМІСТ

Від упорядників.....	4
<i>Березівська, Л. Д.</i>	
До портретної галереї видатних вітчизняних педагогів: Костянтин Дмитрович Ушинський (1823/1824–1870/1871).....	8
Основні дати життя та діяльності К. Д. Ушинського.....	14
Розділ 1. Твори К. Д. Ушинського.....	19
1.1. Зібрання творів.....	19
1.2. Вибрані педагогічні твори.....	19
1.3 Збірки творів.....	21
1.4 Окремі праці.....	21
1.5. Статті з наукових збірників та періодичних видань.....	22
1.6. Література для дітей.....	23
1.7. Переклади праць К. Д. Ушинського іноземними мовами за рубежом.....	29
Розділ 2. Література про життя та діяльність К. Д. Ушинського.....	29
2.1. Біографія К. Д. Ушинського у дослідженнях науковців України і світу.....	29
2.2. Дисертації та автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.....	37
2.3. Дисертації та автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.....	40
2.4. Науково-практичні конференції, семінари, педагогічні читання, присвячені творчому використанню педагогічної спадщини К. Д. Ушинського.....	41
Розділ 3. Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського і сучасна освіта.....	43
3.1. К. Д. Ушинський — основоположник сучасної педагогічної науки.....	43
3.2. Психологія та антропологія в педагогічній системі К. Д. Ушинського.....	50
3.3. Наукові засади навчання й виховання дітей та молоді за К. Д. Ушинським.....	53
3.4. Формування особистості вчителя у творчому доробку К. Д. Ушинського.....	67
3.5. Питання підручникотворення за К. Д. Ушинським.....	69
3.6. Творча реалізація ідей К. Д. Ушинського в сучасній педагогічній практиці.....	70
Розділ 4. Увічнення пам'яті К. Д. Ушинського.....	72
4.1. Діяльність установ, навчальних закладів, яким присвоєно ім'я видатного педагога.....	72
4.2. Документи, які засвідчують випуск ювілейних медалей, присвячених К. Д. Ушинському.....	75
4.2.1 Нагороджені золотою медалью АПН України „Ушинський К. Д.”.....	76
4.3. Послідовники педагогічних ідей К. Д. Ушинського.....	95
Розділ 5. Творча спадщина К. Д. Ушинського в електронних ресурсах.....	99
Допоміжний апарат покажчика.....	104
Бібліографічні посібники.....	104
Алфавітний покажчик назв праць К. Д. Ушинського.....	105
Іменний покажчик авторів праць про К. Д. Ушинського.....	108
Предметний покажчик.....	117
Додаток 1.	
Положення про медаль Академії педагогічних наук України „Ушинський К. Д.”.....	122

Відповідальний редактор **Яцій О.М.**
Техн. редактор **Сітніков С.Є.**
Здано до набору 21. 03. 2010 р. Підп. до друку 30. 05. 2010 р.
Папір офсетний. Тираж 200 пр. Різографія.
Надруковано з готового оригінал-макету.